

**20^e
ANIVERSARI**

nous horitzons

n. 68

desembre 80

DOSSIER: POLÒNIA

(Documents dels protagonistes)

Articles de G. Lopez Raimundo, J. Sempere

CONTRA LA CRISI: SOCIALISME

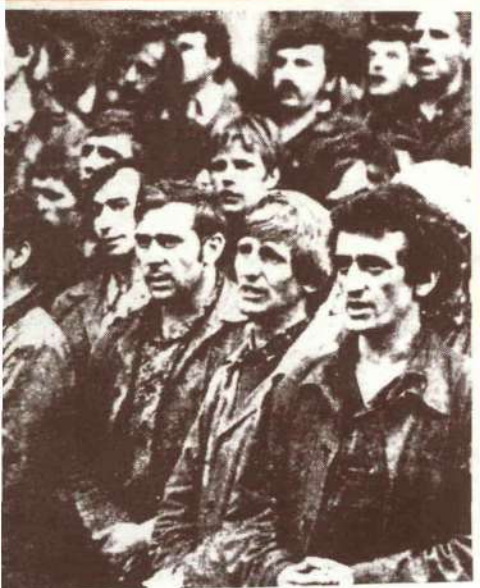
Enric Cerdà

VICENS VIVES I EL MARXISME

Francesc Roca

NICARAGUA

Josep Broç

PLAC DZIECI GDAŃSKA IM. LENINA

La calle no calla

Per estar informat.
Per poder opinar.
Per saber què fa el president.
Per que diu el Reventós
Per saber què pensa el Guti...
Cada setmana : LA CALLE
Cada dijous al quiosc

LA CALLE
la primera a
l'esquerra

nous horitzons

Núm. 68 DESEMBRE 1980

Director periodista:

Andreu Claret

Director responsable:

Joaquim Sempere

Consell de redacció:

Lluís Argemí

Roser Argemí

Pau Bordonava

Jordi Borja

Francesc de Carreras

Andreu Claret

Leandre Colomer

Joan Gay

Joaquim Horta

Antoni Lucchetti

Angels Martínez

Ramon Plandiura

Oriol Ramis

Ignasi Riera

Antoni Segarra

Joaquim Sempere

Laura Tremosa

Francesc Vallverdú

Jordi Vives

Consell assessor:

Pere Ardiaca

Ricard Boix

Maria Dolores Calvet

Xavier Folch

Josep Lluís López Bulla

Joan Ramos

Rafael Ribó

Enric Solé

Jordi Solé Tura

Secretària de redacció

i producció:

Caterina Eyaralar

Portada i disseny:

Josep Lluís Gállego

Edita:

PSUC

Redacció i

administració:

Vallespir, 171, baixos,

Barcelona-14

Tel. 321 21 54

Producció:

Fotografia Ind. Rodríguez

Gran Vial, 9

Montornès del Vallès

(Barcelona)

Preu de l'exemplar:

125 ptes.

Subscripció: Espanya:

5 números: 625 ptes.

10 números: 1.250 ptes.

Estranger:

5 números: 1.000 ptes.

10 números: 2.000 ptes.

Publicació mensual

Dipòsit Legal: 37.808

Dossier Polònia

2 Consideració sobre Polònia

Gregori López Raimundo

6 Polònia: L'inici d'una crisi i d'una esperança.

Joaquim Sempere

11 Documents polonesos dels protagonistes

31 Contra la crisi econòmica: Socialisme

Enric Cerdà

35 La nova solidaritat: lluita sindical i alienació

Francesc Borràs i Mª Jesús Izquierdo

38 Nicaragua: Primer bull de l'olla centroamericana?

Josep Broç

42 Cultura: Maiakovski

Història:

43 Jaume Vicens Vives i el marxisme

Francesc Roca

Lectures:

44 John Harrison: Economia marxista per a socialistes.

Lluís Argemí

-DOSSIER POLONIA-

CONSIDERACIÓ SOBRE POLÒNIA

Gregori López Raimundo

Jo intentaria fer una certa pel·lícula d'alguns fets importants i d'alguns antecedents que em sembla que són fonamentals per entendre el que està passant i el que ha passat realment a Polònia.

Em sembla que a la pregunta sobre el per què hi ha hagut aquest moviment tan gran durant aquests dies cal recordar que a Polònia ja s'havien esdevingut altres vagues molt importants l'any 1956, el 70 i el 76. A més jo recordaria les conseqüències que tingueren algunes d'aquelles vagues; en concret les vagues de l'estiu del 56, van comportar canvis profunds dins el mateix partit. Va ser llavors que Gomulka va passar a ser el secretari general.

L'any 70 també van haver-hi canvis en la direcció del partit. Va ser després de les vagues del 70 que Gierek va substituir Gomulka i que els treballadors van aconseguir una cosa molt important, que s'anul·lés la puja de preus que havia estat l'antecedent immediat, l'origen de la vaga. I cal remarcar que després del 70 a Polònia es donen una sèrie de millores econòmiques i socials per als treballadors. I és el 76 quan es comencen a notar certes conseqüències negatives de la política econòmica dels anys abans, amb una inflació molt forta i amb la manca de productes fonamentals, i això mena altre cop a la vaga, però aquesta vegada en una situació difícil per al govern polonès. I aleshores no hi ha millores equivalents a les anteriors sinó, ben al contrari, hi ha repressió.

Aquesta situació va empitjorar fins a l'any 80 i a partir de juliol del 1980 comencen les vagues a diferents parts del país i a Gdansk es generalitza. Es podria dir que en aquesta zona la vaga és massiva; es manté durant molts dies i la seva peculiaritat és que es produeix totalment al marge dels sindicats oficials, sense cap participació visible del partit, encara que amb la participació de comunistes per sota. Els qui dirigeixen la vaga són uns comitès que s'assemblen molt a les comissions obreres del nostre país al seu començament, però que naturalment es belluguen es una situació diferent perquè no han de témer una repressió com la que exercia el franquisme. I això fa que es converteixin en una organització molt im-

portant dirigent de la vaga i negociadora enfront del poder.

Les reivindicacions que estableix aquest moviment i el seu comitè de vaga, són en primer lloc econòmiques però també polítiques, sobretot perquè parteixen d'una experiència acumulada dels moviments de vagues anteriors que els porta a no confiar en les promeses que se'ls pot fer i a crear organitzacions pròpies en què puguin confiar.

Per això es dona la característica, molt peculiar, que una de les reivindicacions dels qui fan vaga és la de readmetre els acomiadats de les vagues anteriors. Em sembla que una altra característica o peculiaritat dels esdeveniments de Polònia és la reacció del partit, de la direcció del partit i del govern polonès enfront d'aquest moviment.

L'experiència del 56 i la del 70 és aprofitada pels dirigents del partit i quan el Comitè Central es reuneix el 26 d'agost i s'assabenta de les rei-

vindicacions que presenta el comitè de vaga, passa a canviar el president de govern i diversos ministres, el Comitè Central introdueix canvis fins i tot en el Buró Polític i al Secretariat del partit i per a aquests llocs es promouen —així diu la mateixa declaració del Comitè Central— els companys que havien assenyalat, durant el període anterior, les deficiències causants de la vaga. Parteix del criteri —i així ho expressa públicament, explícitament— del fet que aquest és un moviment de resposta a una realitat, que no hi ha manipulació dels elements antisocialistes— això ho diu el Comitè Central d'una manera explícita— i que ara es tracta de tenir en compte les reivindicacions dels treballadors. I no tan sols les econòmiques sinó també les polítiques, com expressió que el sindicat ha deixat de jugar el seu paper a Polònia. I el mateix partit ha perdut una gran part de la influència que tenia entre els treballadors, influència que haurà de recuperar amb un gran sentit autocrític, amb un gran sentit de responsabilitat.

Es comença la negociació que culmina en l'elaboració d'un memoràndum en el qual hi ha reivindicacions importantíssimes. I aquest paper comença per reconèixer que l'activitat del partit i dels sindicats ha estat defectuosa i que les reivindicacions que plantegen els treballadors són justificades. Aquest acord estableix la creació d'un sindicat nou autogestionari —així l'anomenen—, i el govern es compromet a respectar-ne la independència. Aquest sindicat tindrà la possibilitat real d'intervenir en les decisions econòmiques i socials i disposarà d'òrgans de premsa propis.

Una altra de les condicions que s'estableix fa referència a la censura i garanteix que, llevat dels temes que es refereixen a la defensa del país i a problemes econòmics que puguin afectar fonamentalment la vida del país, s'establirà una veritable llibertat d'expressió per als diaris d'aquests sindicats independents. S'accepta que els treballadors cobrin els dies de vaga, s'accepta que hi hagi un augment dels sous i de les pensions, és a dir, s'accepten tota una sèrie de reivindicacions econòmiques fonamentals.

Val la pena destacar també que una de les condicions estableix que ni els treballadors ni el nou sindicat posen en discussió el caràcter socialista del règim polític polonès, ni les aliances establertes per Polònia. Fins i tot hi ha un reconeixement del paper del partit comunista de Polònia dins l'estat polonès. És a dir, el nou sindicat reconeix el règim socialista i el paper que el partit juga dins el règim polonès.

S'ha parlat del paper que juga l'Església. Efectivament l'Església manté fins ara una actitud responsable, de moderació, que s'explica —a la meua manera de veure— pel paper que ha jugat històricament l'Església, i per la influència i la força immensa que manté. La història de Polònia com a nació va unida a la història de l'Església catòlica. La mateixa fundació de Polònia com a estat fou la conseqüència d'una guerra de religió en la qual l'Església va adquirir un paper fonamental, que després l'ha mantingut. I aquesta presència de l'Església és la que explicaria que hi hagi diferències molt visibles entre Polònia i els altres països socialistes. En Sempere ha destacat un aspecte indubtablement positiu: a Polònia hi ha hagut una major llibertat real que ha estat determinada pel contrapès que l'Església ha fet a les tendències uniformistes del socialisme que hi ha als països de l'Est d'Europa.

El reconeixement per part del govern i del Comitè Central del POUP de les reivindicacions fonamentals dels vaguistes és una acceptació del fet que darrera d'això no hi ha cap força dirigent anti-socialista.

La primera declaració del nou secretari general del POUP designat després de la malaltia de Gierrek proclama la decisió del partit i del govern de Polònia d'acomplir els acords que s'han establert amb els vaguistes i explica i justifica la necessitat creixent de democràcia que té la construcció del socialisme.

Cal recordar que aquest canvi ve seguit de la felicitació immediata dels principals dirigents dels partits comunistes dels països socialistes, i que ha estat saludat per la majoria dels partits comunistes, fins i tot del Partit Comunista francès —que, com ja sabeu, manté unes posicions distintes de les nostres en una sèrie d'aspectes— que, en relació a aquest moviment i en concret amb els canvis que s'han esdevingut en la direcció del partit polonès, n'ha fet una valoració molt positiva, semblant a la nostra. El setembre ja es va anar a la constitució oficial del nou sindicat «professional, independent, autogestionari» i el 15 d'octubre surt una notícia a *El País* que parla d'una entrevista que ha mantingut Walesa amb el president del Consell d'estat respecte al reconeixement legal d'aquest sindicat, en la qual han abordat ja la perspectiva de la liquidació dels sindicats que havien existit fins aleshores. Perquè de les 23 branques professionals que integraven aquest sindicat oficial, amb 14 milions de treballadors, n'hi ha 9 que ja s'han constituït en sindicats independents.

Nosaltres hem valorat positivament i valorem positivament el que està passant a Polònia perquè respon a una necessitat que tenen els països socialistes: la d'avançar cap a la seva democratització. Entenem que socialisme i llibertat són sinònims, que el socialisme només pot ser plenament socialisme, arribar a la seva culminació si hi ha una participació general, que només pot esdevenir-se amb llibertat i democràcia.

El nostre programa, la nostra via al socialisme inclou la definició respecte als sindicats que diu que han de ser independents de l'Estat i dels partits, que han de tenir una participació pròpia no tan sols en defensa dels interessos immediats dels treballadors, sinó en la pròpia edificació del socialisme.

Jo també diria que és cert —com deia Sempre— que aquests esdeveniments han pogut produir-se a Polònia perquè hi ha una disminució de la tensió internacional, si ho comparem amb períodes anteriors; crec que el futur d'aquest moviment a Polònia i dels que hi puguin haver en d'altres països socialistes va molt lligat al progrés de la distensió, que s'avença cap a una ampliació de la col·laboració internacional en una via de disso-

lució de blocs, d'establiment d'un nou ordre econòmic internacional. A mi em sembla que és així i no tan sols pel que fa als països socialistes. També, als països capitalistes, qualsevol progrés en una via de major democràcia ve molt lligat al progrés de la distensió internacional. L'ombra que plana sobre Polònia respecte al perill d'una possible intervenció soviètica —que nosaltres creiem, afortunadament, que no es produirà— està també

Leonidas Brejnevi

molt relacionada amb el perill de guerra. No hi ha cap dubte que si la situació internacional fos diferent, la Unió Soviètica faria una política diferent. Per exemple a Turquia acaba de produir-se un cop militar que ha liquidat la poca democràcia que hi quedava. El parlament ha estat dissolt, una bona part dels diputats són a la presó, els partits polítics han estat declarats il·legals. (El partit comunista ja no era legal i hi havia molts comunistes a les presons). S'ha establert una dictadura sense màscara. I això està molt relacionat amb el fet que Turquia és membre de l'OTAN i que pateixen una influència molt gran dels Estats Units.

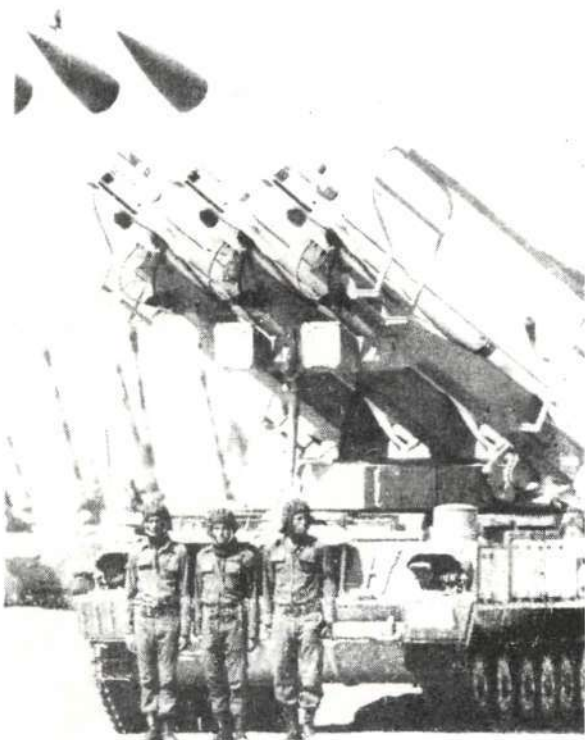
Si continua la tensió i la carrera d'armaments, no cal dir que la tendència es decantarà cap a la restricció de la llibertat. I als països socialistes un augment de la tensió internacional, del clima de

guerra freda, suposarà un enduriment, entre altres coses, perquè quan hi ha perill de guerra els militars pesen molt més a tots els governs, fins i tot el dels països socialistes. Un progrés vers la democràcia, un progrés cap al socialisme en llibertat a l'Occident d'Europa, requereix un avenç cap al desarmament i la política de distensió.

És interessant d'adonar-se de la polèmica que ara té lloc a la preparació de la Conferència de Seguretat i Cooperació Europea, a Madrid i que ha portat a un «impasse», perquè els països capitalistes intenten que l'ordre del dia de la conferència, és a dir el calendari de treball, dediqui la major part del temps a comprovar com s'ha complert l'acta d'Helsinki respecte als drets humans; en canvi, els països socialistes reclamen que es doni preferència al desarmament i seguretat. Aquesta Conferència és una de les poques plataformes on es pot discutir per veure si es troba algun camí, alguna fórmula de progrés vers la distensió. Però alguns governs intenten fer-la servir per una campanya antisoviètica, a partir d'una reivindicació molt justa que és la defensa dels drets humans. Però els mateixos que a la conferència de Madrid estan defensant això, estan donant suport el cop a Turquia, consenteixen i toleren una situació a

Turquia que no té res a veure amb els drets humans. Quan s'intenta posar més temps en el calendari i donar prioritat al tema dels drets humans, no es pensa en Turquia on es comet, en aquests moments, la violació més grollera i general dels drets humans.

Per això, al mateix temps que saludem el que passa a Polònia i esperem que aquest sigui un camí que pugui anar introduint canvis als països socialistes, alhora estem en contra de qualsevol intent d'utilitzar el que passa a Polònia amb finalitats reaccionàries●

* Intervenció feta al col·loqui, organitzat pel Comitè de Barcelona del PSUC, sobre els recents esdeveniments de Polònia el mes de novembre de 1980 al Col·legi d'Aparelladors de Barcelona, juntament amb Josep Maria Rodríguez Rovira i Joaquim Sempere.

Polònia: L'INICI D'UNA CRISI I D'UNA ESPERANÇA

Joaquim Sempere

Com és possible que en un país on el govern diu governar en nom de la classe obrera es produeixi una revolta que remou tota la societat i que és protagonitzada principalment per la classe obrera? I quina relació té aquesta revolta amb els objectius del socialisme? És una revolta antisocialista o què és?

Anem als fets. El detonant de la revolta ha estat econòmic: la disminució del nivell de vida de les masses i, en particular, els dèficits de subministre en productes tan bàsics com la carn. Aquest deteriorament econòmic pot ser atribuït en part a les repercussions a Polònia —com als restants països de l'Est europeu— de la crisi econòmica i de la inflació del món capitalista, degut a una creixent interconnexió entre aquests països i el mercat mundial. Polònia, juntament amb d'altres països socialistes europeus, s'ha endeutat enormement respecte dels països capitalistes. Però precisament el cas polonès ha adquirit en aquest aspecte unes proporcions desorbitades. Mentre que el deute exterior net amb els països capitalistes, el 1977, pujava a 2.400 milions de dòlars per a Txecoslovàquia i a 3.000 milions per a Hongria, era de 12.600 milions per a Polònia (1). Altres factors, doncs, havien d'intervenir per explicar l'endeuta-

ment desorbitat de Polònia, causa directa de l'escassetat d'aliments i de la compressió dels salaris. (L'any passat s'exportaven, per exemple, 150.000 tones de pernil congelat a preus de dumping mentre escasseja la carn al país). Tots els comentaristes apunten a dues menes d'explicacions: un rendiment baix de l'agricultura (2) i, sobretot, una política desequilibrada que ha sacrificat el consum popular a l'acumulació. Els índexs de creixement industrial, a Polònia i a d'altres països socialistes, començaven a mostrar signes d'estagnació els darrers anys, però anteriorment havien tingut uns ritmes d'expansió molt elevats, en base a l'admissió de crèdits estrangers i a la importació de béns de capital i tecnologia d'Occident. Sembla, doncs, que cal atribuir els problemes a una mala gestió econòmica, a una planificació desvinculada dels interessos i opinions de la massa dels ciutadans, a una pèssima atribució dels recursos. La situació fa temps que era coneguda i denunciada públicament. El març de 1979, Longin Zareva, dirigent dels sindicats oficials, escrivia a la revista de la Federació Sindical Mundial: «Hi ha desequilibri en el subministre de matèries primeres; no hi ha aplicació autèntica de la Llei d'Autogestió Obrera de 1959; la base no és consultada».

Un problema sindical i polític, no sols econòmic

Evidentment, el malestar econòmic no ho explica tot, però. Un descontentament econòmic, si troba canals institucionals per expressar-se i per incidir en les decisions econòmiques nacionals, no necessàriament crea situacions explosives. L'explosió només s'explica per l'excessiva rigidesa del sistema institucional, per la seva falta de permeabilitat a l'opinió popular, per l'autoritarisme i la falta de participació democràtica, pel fet que el poder econòmic i polític és a Polònia monopolitzat per un petit grup (mitjançant la censura de premsa i la falta general de llibertats polítiques), el qual arriba a treure privilegis econòmics i socials del seu monopoli del poder.

El malestar acumulat no era, doncs, només econòmic. Era un rebuig de les estructures polítiques imperants, com ho posa en evidència el fet que entre les reivindicacions dels vaguistes hi ha tot un conjunt de mesures destinades a democratitzar el sistema polític i econòmic. Efectivament, recordem que entre els punts reivindicatius (3) hi trobem: el dret de vaga (punt 2), el dret a constituir sindicats independents de l'Estat i del partit comunista (punt 1), l'abolició de la censura de premsa excepte pel que fa a la defensa i a la seguretat de l'Estat (punt 3), l'abolició dels privilegis administratius gaudits pels membres del POUP (punt 13), l'accés als mitjans de comunicació de tots els grups socials (punt 3 i 5) i l'alliberament dels presos polítics i la readmissió dels acomiadats en el curs de conflictes anteriors (punt 4). Posteriorment, el moviment obrer ha afegit a aquestes d'altres reclamacions: la cessació de la repressió, els maltractaments i la tortura, i la garantia d'una independència real del poder judicial. També entre els 21 punts figura el dret dels treballadors a intervenir, a través de les seves organitzacions pròpies, en l'elaboració dels plans econòmics.

Un punt de ruptura: la llibertat d'associació en el terreny sindical

De totes les reivindicacions, la més important, la que marca una fita en la història dels països socialistes i un punt d'inflexió decisiu, és la llibertat de constituir sindicats independents de l'Estat i el partit únic en el poder.

Efectivament, aquesta reivindicació —acceptada pel govern polonès— equival a un trencament en l'esquema polític de tots els països socialistes (d'Europa i d'altres continents), segons el qual el «partit-estat» és l'agent únic de la vida social, l'únic amb dret a crear i dirigir organitzacions socials. Hi ha un detall que ha passat desapercebut: el protocol d'acord entre el Comitè Interempreses de Vaga i el govern admet, en el seu article 2, que el POUP és «la força dirigent de l'Estat a Polònia», expressió que no és exactament el que diu la Constitució socialista polonesa (contràriament al

que han afirmat no pocs comentaristes al nostre país). La Constitució diu (art. 3 apartat 1) que el POUP és la força dirigent de la societat (4). La diferència pot semblar de detall, però no ho és. La força dirigent «de l'Estat» pot no ser la força dirigent de tots els moviments i totes les organitzacions de la societat. Aquest matís jurídic obre la porta, doncs, al reconeixement d'uns drets socials fins ara inexistents; és un primer pas cap a la liquidació del monolitisme de l'estructura política del país. I com a tal comporta un replanteig total de les relacions estat-partit-institucions. L'acceptació de la llibertat d'associació en el terreny sindical és el primer reconeixement institucional, en un país on va estar abolida la propietat privada dels mitjans de producció i on hi ha una economia planificada, d'un pluralisme social. Darrera d'aquesta **conquesta**, si arribés a fer jurisprudència, es plantejaria automàticament la generalització d'aquest dret a tots els àmbits de la vida social i la implantació dels mecanismes institucionals d'un estat de dret (és a dir, les garanties legals que regulin els drets respectius dels ciutadans, de les associacions i de les institucions).

Tot això convida a diversos comentaris.

Dels consells obrers als sindicats independents

Els primers sobresalts de la Polònia popular —1956 i 1970— es van saldar amb canvis en el personal dirigent del partit i de l'Estat i amb les promeses de revitalització dels consells obrers a les empreses. En aquells moviments no es posava en qüestió les estructures polítiques existents; s'acceptava la hipòtesi d'una millora a partir d'un canvi del personal dirigent i d'una reforma en els mecanismes d'intervenció democràtica (els consells obrers) **dintre** de les estructures existents. Les reivindicacions de 1980 posen de manifest la pèrdua de confiança de les masses en la possibilitat de reforma de les estructures existents, l'abisme que separa les institucions oficials i la societat. La gent ja no creu en paraules: si els sindicats oficials no funcionen, si no hi ha instruments per elaborar col·lectivament i defensar els interessos obrers, cal que els obrers mateixos creïn **els seus propis instruments**, i cal que l'estat reconegui el dret a crear-los amb independència de l'administració estatal i del partit dominant.

Aquest conflicte i el seu desenllaç se situa al cor mateix de la contradicció bàsica de la societat polonesa —i d'altres règims socialistes d'altres països—, és a dir, la contradicció entre l'estat i la societat, entre un estat i un sistema polític extremament rígid i una societat evolucionada i plural que reclama participació en els afers col·lectius. El desenvolupament de les forces productives (assolint, naturalment, gràcies a l'abolició de la propietat capitalista) no sols ha col·locat Polònia entre els primers països industrials del món i ha incrementat la seva renda **per capita**, sinó que ha

elevat enormement el seu nivell mitjà cultural, sanitari i social. Això fa que sigui possible una articulació democràtica, i que aquesta articulació democràtica aparegui com una exigència nacional. (D'altra banda, la situació política no sols té conseqüències polítiques, sinó també econòmiques: arriba a frenar la mateixa activitat econòmica nacional i a repercutir en el nivell de vida de la població.) (5)

L'Església catòlica i altres protagonistes socials

Unes masses s'han alçat contra unes estructures de poder d'un partit comunista. Cal preguntar-se: qui hi ha darrera? És fàcil la temptació d'atribuir un paper destacat a l'Església catòlica pel pes social i polític que aquesta té a Polònia. Però la interpretació del paper de l'Església en els fets polonesos no és tan senzilla. Les enquestes diuen que un 95% dels polonesos són creients i un 70% practicants. L'Església és una força tremenda, de la qual són testimoni les xifres següents: 38.000 capellans, 14.000 esglésies i parròquies, 18.000 centres catequístics, 16 editorials, 10 escoles i 3 universitats. L'Església polonesa és molt conservadora en matèria d'ideologia i costums, però no juga un paper polític clarament anti-règim. Durant cap dels moviments socials que hi ha hagut al país (1956, 1970, 1976 i 1980) no ha atiat el foc de la revolta amb la intenció d'enderrocar el règim; sembla acomodar-se del sistema socialista a canvi de mantenir el seu poder institucional i la influència espiritual. Es beneficia del descrèdit moral del govern socialista i del partit comunista, perquè això fa créixer el seu paper com a punt de referència moral i el seu poder espiritual. D'ençà que amb Gomulka el règim socialista deixà de perseguir el clergat (recordem que Wyszyński i altres bisbes foren empresonats el 1953 i alliberats només amb els moviments vagues de 1956), l'Església ha mantingut una actitud sovint crítica envers el règim, ha ajudat l'oposició política i cultural, però també ha estat sempre moderada i moderadora, com en la darrera explosió de vagues. Evidentment, qualsevol obertura política que li doni més llibertat, més espai als mitjans de comunicació, etc., li ha d'interessar.

Segurament el paper de l'Església polonesa en relació amb la societat ha tingut efectes indirectes. Pel sol fet d'existir com institució a part de les estructures de l'estat-partit, ha representat un espai fora del monolitisme institucional, proporcionant vies d'expressió a la societat civil que el sistema polític no admetia. Als locals religiosos s'han reunit grups de persones amb finalitats culturals, sindicals, polítiques. En aquest sentit, paradoxalment, l'Església ha jugat un paper vitalitzador que no se li pot negar.

Finalment, cal recordar que l'arrelament social del catolicisme a Polònia ve de la secular iden-

tificació entre religió i entitat nacional, en un país on l'Església institucional ha defensat sempre la nació enfront de tots els imperis que l'han oprimida o amenaçada.

Però més enllà del fenomen religiós, la societat polonesa és una societat molt viva. En el món obrer, és el país socialista on, després de la instauració del sistema socialista, hi ha hagut més lluites a favor de reivindicacions obreres i més experiències d'autoorganització de les masses treballadores. Recordem només la constitució de consells obrers en el curs de les diferents lluites vaguístiques, i la continuïtat amb què s'han vingut enllaçant unes lluites amb les següents. El desembre de 1979, en el curs de la celebració de l'aniversari de les grans vagues de 1970, es manifestaren a Gdansk milers de persones i es va formular ja la reivindicació de «sindicats lliures» (avaçada pel KOR uns anys abans).

A Polònia han vingut actuant més o menys obertament grups polítics com el KPN (nacionalista independentista); el grup DIP («Experiència i Avenir») format per independents, catòlics i també membres del POUP; i sobretot el Comitè de Defensa dels Obrers detinguts (KOR), convertit després en Comitè d'Autodefensa Social (KSS-KOR), que publica la revista il·legal **Robotnik** («l'Obrer») i que té com un dels seus membres més destacats Jacek Kuron, ex-militant del POUP, expulsat del partit amb motiu d'una carta oberta al CC, escrita els anys 60, on denunciava els defectes del règim des d'una òptica clarament marxista. El KOR sembla haver tingut influència en el moviment vaguístic.

Per últim, cal recordar que Polònia és una país amb una forta vitalitat cultural, com ho posen de manifest les seves aportacions en camps com l'economia, la sociologia, la filosofia (amb figures renovadores del marxisme tan destacades com Schaff i Kolakowski), el cinema, el teatre, etc.

Un avenç contradictori pel camí del socialisme

Després d'aquesta breu repassada dels fets, és més fàcil aventurar respostes als interrogants del començament.

Que la classe obrera hagi protagonitzat una revolta de masses contra l'«estat obrer», contra un sistema polític creat i dirigit per un partit comunista, indica solament que aquest sistema polític no correspon a les aspiracions i als interessos reals, empírics, del poble treballador. Ningú no pot negar que els comunistes polonesos han jugat un paper decisiu en la història del país: han edificat una societat nova, sense capitalistes ni terratinents, han industrialitzat el país i li han donat una instrucció general i un nivell de benestar. Però alhora que han fet això (a partir de la presència de l'exèrcit soviètic després de la desfeta de Hitler, com a garantia perquè no es reconstituís el poder burgès i terratinent), han establert un po-

der polític que, per manca de mecanismes d'intervenció i control democràtics, ha acabat divorciat del poble i estretament vinculat a una capa de polítics, buròcrates i membres dels cossos de seguretat que monopolitza el poder i els privilegis de tota mena. Per protegir aquesta situació, la capa dirigent es val de la restricció extrema dels drets i llibertats democràtics, del control de la informació, de la repressió policíaca. Constatar aquests fets no vol dir negar el mèrit històric d'haver construït un ordre socialista i un poder capaç de defensar-lo. L'únic que significa és constatar la justesa de la vella dita anarquista —i popular— segons la qual «el poder sempre corromp», i més si és exercit sense els controls suficients. La gran lliçó dels països socialistes d'Europa és aquesta: que el poder socialista, en benefici del socialisme mateix, ha d'establir els controls democràtics que garanteixin la participació popular i, en definitiva, l'autenticitat **de classe** del poder socialista (només possible amb democràcia: si no, el règim no és de tota una classe sinó d'una minoria dirigent).

Tot i admetent que un règim socialista ha d'aplicar la coerció, la dictadura si cal, contra la burgesia capitalista i els seus aliats, per tal que no puguin restaurar el seu poder, és evident que la coerció existent a Polònia no s'exerceix contra enemics capitalistes o filocapitalistes, sinó, indiscriminadament, contra el conjunt de la població. I no s'aplica a activitats contrarevolucionàries, sinó a qualsevol opinió o acte que atempti contra el sistema polític i contra els privilegis de la capa dirigent. Hom pot pensar, òbviament, que si s'obren massa les portes a la llibertat, l'enemic de classe pot aprofitar-ho per conspirar contra el socialisme. Però aquest argument només pot ser vàlid en els primers moments d'un nou ordre revolucionari. Si al cap dels anys —i a Polònia en porten 35— encara cal governar en «estat d'emergència» permanent, és que les forces revolucionàries no han aconseguit el consens popular a la seva causa. I aleshores comença el cercle viciós infernal: a més crítiques del poble al govern, més repressió; a més repressió, més impopularitat; a més impopularitat, més errors en la gestió política, més crítiques, més repressió... i així indefinidament. L'alternativa aleshores és: o avançar decididament en la democratització socialista, o instal·lar-se en l'estat d'excepció permanent i la repressió com a forma de govern, amb la inestabilitat social i el desastre econòmic que se'n despren, i la pèrdua d'autoritat moral de la idea socialista i dels qui la defensen (aplanant el terreny a les actituds contrarevolucionàries en el poble).

Afortunadament, en el cas de Polònia, el país sembla molt més madur per al socialisme —vull dir per al socialisme autèntic, que és democràtic— del que volen fer creure els qui el volen mantenir sota tutela. Alexander Smolar, economista i representant del KSS-KOR a l'exterior, ha dit recentment que allò que es juga a Polònia no és l'opció entre capitalisme i socialisme: aquesta ja es va

resoldre a favor del socialisme fa temps. Allò que s'hi juga és el dilema democràcia-dictadura, dintre, precisament, d'un marc en què no existeix ja la propietat privada dels grans mitjans de producció i en què no hi ha forces significatives que en reclamin la restauració (6).

Aquesta opinió és confirmada per les reivindicacions dels vaguistes. Llegim els 21 punts: n'hi ha algun que sigui antisocialista? No n'hi ha cap. I si llegim el protocol d'acord entre el Comitè de Vaga i el govern, així com el projecte d'estatuts dels nous sindicats, veurem el sentit de responsabilitat demostrat pels vaguistes, tant en l'acceptació del marc institucional socialista i de les aliances internacionals, com pel que fa a la retirada de reivindicacions irrealistes (per exemple, la de rebaixar l'edat de jubilació). Més encara: no sols la plataforma dels 21 punts no és antisocialista, sinó que representa una base per millorar el caràcter democràtic —i per tant la qualitat socialista— de la societat polonesa. És a dir que, com a comunistes, haurem d'arribar a la conclusió paradoxal de reconèixer que qui millor defensa avui el socialisme a Polònia no és el partit que s'autoproclama representant genuí de la classe obrera, sinó altres forces, altres col·lectius i que, des de l'interior de la classe obrera, estan combatent per una Polònia socialista millor. Ho repeteixo: això no vol dir negar el paper positiu que en altres fases ha jugat el partit comunista polonès; ni vol dir negar el seu seny al moment de negociar amb els vaguistes, ni que a l'interior del propi partit hi hagi forces sanes i clarividents sensibles a les palpitations populars i disposades a fer canvis democràtics. Tampoc no vol dir que tots els impulsors del moviment vaguístic siguin honestos i inequívocament partidaris del socialisme. L'únic que vol dir és que el moviment de masses esdevingut a Polònia és globalment positiu en la mesura que no posa en qüestió el marc socialista del país i que representa —si arriba a imposar les seves reivindicacions— un progrés substancial per al sistema socialista, que s'obre a ulteriors possibles progressos. I que el paper social i històric dels agents socials no està rígidament predeterminat d'una vegada per sempre, i que un partit obrer que ha jugat en un moment una funció positiva, pot deixar de jugar-la en un altre moment (sense excloure que la torni a recuperar més endavant). O, per dir-ho altrament, el socialisme és un règim de transició prolongat i contradictori, més del que podíem imaginar, que pot sofrir múltiples sobresalts i al si del qual els seus protagonistes no tenen un rol predeterminat i definitiu. pot sofrir múltiples sobresalts i al si del qual els seus protagonistes no tenen un rol predeterminat i definitiu.

No vull entrar a discutir l'amenaça d'una intervenció militar soviètica, que obliga a considerar molts elements relativament externs a la crisi polonesa, tot i que tindria —i té ja ara— repercussions profundes en la vida polonesa. Només vull esmentar de passada, pel que fa al context inter-

nacional, que els fets de Polònia tindran necessàriament repercussions als altres països socialistes europeus, i que això inquieta els seus dirigents.

Una darrera observació. Algú pot pensar que ens ocupem desproporcionadament de Polònia, quan hi ha d'altres problemes que ens afecten molt més. És ben cert que hi ha d'altres problemes; però ens interessa vitalment comprendre com avança el socialisme. El socialisme realment existent pot resultar-nos insatisfactori, però hi estem lligats perquè és el que hi ha, és una força en l'arena internacional i és una font d'experiències per a nosaltres. Que l'imperialisme manipuli tot el que hi passa, no ens ha d'impedir la reflexió lliure i autocrítica. Que d'altres forces obreres —com ho il·lustren les declaracions de Felipe González— en treguin conclusions electoralistes i superficials («el comunisme ha fracassat») tampoc no ens ha de posar nerviosos: perquè si els comunistes hem d'assumir els errors i els mals del nostre moviment, els socialistes han d'assumir també els seus. I ja seria hora que els comunistes intentéssim reflexionar sobre l'experiència socialista com a cosa pròpia i que els socialistes fessin el mateix amb l'experiència comunista (al cap i a la fi, el que passa a Polònia —un país on els comunistes han fet quelcom que els socialistes no han fet enlloc: liquidar el capitalisme— ha d'interessar tant als socialistes com a nosaltres).

En definitiva, a Polònia s'ha obert una crisi de resultats imprevisibles, però que representa el moviment més profund de renovació socialista en un país de l'Est, i, com a tal, una gran esperança ●

1. Ernest Mandel, «Una crisi econòmica particular», *Informació*, núm. 16 (set. 1980).

2. Segons Mandel (art. cit.) «aquesta crisi té causes estructurals que venen de lluny, lligades al caràcter en gran mesura privat de l'agricultura. Però s'ha vist agreujada per calamitats naturals». La producció de cereals de 1979, per exemple, ha estat de 17,5 milions de tones, que representen 4 milions de menys que el 1978. L'opinió de Mandel sobre les «causes estructurals» és discutible; d'altres fonts donen una productivitat més alta a l'agricultura privada que a la col·lectivitzada i això sembla extensible a d'altres països socialistes.

3. Vegeu més endavant la llista dels 21 punts.

4. Observació recollida de Krzysztof Pomian, «La longue marche des ouvriers et des intellectuels polonais», *L'alternatif*, núm. 7 (nov-des. 1980).

5. Vegeu més endavant («Empitjorament de les condicions mèdico-sanitàries») un testimoni colpidor de l'empitjorament de la dieta alimentària dels polonesos, que es tradueix a partir de 1976 en un augment significatiu dels casos de tuberculosi.

6. Entrevista amb A. Smolar, *La Calle*, núm. 142 (9-15 des. 1980).

LA VEU DELS PROTAGONISTES

El present dossier comprèn: 1) una cronologia dels fets (de l'1 de juliol al 20 d'octubre) publicada per la revista **L'Alternative**, núm. 7 (nov.-des. 1980), revista editada a París per Maspero; 2) documents del moviment de vagues: els 21 punts, declaracions del MKS, el protocol d'acord entre el MKS i el govern i el projecte d'estatuts del sindicat «Solidaritat»; 3) opinions i pronunciaments de diversos grups i persones: el CC del POUP, el grup «Experiència i Avenir», els bisbes de Polònia, un grup d'intel·lectuals, un membre del grup d'oposició KSS-KOR i altres.

La procedència de la major part d'aquests documents és el butlletí **Solidarność** («Solidaritat»), editat diàriament durant la vaga pels vaguistes amb el peu següent: «Imprès a la impremta lliure de les drassanes de Gsansk». Els altres procedeixen de l'esmentada revista **L'Alternative**. La tria ha estat guiada pel propòsit de donar un ventall fragmentari, però representatiu, de les posicions dels protagonistes més destacats.

CENT DIES QUE COMMUGUEREN POLÒNIA

Cronologia dels esdeveniments

1 de juliol —Tot començarà amb la decisió de les autoritats d'augmentar considerablement el preu de la carn venuda directament als llocs de treball. Els preus s'anivellen, no segons els de les carnisseries on ja no es troba res, sinó segons els dels magatzems anomenats «comercials» on es troba quasi de tot, però el doble de car. La vaga esclata immediatament en un taller d'Ursus, en el mateix indret on va començar quatre anys enrera, i per raons anàlogues a la darrera explosió obrera de Polònia. Els obrers en vaga creen una comissió obrera de representants, reclamen l'anul·lació de l'alça dels preus, l'escala mòbil dels salaris i avancen reivindicacions d'ordre local.

GDANSKA IMPLANTACJA

2 de juliol —La vaga esclata a la ciutat de Tczew.

3 de juliol —El moviment de malestar es propagarà al conjunt del país: vagues sense coordinació, mitings de protesta... però no hi ha cap manifestació al carrer. Els obrers romanen a les fàbriques.

4 de juliol —Les autoritats reaccionen de manera desordenada. Algunes regions són afectades pels augmentos de preus i d'altres no. Comença el ball de les etiquetes: a tal lloc, en el mateix dia, els preus faran tres vegades l'anada i tornada entre la norma antiga i la nova. Però pertot arreu, al cap de dos o tres dies els treballadors obtenen augmentos de sou.

6 de juliol —Fi de la Conferència internacional sobre els drets de l'home a Varsòvia, organitzada per l'Institut internacional dels drets de l'home amb seu a Estrasburg, presidida per Edgar Faure i abonada per un industrial multimilionari americà. El setmanari *Polityka* que representa l'ala reformista del partit, llança una crida solemne a les autoritats: «Cal dir tota la veritat a la població sobre la situació desastrosa del país. Es fa urgent un programa de reformes radicals».

7 de juliol —L'augment dels preus s'anul·la progressivament, la primera onada de vagues s'acaba.

9 de juliol —En un discurs, el primer secretari del partit, Edward Gierek, afirma que tota puja dels salaris accelera la inflació. El comitè central llança una crida a la sensatesa i anuncia l'augment del salari mínim i de les jubilacions, mentre torna a introduir les puges dels preus. Aquesta darrera mesura provocarà una segona onada de vagues més nodrida encara que la primera.

10 de juliol —Els 20.000 obrers de la fàbrica d'autos Zeran de Varsòvia, la Seat polonesa, entren en vaga igual que els de 30 empreses més, entre les quals les dels obrers de les filatures de Lodz (les que havien provocat l'anul·lació dels augmentos de preus amb llur vaga de febrer de 1971 i les àvies dels quals participaren en la vaga general de 1905) i els ferroviaris de Lublin que reclamen eleccions sindicals lliures i salaris al mateix nivell que els de la milícia.

16 de juliol —Vaga general a Lublin, ciutat situada prop de la frontera soviètica.

18 de juliol —El buró polític llança una crida solemne a la disciplina cívica als obrers de Lublin, totalment paralitzada des de fa dos dies. Fins i tot evoca l'amenaça d'una intervenció soviètica i nomena un viceprimer ministre com a negociador. El conflicte s'arranjarà a través de les concessions fetes als vaguistes.

23 de juliol —Després d'una calma breu, hi ha indicis de vagues en diverses ciutats, sobretot a Pozdan. Per primera vegada, la premsa fa esment dels «aturs de treball» i responsabilitza els quadres intermedis de l'administració per llur burocràcia.

29 de juliol —S'anuncien les primeres vagues al litoral del Bàltic.

31 de juliol —Edward Gierek es retira de Crimea a passar les vacances prop de Leònides Brejnev, mentre que les vagues afecten ja més de cent empreses.

1 d'agost —Quatre mil varsavians reten homenatge als milers d'oficials polonesos exterminats a Katyn durant la guerra.

7 d'agost —Inici d'una vaga d'una setmana dels escombriaires de Varsòvia, mentre que aturades esporàdiques de treball tenen lloc a diferents indrets. La premsa oficial reconeix per fi que són motivades per «frustracions reals». Les autoritats comencen a reprimir els membres de l'oposició i més particularment el Comitè d'autodefensa social, el KOR.

11 d'agost —Vaga dels transports a Varsòvia. El KOR assenyala que les vagues han afectat cent cinquanta empreses des de principis de juliol. En conjunt, les autoritats reaccionen de manera desordenada, augmentant, per exemple, els salaris dels vaguistes més que els dels novaguistes. Un grup d'escriptors oficials es queixa de «la humiliant» censura exercida pel govern.

12 d'agost —Un membre del Buró polític anuncia als corresponents de premsa estrangers «la fi de les vagues en massa».

14 d'agost —Sobrada dramatització: la crisi política i social més greu de la història de la Polònia popular comença amb el desallotjament dels disset mil obrers de les drassanes «Lenin» de Gdansk per protestar

contra l'acomiadament d'una militant dels sindicats lliures, Anna Walentynowicz. La vaga abastarà progressivament tota la regió del gran port del Bàltic. A Varsòvia, cinc mil persones desfilen per la tomba del soldat desconegut, seguint la crida d'un moviment d'oposició, per retre homenatge als morts de 1920 quan la victòria polonesa sobre l'exèrcit roig, que consagrà la independència de Polònia. La policia atura la circulació per deixar passar la manifestació.

15 d'agost —El primer ministre, Edward Babiuch, en funcions des de febrer, s'adreça a la nació i reconeix que la societat no ha estat pas prou informada de l'estat real de l'economia. Promet de no tornar a augmentar el preu de la carn abans d'un any. E. Gierek torna precipitadament de la Unió Soviètica. Gdansk és parcialment paralitzada per vagues de solidaritat amb les drassanes. Es tallen les comunicacions telefòniques amb la ciutat. La premsa fa servir per primera vegada la paraula «vaga».

16 d'agost —Les autoritats anuncien la fi de la vaga. El moviment no para d'estendre's pel litoral. Els vaguistes de Gdansk creen un comitè de vaga interempreses (MKS) que elabora una llista de reivindicacions en vint-i-un punts entre les quals hi ha: el dret de vaga, la llibertat sindical, la supressió de la censura i l'alliberament dels presos polítics.

17 d'agost —El govern nomena una comissió de negociació presidida pel viceprimer ministre Tadeusz Pyka. La població de Gdansk avitua els vaguistes.

18 d'agost —El festival internacional de la cançó de Spot se suspèn. E. Gierek anul·la el seu viatge a la RFA. Anuncia augments de sou, però rebutja qualsevol concessió política als vaguistes. Adverteix de les reaccions del veí soviètic i distingeix entre «treballadors honestos» i «elements antisocialistes». Anuncia per fi la «desburocratització» dels sindicats. A Gdansk, el negociador T. Pyka es nega a entrevistar-se amb el MKS i convoca a l'ajuntament els representants d'algunes empreses, d'un en un. N'hi ha que es neguen a assistir-hi.

19 d'agost —Mentre que el moviment s'estén a les rodalies de Gdansk, es desencadenen vagues al port de Szczecin i a Tarnow, prop de Cracòvia. A Lublin, després d'un dur enfrontament amb les autoritats, els ferroviaris aconsegueixen d'eleger per al consell de l'empresa els dirigents de la vaga, rebutjant així la llista presentada pel partit. El president dels sindicats oficials es fa una autocrítica i proposa integrar a l'aparell sindical els portaveus dels vaguistes.

20 d'agost —El moviment s'estén a la gegantina fàbrica d'acer «Lenin» de Nowa-Huta prop de Cracòvia (on la població emmagatzena aliments), al complex de la indústria del coure de Glogow a la Baixa Silèsia i a Elblag, al Bàltic, on s'ha creat un MKS. El primer ministre es presenta a Szczecin on quaranta empreses han creat un MKS. El MKS de Gdansk refusa tota negociació empresa per empresa. Seixanta-dos intel·lectuals coneguts, entre els quals hi ha membres del partit, demanen al govern que entauli negociacions. Detenció de divuit militants del KOR, entre els quals hi ha Jacek Kuron i Adam Michnik. Per primera vegada des de 1973, la Unió Soviètica interfereix totes les emissions en rus de les ràdios occidentals.

21 d'agost —T. Pyka és destituït i reemplaçat per un altre viceprimer ministre, Mieczysław Jagielski, que havia dut a bon port les negociacions a Lublin, el mes de juliol. De seguida es posa en contacte amb quaranta-set empreses en vaga de Gdansk. A Gdansk, on els controls de l'exèrcit es reforcen als aiòres de les drassanes, el MKS d'ocupa de l'avitallament dels hospitals i dels jardins d'infància amb provisions de carbó i de medicines. Estudiants i treballadors de coll blanc aporten llur suport als vaguistes, igual que els pagesos que els avitullen. El servei de correus es posa en vaga perquè «la premsa menteix». Un vaguista s'exclama: «La història s'escriu sota els nostres ulls». Encara no hi ha reacció del MKS a la detenció dels opositors; se n'emersona sis més, entre els quals hi ha

Leszek Moczulski, dirigent del moviment nacionalista Confederació per una Polònia Independent (KPM). El bisbe de Gdansk envia al MKS medalles amb l'efígie de Joan Pau II amb la inscripció: «En record de la vaga».

22 d'agost —M. Jagielski s'entrevista en terreny neutral amb tres emissaris del MKS de Gdansk i promet d'anar a les drassanes. A Szczecin, M. Barcikowski, un altre viceprimer ministre, enceta negociacions amb el MKS. A Varsòvia, els habitants saquegen els magatzems d'alimentació.

23 d'agost —El MKS de Gdansk publica el seu propi butlletí d'informació, *Solidarność* («Solidaritat»). El bisbe de Gdansk apel·la els vaguistes perquè donin prova de seny i de prudència. La primera sessió de negociacions, retransmesa per altaveus als tallers, s'entrebanca amb l'assumpte dels presos polítics.

24 d'agost —Sessió plenària del Comitè central; E. Babiuch, el primer ministre, és substituït i reemplaçat per J. Pinkowski. Dirigents del partit amb reputació de «durs» són reemplaçats. En el seu discurs, E. Gierek anuncia un canvi de política econòmica i promet la llibertat d'eleccions sindicals, però es nega a acceptar els sindicats lliures.

Edward Gierek

25 d'agost —La premsa insisteix en el cost econòmic de les vagues. El secretari del partit de Gdansk disculpa els dissidents. El KOR exigeix l'alliberament dels militants detinguts. Trenta periodistes polonesos que cobreixen els esdeveniments de Gdansk denuncien les falses informacions publicades a la premsa. A la televisió es nota un aire nou.

26 d'agost —M. Jagielski promet als vaguistes el dret de vaga. Es restableixen les comunicacions telefòniques entre el Bàltic i Varsòvia. El MKS demana l'assistència d'intel·lectuals «experts». El president del Consell central dels sindicats és rel·l·egat. El primat de Polònia, Stefan Wyszyński, llança una crida a la televisió, demanant la moderació dels vaguistes.

Wyszynski

27 d'agost —El negociador de Gdansk continua rebutjant els sindicats lliures. Els «experts» reclamats pels vaguistes són al seu costat. L'òrgan central del partit **Trybuna Ludu** evoca el perill d'una intervenció soviètica. Les vagues s'estenen a Wrocław on un MKS aplega trenta-vuit empreses en vaga, i a la fàbrica Zerán de Varsòvia.

28 d'agost —Les vagues s'estenen a Lodz i a les mines de Silèsia, els representants de les quals havien anat a informar-se a Gdansk. La situació sembla tan inquietant que les autoritats consideren la possibilitat de demanar als vaguistes de Gdansk de fer una crida a la calma. **Trybuna Ludu** rebutja la pluralitat sindical. Les autoritats denuncien els elements «antisocialistes». L'episcopat anuncia que l'al·locució televisada del cardenal primat ha estat censurada i recorda els «drets inalienables de Polònia». El govern accepta sota condicions els sindicats independents.

29 d'agost —Mentre que les vagues s'estenen continuament, sobretot a Poznan, les negociacions continuen. **Trybuna Ludu** subratlla que Polònia pertany indefectiblement al camp socialista. Les autoritats demanen nous crèdits als EUA. D'altra banda afirmen que han arribat al límit de les concessions possibles, i un oficial avisa: «Això ja no pot durar més».

30 d'agost —Es conclou un acord a Szczecin sobre totes les reivindicacions (semblants a les de Gdansk). La ciutat, on hi ha tres-centes empreses en vaga, està completament coberta de banderes. Dues hores més tard s'anuncia un acord de principi a Gdansk. El Comitè central es reuneix per aprovar el compromís. **Trybuna Ludu** llança una severa requisitòria contra el KOR. Una altra vegada es detenen opositors, i alguns són acusats d'associació de delinqüents i d'activitats antisocialistes.

31 d'agost —Fi de negociacions a Gdansk: el poder accepta d'alliberar els membres de l'oposició. Se signa solemnement l'acord. Els sindicats independents fan llur primera aparició oficial en un país de l'Estat. La televisió nacional retransmet extractes de la cerimònia a Gdansk i Szczecin. Sobretot difon les al·locucions de M. Jagielski i de Lech Walesa. A Wrocław, contràriament, les autoritats locals intenten provocar incidents amb els vaguistes.

el text íntegre dels acords i els quioscs són assaltats. Els trenta membres de l'oposició empresonats des de fa deu dies són alliberats; es tracta, entre ells, de J. Kuron i d'A. Michnik, de L. Moczulski i de Kazimierz Janusz, del Moviment pels drets de l'home, el ROPCIO. La vaga dels miners de Silèsia s'endureix després de l'accident que provoca vuit morts en una mina. Els vaguistes reclamen millors condicions de seguretat.

2 de setembre —La premsa nacional publica el text dels acords de Gdansk, posant entre cometes les expressions: «presos polítics», «censura», «privilegis dels membres del partit» i «publicacions independents». El govern empen negociacions amb els miners de Silèsia que reclamen, sobretot, la dimissió del secretari regional del partit. A Katowice, Kazimierz Switon, militant des de fa temps dels sindicats lliures, és detingut en sortir de missa. Al contrari, Marek Kozłowski, militant del KOR, un dels tres presos polítics especialment mencionats als acords de Gdansk, és alliberat a Varsòvia. El cardenal primat de Polònia estima, en una carta, que una de les causes principals de les vagues és la monopolització de tota la vida econòmica, política i sindical pel partit.

3 de setembre —Se signa un acord entre el govern i els representants dels 350.000 vaguistes de vint-i-set

Walesa i Jagielski

1 de setembre —«La prudència, la maduresa política i la bona voluntat han triomfat» escriu l'agència oficial de premsa. Després de divuit dies de vaga, es torna a la feina al Bàltic. Els divuit membres del MKS de Gdansk, que esdevindran permanents, s'instal·len als locals del futur sindicat independent. La premsa local publica

empreses i de trenta-una mines de l'Alta Silèsia. Aquest acord, semblant al de Gdansk i de Szczecin, satisfà a més vint reivindicacions locals especialment pel que fa a les condicions de treball i de salari. Preveu l'anivellament dels subsidis familiars amb els de la milícia (de sis a deu vegades superiors a la mitjana)

i suprimeix els sindicats oficials en aquesta regió, que seran substituïts per sindicats independents. Es torna a la feina progressivament. El govern exalta l'ajuda financera «fraternal» de la Unió Soviètica a Polònia.

4 de setembre —Tots els treballadors de Silèsia han tornat a la feina després d'un darrer acord conclos en les tres últimes mines que encara feien vaga.

Nous sindicats independents es creen, una mica pertot arreu, sobretot a Varsòvia i a Wrocław. Dues oficines d'informació jurídica per ajudar-les s'obren, generosament, a Varsòvia, una d'elles a través del KIK, el club dels intel·lectuals catòlics. Els sindicats oficials estan decidits a canviar la seva imatge. S'obre una enquesta sobre les malversacions de fons, de la qual en sortirà culpable l'antic director de la Radiotelevisió. El govern bloqueja els preus d'un cert nombre de productes de consum habitual. El diari de l'exèrcit deixa entreveure que l'exèrcit podria entrar en acció en cas que proseguissin les vagues. La crida del papa a la independència i a la sobirania de Polònia es difon íntegrament a la ràdio.

5 de setembre —Sessió històrica a la Dieta, el Parlament polonès. Després del discurs del primer ministre, que promet fer honor als acords presos amb els vaguistes, els diputats gosaran interpellar per primera vegada el govern i es mostraran escèptics amb el seu programa. Esclaten les crítiques i s'entra en un animat debat sobre la censura, la religió i els privilegis materials dels dirigents. Els diputats reclamen que llurs intervencions es facin públiques. Quan es vota la investidura del primer ministre, alguns fins i tot s'abstindran. **Trybuna Ludu** anuncia que tots els treballadors podran crear sindicats independents, que els sindicats independents podran, en el futur, fer ús del dret de vaga com a «últim recurs». El diari anuncia, a més, que els productes escassos de fabricació polonesa seran retirats dels magatzems especials en divises.

6 de setembre —Sofrint, al cap de dotze anys, la mateixa sort que el seu predecessor, E. Gierek, oficialment hospitalitzat a causa de trastorns cardíacs, és substituït pel Comitè central, per Stanisław Kania (responsable anys enrera de l'exèrcit, de la policia i de les relacions amb l'Església). També pugen al Buró polític especialistes en agricultura. El nou primer secretari vol tranquil·litzar, i afirma que les vagues no estaven pas dirigides contra el sistema, sinó contra els errors econòmics. Garanteix els acords firmats amb els vaguistes i afirma que la tasca principal és la de restaurar la confiança de la població en el partit. També declara la guerra

als «enemics del socialisme».

7 de setembre —L. Walesa assisteix a una missa privada oficiada pel cardenal Wyszyński en la seva residència de Varsòvia. A despit d'una represa general del treball en les grans ciutats, una nova ona de vagues s'estén a Białystok, Tarnów i Plock, per tal d'obtenir els avantatges garantits pels acords. La ràdio llança un avis contra la continuació de les vagues.

8 de setembre —Els nous dirigents emprenen gires pel país per prendre el pols de les organitzacions regionals del partit i tranquil·litzar els militants. S. Kania és a Gdansk. Es desencadenen noves vagues, com a Milelec al sud-est del país, on la direcció d'una fàbrica d'aviació demana als seus 18.000 obrers que signin una declaració pel manteniment dels sindicats oficials. Els nous sindicats fan comptes de demanar la creació de comitès d'empresa, que serien elegits proporcionalment en llista sindical. Sobre aquest tema, un debat oposa els «experts» acostats als sindicats independents i el KOR. Els primers volen que aquests organismes participin en la gestió de les empreses. A Cracòvia, els ensenyants creen un sindicat independent. El govern ratifica les puges del salari mínim, de les assignacions familiars i de les jubilacions, que entraran en vigor més tard.

9 de setembre —S. Kania fa una crida a la unitat sindical i al restabliment de la unitat del partit. Davant dels miners de Katowice, demana als membres del partit de donar proves de més respecte a l'esguard dels treballadors, i denuncia un altre cop els elements «antisocialistes». El diari de les joventuts comunistes ataca violentament el KOR i l'acusa d'estar relacionat amb les forces anti-comunistes de l'estranger. Els treballadors de la cultura, els actors volen crear sindicats independents. La Unió d'escriptors demana llibertat d'informació i d'expressió i dona les gràcies als obrers «per tot el que han fet».

10 de setembre —Prossegueixen les vagues, sobretot a Kielce on la situació és explosiva després que la policia hagi intentat trencar la vaga. El primer ministre designa comissions mixtes per tal de controlar l'aplicació dels acords firmats amb els vaguistes. La ràdio nacional torna a difondre les allocucions pronunciades a Gdansk per L. Walesa i M. Jagielski quan es van signar els acords.

11 de setembre —Enfront de la disgregació de les seves estructures, el sindicat oficial CRZZ promet reformes democràtiques al seu si. El sindicat independent de Mazovia (la regió de Varsòvia i Lodz), s'organitza. El KOR reclama l'accés als mitjans d'informació per als nous sindicats i demana l'obertura d'una enquesta seriosa sobre els sagnants esdeveniments de 1970 i les repressions de 1976. M. Jagielski s'entrevista amb L. Brejnev a Moscou.

12 de setembre —L. Walesa afirma en un interviu que la cooperació entre els nous sindicats i el CRZZ és desitjable. Estima que encara és massa aviat per a una afiliació dels nous sindicats a una organització internacional, però diu que ells acolliran tota mena d'ajuda financera que els arribi de sindicats estrangers. Les autoritats insisteixen en el fet que l'ajuda econòmica que la Unió Soviètica concedeix a Polònia és més important que la dels Estats Units. El partit pagès ZSL (associat al partit comunista) reclama més autonomia així com una separació de poders, que consagri la preponderància del legislatiu.

13 de setembre —Se signa un acord entre el govern i el MKS dels metal·lúrgics de Huta-Katowice que aplega 75 empreses. El nou sindicat obté el dret d'instal·lar-se a la fàbrica d'acer, d'obrir un compte al banc i que els seus membres permanents continuïn cobrant llurs salaris. L'últim dels presos polítics del qual es demanava la llibertat a Gdansk, l'obrer Edmund Zdrozinski (redactor de **Robotnik** i condemnat el 14 de març a tres anys de presó per «robatori») és alliberat. Es revisarà el seu procés.

14 de setembre —El Consell d'Estat acorda donar una identitat jurídica legal als nous sindicats que s'enregistraran al tribunal administratiu de Varsòvia. El tribunal tindrà el dret de rebutjar l'enregistrament si els estatuts dels sindicats no són conformes a la llei. En aquest cas, es podrà presentar recurs al tribunal suprem.

Solidarność

15 de setembre —Els acords de Gdansk són aplicables a tot el país, afirmen les autoritats, que anuncien també que hi haurà purgues limitades dins del partit, contra els elements corruptes. El sindicat independent de Gdansk publica la seva Carta oficial que servirà de model als altres sindicats independents. El dissident Andrej Czuma és alliberat després d'una detenció de 48 hores i el segrest de 2.000 exemplars del butlletí **Opinia**. La dissident Anna Bendych, detinguda a Katowice de fa un mes, inicia una vaga de la fam.

16 de setembre —K. Switon presenta la primera demanda d'enregistrament d'un sindicat independent: el de la metal·lúrgia a Katowice. Un congrés extraordinari del sindicat dels portuaris i mariners decideix abandonar el CRZZ. El govern adopta un programa de reducció de la despesa pública.

17 de setembre —Prop de 500 representants dels nous sindicats independents es reuneixen en congrés a Gdansk. S'entaula un debat sobre la necessitat d'una confederació única i nacional. Els dirigents obrers de Gdansk denuncien les maniobres del CRZZ, acusen les autoritats de posar traves a l'aplicació dels acords en algunes regions i acusen la premsa de desinformació. Els treballadors civils de l'exèrcit creen un sindicat autogestionari.

18 de setembre —El director de cinema Andrzej Wajda acusa els responsables de la cultura d'haver faltat al seu deure i denuncia l'«esquizofrènia moral» que impera. Els escriptors comunistes de Varsòvia reclamen una limitació estricta de la censura. Disset associacions de les arts i les ciències creen un comitè encarregat d'examinar els problemes de la cultura. Una comissió governamental comença a treballar en un projecte de reforma econòmica. L'objectiu serà un sistema que s'inspira en altres països de l'Est, basat en l'autonomia i responsabilitat de les empreses (el sou i els avantatges socials estaran en funció dels resultats), i anirà acompanyat d'un reforç de la planificació central.

19 de setembre —Mentre que es continuen produint vagues esporàdiques, sobretot en els transport a Katowice, el govern fa una crida a la calma i denuncia de nou els «elements antisocialistes». Els primers secretaris del partit de Poznan i de Katowice són destituïts.

21 de setembre —En aplicació dels acords de Gdansk, per primera vegada després de la guerra, la missa dominical ha estat transmesa en directe per les ones nacionals. Les esglésies del país han estat abandonades aquell dia, perquè tothom estava escoltant el seu aparell. La missa, d'a-

ra endavant, serà regularment retransmesa cada diumenge.

22 de setembre —Per primera vegada des de l'1 de juliol, no hi ha cap vaga a Polònia. Els delegats de trenta-sis sindicats independents reunits a Gdansk sota la presidència de L. Walesa, adopten, a mà alçada, els estatuts de llur unió de caràcter federatiu anomenada **Solidaritat**. Cadascuna de les disset federacions regionals funcionarà de manera autònoma i serà representada a la comissió nacional amb seu a Gdansk. Aquesta darrera estarà formada igualment per la meitat dels membres elegits pel congrés que tindrà lloc cada dos anys.

El reagrupament per federacions professionals es pren en consideració de cara al futur. Els estatuts preveuen una comissió de control. El CRZZ crida **Solidaritat** a la unitat d'acció.

23 de setembre —El tribunal de Varsòvia rebutja, per raons que afecten les fonts de finançament i la forma d'organització, la petició d'enregistrament del sindicat autònom de Katowice que aplega 14.000 persones. El sindicat decideix llavors d'afiliar-se a **Solidaritat**, els estatuts del qual són anàlegs. Una associació independent dels estudiants es funda a Cracòvia en presència de 800 delegats. A Varsòvia té lloc una reunió consultiva per tal d'estendre l'Associació a tot el país. Un diari de Varsòvia critica la composició social del Comitè central, que no compta més que amb un 19% d'obers i un 2% de pàgesos, mentre que la resta la componen representants de les autoritats centrals. La televisió ataca violentament el KOR i J. Kuron, al qual qualifica de «padri dels sindicats lliures» i l'acusa de voler destruir el partit per tots els mitjans.

24 de setembre —Acol·lida per 300 persones, una delegació de seixanta membres de la comissió nacional de **Solidaritat** arriba a Varsòvia. Després d'oïr missa, la delegació se'n

va a l'estatge del KIK per adoptar una moció de protesta contra els atacs de què és objecte el KOR. La delegació es dirigeix a continuació al tribunal, per dipositar-hi els estatuts de **Solidaritat**, i és acollida per 3.000 persones. Un llarg seguici espontani acompanya tot d'una la delegació fins a la tomba del soldat desconegut, on es diposita una corona de flors. Després, una entrevista personal històrica té lloc a la seu del Consell de ministres entre els representants del govern i els de **Solidaritat**, als quals s'afegeix un representant de la pagesia. Aquests últims es queixen de la mala qualitat de la informació, de la confusió que manté el CRZZ, de les traves posades per les autoritats a la creació de sindicats independents i dels atacs contra el KOR. La delegació sindical es presenta a les fàbriques d'Ursus, on té lloc un míting davant de sis mil persones. L. Walesa fa una conferència de premsa en els edificis oficials davant de cinc-cents periodistes, entre els quals hi ha els corresponents occidentals i soviètics. L. Moczułski és detingut de nou i acusat de calúmnies contra Polònia.

25 de setembre —**Solidaritat** i el CRZZ conclouen un acord a Gdansk per a la gestió en comú dels fons socials a les drassanes. La televisió difon breus extractes de la conferència de premsa de L. Walesa. Un diari de Varsòvia publica l'advertiment del sindicat independent de Mazòvia quant a la confusió introduïda per la proliferació de pseudosindicats independents. **Trybuna Ludu** publica un gran reportatge sobre la creació d'un sindicat independent.

26 de setembre —**Trybuna Ludu** expressa una moderada satisfacció després de la conferència de premsa de L. Walesa, i fa notar que s'ha compromès a deturar les vagues salvatges, subratllant que no hi ha clàusules de no-admissió de membres del partit en els estatuts de **Solidaritat**, però li retreu que no vulgui prendre responsabilitats pel que fa a l'eficàcia de la producció. Tots els altres diaris donen compte igualment de la conferència de premsa. Els quioscs són virtualment assaltats. S'obren cent expedients judicials contra els alts funcionaris acusats de prevaricació.

28 de setembre —**Trybuna Ludu** titula «La unitat política del moviment sindical». La tàctica de les autoritats sembla que és la de voler tornar a crear un nou tipus de confederació més dòcil, i on elles serien majoritàries. El poder encoratja la creació de sindicats «autònoms» de rama, que proclamen llur lleialtat envers el règim. També troba aliats al si de **Solidaritat**, com el sindicat dels treballadors de l'acer de Nowa-Huta, el qual denuncia el KOR a la televisió. L'estructura del CRZZ ha esclat-

at quasi totalment després de la dimissió de la major part de les seves 23 federacions. **Solidaritat**, per la seva banda, compta amb més de sis milions d'afiliats (o sigui la quarta part de la població activa) que representen 3.500 empreses i que s'apleguen en 39 agrupaments regionals (MKZ). Aquests MKZ es subdividiran a continuació en sindicats professionals i en seccions d'empreses.

Els pagesos disposen també un estatut de sindicat independent. Quant als estudiants, han creat a Gdansk una associació independent (de Gdansk, Varsòvia i Cracòvia), i reclamen l'elecció de degans i de rectors, i un sistema de participació en la política universitària.

29 de setembre —Les autoritats presenten un quadre molt negre de la situació econòmica del país i deixen entreveure un hivern difícil, sobretot pel que fa al proveïment de carn, per al qual s'està considerant un racionament.

30 de setembre —Un mes després de la signatura dels acords a Gdansk, és la primera prova de força entre **Solidaritat** i el govern. **Solidaritat** decideix una vaga nacional d'una hora, i després una vaga general de vint-i-quatre hores si el govern no augmenta els salaris en els terminis previstos en els acords, si els sindicats independents no tenen accés a tota hora als mitjans d'informació de masses, i si continuen trobant dificultats administratives, sobretot al sud del país. El govern llança un advertiment a **Solidaritat**, on l'acusa de violar els acords, de portar el país al caos i afirma: «És prohibit d'abusar del dret de vaga».

1 d'octubre —Fracàs de la temptativa de conciliació govern-**Solidaritat** a Gdansk. **Trybuna Ludu** ataca de nou l'oposició, en resposta a una carta de suport al KOR dels ferroviaris de Lublin. Signatura d'un acord entre el govern i el sindicat **Solidaritat** de les mines de coure de la Baixa Silèsia. **Solidaritat** no figura entre els sis primers sindicats independents que han obtingut llur legislació oficial (dels vint que van depositar llurs estatuts als tribunals). Primer dia de classe a la universitat. En la major part de les ciutats, es creen associacions independents d'estudiants, MZS, al marge de l'organització oficial, SZSP.

2 d'octubre —El tribunal de Varsòvia contesta 10 dels 44 punts dels estatuts de **Solidaritat**, particularment la seva vocació nacional, la incompatibilitat prevista entre responsabilitats polítiques i sindicals, i l'absència d'esment del paper dirigent del partit.

3 d'octubre —Per primera vegada en un país de l'Est, un sindicat independent organitza una vaga nacio-

nal. La vaga d'advertència d'una hora és seguida en massa per totes les empreses assenyalades prèviament per **Solidaritat**. A Varsòvia, vaga d'autobusos i taxis, però no de tramvies, per no parilitzar la ciutat; a les fàbriques Ursus i Zeran, només fan vaga alguns tallers, per tal de no desorganitzar la producció. A Ursus, la segueixen el 85% dels 16.000 obrers adherits a **Solidaritat**. Manifestació a l'interior de les fàbriques d'acer Huta-Warszawa. Nombrosos establiments de la capital enarboren banderes com a senyal de solidaritat, i els obrers porten braçals. Gdansk i Szczecin estan totalment parilitzades, les sirenes de les fàbriques anuncien la vaga. A l'oest, Wrocław està quasi totalment parilitzada i, a Poznan, hi ha 60 empreses en vaga. Al sud, vagues a les mines de Katowice, a Cracòvia, 200 empreses aturen, entre elles els transports; i a Bielsko-Bialo, 25 fàbriques fan vaga, i entre elles la fàbrica gegant de cotxes. La televisió relata àmpliament les vagues i llança un advertiment velat contra les reincidències, i en subratlla els danys causats a l'economia.

4 d'octubre —Agitada sessió de crítiques, d'autocrítiques i d'ajustament de comptes al Comitè central, que sofreix noves purgues al seu si, i un reajustament ministerial, però no s'hi adopta cap reforma concreta.

6 d'octubre —**Solidaritat** reacciona vivament a les crítiques, que jutja ofensives, pronunciades per S. Kania davant el Comitè central. El sindicat torna a dir que vol disposar d'un diari propi i d'un temps d'antena a la ràdio i a la televisió.

7 d'octubre —L. Walesa i A. Walentynowicz presideixen un miting de **Solidaritat** al Palau d'Esports de Bydgoszcz al nord del país. Dues mil persones a la sala i quinze mil atapeïdes a l'exterior, segueixen la reunió.

8 d'octubre —Sessió animada de la Dieta que ratifica els canvis ministerials decidits al Comitè central. La caça dels corruptes, després d'obrir dossier al director de TV, s'estén. S'estan tramitant un centenar d'enquestes. Prossegueixen les declaracions dels «partits germans». Després del dirigent del partit de l'Alemanya de l'est, Husak, davant el Ple del partit comunista txecoslovac, estima que «les forces imperialistes han portat una política perillosa d'ingerència en els afers interiors de Polònia i de suport a les forces antisocialistes».

11 d'octubre —El premi Nobel de literatura és concedit a un poeta i assagista polonès Czeslaw Milosz, a l'exili des de 1952. S. Kania s'entrevista a Varsòvia amb N. Baïbakov, responsable soviètic de planificació.

13-15 d'octubre —Les preses de posició internacionals de dirigents dels partits del bloc soviètic es fan més precises. E. Honnecker, cap de l'Estat i del partit comunista de la RDA, el 13 d'octubre, llança un advertiment als «contrarevolucionaris polonesos» i a llurs «auxiliars occidentals» en el curs d'una reunió de quadres del partit a Gera. «Polònia continuarà socialista» i la RDA, «aliada per sempre d'aquest país, hi vetllarà amb els seus amics». Per la seva banda S. Kania declara en el curs d'un encontre amb els representants de la premsa polonesa: «El procés de canvi és irreversible en la seva mateixa essència». Dóna «el seu suport als nous sindicats perquè una part de la classe obrera considera que constitueixen una garantia contra la repetició d'errors, i perquè els fundadors dels nous sindicats han declarat que se situaven en la línia dels principis de base del socialisme».

17 d'octubre —**Solidaritat** anuncia que el clima podria tornar-se tens si no hi havia cap modificació a curt termini, a propòsit de l'enregistrament del nou sindicat. Fa dies que es mantenen negociacions amb el govern sobre aquest punt. Quan semblava que s'arribava a un compromís, les autoritats s'han fet enrera. **Solidaritat** amenaça amb una vaga general pel 4 de novembre si no ha tingut lloc l'enregistrament abans del 29 d'octubre, data de la reunió de la comissió d'Estat que prepara la nova llei sobre els sindicats. Per la seva banda, el diari de l'exèrcit anuncia, en un comunicat breu, que s'acaben de prendre mesures per a «l'activitat a les forces armades, a la llum de les necessitats de la situació actual».

20 d'octubre —**Solidaritat** fa un miting extraordinari, en presència de la seva comissió nacional presidida per L. Walesa, a l'estadi de Cracòvia.

ELS 21 PUNTS

Les reivindicacions dels personals en vaga representats pel MKS són les següents:

1. Acceptació de sindicats lliures, independents del partit i dels patrons sobre la base de la convenció n° 87 de l'Organització Internacional del Treball relativa a la llibertat sindical, ratificada per la República Popular de Polònia.

2. Garantia del dret de vaga, de la seguretat dels vaguistes i de les persones que els ajudin.

3. Respecte de les llibertats d'expressió, d'impresió i de publicació garantides per la Constitució de la R.P.P. i, en conseqüència, suspensió de la repressió contra les publicacions independents i obertura dels **mass media** als representants de totes les confessions.

4. A. Reintegració als seus llocs de treball:

—de les persones acomiadades pel fet d'haver defensat els drets dels treballadors, en particular els participants a les vagues de 1970 i 1976;

—dels estudiants exclosos de l'ensenyament superior per llurs opinions.

B. Alliberament de tots els presos polítics (Edmund Zdrozinski, Jan Kozłowski i Marek Kozłowski, inclosos).

C. Aturada de la repressió per opinió.

5. Informació, a través dels **mass media**, de la creació del Comitè de vaga interempreses, i publicació de les seves reivindicacions.

6. Iniciativa d'accions reals que tinguin com a finalitat treure el país de la situació de crisi per mitjà de:

A. La difusió pública de totes les informacions sobre la situació socio-econòmica.

B. Donar la possibilitat a tots els medis i grups socials de participar en les discussions sobre un programa de reformes.

7. Pagament a tots els vaguistes, tant del període de vaga com dels períodes de comiat, amb els fons del Consell centrals dels sindicats.

8. Augment del salari base de cada treballador a 2.000 zlotys (1) mensuals, com a compensació a la pujada de preus.

9. Garantia d'escala mòbil de salaris.

10. Realització d'un proveïment complet del mercat interior, pel que fa a productes alimentaris, i limitació de les exportacions a l'excedent.

11. Introducció de cartilles de racionament per a la carn i els productes derivats (fins que no s'estabilitzi el mercat).

12. Supressió dels «preus comercials» i de les vendes en divises estrangeres en el marc de l'«exportació interior» (2).

13. Introducció del principi de la designació dels quadres basada en la qualificació i no en el fet de pertànyer al partit. Supressió dels privilegis de la milícia, de la policia i de l'aparell del partit per:

—la igualació dels subsidis familiars;

—la supressió del sistema de vendes reservades.

14. Rebaixament de l'edat de jubilació als cinquanta anys per a les dones i a cinquanta-cinc per als homes, o, independentment de l'edat, dret a la jubilació després de trenta anys de treball a Polònia, per a les dones, i trenta-cins anys per als homes, sense tenir en compte l'edat.

15. Augment de les pensions per jubilació i de les pensions antigues, fins al nivell de les que es paguen segons el nou sistema.

16. Millora de les condicions de treball dels serveis sanitaris, a fi d'assegurar als treballadors una plena assistència mèdica.

17. Creació de jardins d'infants i d'escoles maternals en nombre suficient per als infants de les mares que treballen.

18. Extensió de la durada de l'excedència per maternitat pagada fins a tres anys, per permetre a la mare educar el seu fill.

19. Reducció del termini d'espera per a la concessió de pisos.

20. Augment de 40 a 100 zlotys de les despeses de transport, i instauració d'una prima de vida cara.

21. Generalització del dissabte lliure i, per als treballadors en llocs de treball continu, així com en el sistema dels tres vuit, compensació de l'absència del dissabte lliure per l'allargament de les vacances o mitjançant la concessió d'altres dies lliure pagats.

Gdansk, 16 d'Agost 1980
El Comitè de vaga interempreses
radicat a la drassana de Gdansk.

(1).— 2000 zlotys - 4.500 pessetes. La mitjana del sou base és, a Polònia, de 3500 zlotys.

(2).— Els «preus comercials» es practiquen a les botigues del mateix nom, on es troben, però més cars, articles que no es troben a les botigues anomenades «d'Estat».

«L'exportació interior» afecta la venda a les botigues anomenades «Pevex», accessibles a tothom, però on es paga exclusivament en divises estrangeres.

21xTAK

CARTA DEL SECRETARIAT DEL COMITÈ CENTRAL DEL POUP

...Elements antisocialistes s'han infiltrat als comitès de vaga dels qui han interromput el treball en les drassanes «Comuna de París» i «Lenin», han plantejat reivindicacions polítiques, han donat consignes enemigues i s'han apoderat de la direcció de la vaga.

Aquestes consignes apunten de fet els fonaments mateixos del sistema de la Polònia popular; tenen com a objectiu els fonaments de la nostra seguretat i la nostra existència nacional, tenen com a objectiu la nostra obra comuna i el bé suprem, la unitat de la nostra nació, construïda amb tantes penes, en condicions tan difícils, al preu de tants sacrificis.

Entre aquestes consignes, la principal reclama la creació de sindicats lliures, el canvi de la llei electoral (una reivindicació tal no figura en la nostra llista —nota de la redacció—), la liquidació del control de la premsa i dels espectacles així com l'alliberament dels presos polítics.

Aquestes reivindicacions tenen un sol fi: crear caps de pont o condicions de llibertat total per a les activitats antisocialistes, dirigides contra els interessos vitals de la classe obrera i de l'Estat.

...La reivindicació de crear diuguem-ne «sindicats lliures» la proposen els nostres adversaris polítics, no

pas per la preocupació de millorar la representació dels interessos dels treballadors, sinó per obtenir en aquest marc la possibilitat institucional de portar activitats antisocialistes dirigides contra el nostre partit i l'Estat popular.

La reivindicació de canviar la llei electoral s'adreça contra els principis constitucionals del nostre Estat, sobre els quals recolza la col·laboració de totes les forces polítiques progressistes, democràtiques i patriòtiques del país, i que representen tot el poble, col·laboració confirmada en les adversitats de tot el període de postguerra.

...La reivindicació de suprimir el control de la premsa, en unes condicions en què ja existeix una àmplia llibertat de premsa i d'expressió sobre la base dels interessos del poble polonès, té com a objectiu exclusivament la legalització de les publicacions i edicions antisocialistes...

...La reivindicació d'alliberament dels presos polítics es fonamenta en una mentida, perquè no hi ha presos polítics al nostre país...

...Tot això s'acompanya amb actes d'intimidació i de terror contra els qui s'oposen i posen en qüestió la raó de les reivindicacions. Les forces antisocialistes aspiren a instaurar llur propi ordre en les empreses que

encara no controlen...

...Tots nosaltres hem de prendre consciència del fet que la nostra seguretat i la nostra independència no ens han estat donades d'una vegada i per sempre. Depenen exclusivament de l'enteniment, de la prudència i de la unitat del nostre poble, del seu treball i de la seva cohesió a l'entorn del poder popular. Així doncs, els avalots de Gdansk i de Gdynia ja han enardit els revengistes de l'Alemanya occidental que no dissimulen pas, en llurs declaracions, que els esdeveniments de Gdansk i d'altres ciutats del litoral aporten aigua al seu molí revisionista...

...Cal sostenir tots els treballadors dels serveis públics, els funcionaris de la milícia cívica i dels serveis de seguretat que vetllen pel manteniment de l'ordre...

...Cal sostenir tots els treballadors dels serveis públics, els funcionaris de la milícia cívica i dels serveis de seguretat que vetllen pel manteniment de l'ordre...

...El nostre partit és el partit del treball i del combat: avui dia, és sempre l'hora del treballador, però també som cridats al combat. I aquest combat, l'hem de guanyar...

19 d'agost de 1980

CRIDA DE 234 INTEL·LECTUALS POLONESOS

El període actual pot ésser crític per al nostre país. Però ningú no podrà dir que l'han sorprès els esdeveniments. No faltaven pas indicis d'una crisi econòmica i política. Hom els ha ignorat i heus ací que la crisi esclata. L'han precedida anys de decisions econòmiques irreflexives, preses per un poder imbuït de la seva infal·libilitat, de promeses no complertes, de crítiques ofegades, de menyspreu per als drets cívics. Però veiem un cop més que es governa els polonesos sense escoltar-los. Avui, els obrers polonesos lluiten amb maduresa i determinació per llur dret i el nostre a una vida millor i més digna. En aquesta lluita, el lloc de tota la intel·lectualitat progressista és al seu costat. Tal és la tradició polonesa i tal és l'imperatiu del moment.

Ara tot depèn de la sortida que hom trobarà a aquesta situació. Nosaltres apel·lem al poder polític i als obrers en vaga a escollir la via de les negociacions, el camí del compromís. Ningú no té el dret de jugar-se el tot pel tot i de fer malbé l'oportunitat d'un esdevenidor millor. Ningú no té el dret de recórrer al menyspreu de la llei i a la força, ni de provocar una prova de força. Ningú no té el dret de fer-nos viure una

altra vegada la tragèdia de fa deu anys. Ningú no té dret de fer córrer la sang.

L'exigència suprema de la raó d'Estat és avui dia l'obertura immediata de les negociacions entre la comissió governamental nomenada per a aquest fi i els Comitès de vaga interempreses elegits pels treballadors de les ciutats litorals. Ni una hora de vacil·lació és pot permetre, ja que això podria provocar actes irremeiables. És necessari no tan sols analitzar les reivindicacions salarials i garantir la seguretat de tots els vaguistes, sinó també acceptar el dret dels treballadors a elegir representants sindicals autèntics. La llibertat d'unió sindical, protegida de tota intervenció exterior, és un dret fonamental dels treballadors i ha de ser respectat en qualsevol sistema social.

Si hom vol contrastar les conseqüències desastroses de la situació actual, cal informar la societat sense retard, i plenament, sobre l'estat del país, engegar una discussió nacional, i crear les condicions per cercar comunament mitjans per posar-hi remei.

Tots nosaltres, dirigents i dirigents, estem obligats a tenir present en l'esperit el bé de Polònia.

En la situació actual, és necessari abstenir-se de dividir i d'exasperar la societat amb paraules poc meditades i qualificatius injuriosos. En el nostre record, ja hi ha prou campanyes de denigració i d'odi. Aprenem a respectar la nostra dignitat.

En aquest moment difícil, són convenientes la moderació i la imaginació. Per sortir de la crisi, hem de deixar de considerar que tota reivindicació de reforma política és contrària a la raó d'Estat i soscava els fonaments del sistema. Per superar la crisi, és necessari també que la societat doni proves de moderació en la lluita pels seus drets i per millors condicions de vida. Cal que compregui la situació difícil del país.

Tan sols la imaginació i la raó poden menar a un consens en interès de la nostra pàtria comuna. La història no perdonarà qui recorri a una altra solució. Apel·lem a agafar el camí del consens, apel·lem a la raó i a la imaginació, convençuts com estem que no hi ha, ara per ara, cap problema més important per a Polònia.

(Segueixen 234 signatures)
21 d'agost de 1980
Publicat per **Solidarność**, núm. 3
(25 d'agost de 1980)

PER ON COMENÇAR?

per «Experiència i Avenir»

Durant l'estiu de 1980 Polònia ha estat sotragada per un moviment de vagues de molta importància. Les manifestacions obreres, sobretot les del Bàltic, demostren que la política actual no pot continuar. Seria il·lusionari reduir les vagues a una dimensió purament econòmica: són un senyal de desconfiança envers la gestió actual, però també envers els principis generals que inspiren les relacions del poder amb la societat. Seria fals i perjudicial de presentar tota crítica a l'acció del poder com un atac contra els principis del règim, d'atribuir una manca de maduresa a la classe obrera o de declarar que sofreix la influència de forces antisocialistes. Les vagues han esdevingut l'únic mitjà d'expressió de què disposa la classe obrera, perquè no hi ha formes institucionals autèntiques a través de les quals podria expressar-se la vida pública, i que permetrien una discussió real. És el poder tan sols qui té la responsabilitat de tot el que ha passat. Ell és l'únic que ha provocat una crisi que s'hauria pogut evitar. Fins i tot avui dia, es mira d'evitar sota diferents pretextos tota discussió directa amb els representants autèntics de la classe obrera (el Comitè de vaga interempreses de Gdansk, per exemple). També s'intenta manipular la informació, la qual cosa augmenta la tensió social.

Avui ja no es pot ajornar les reformes fonamentals que s'imposen. Vegem a continuació el que haurien de ser aquestes reformes, segons els participants en l'enquesta del DIP:

a) Dir tota la veritat a la nació; canviar radicalment la manera d'informar la societat i de dialogar-hi.

b) Reconèixer la necessitat de canvis profunds en les relacions del poder amb la societat, sobretot en els terrenys següents:

—relacions amb la classe obrera: reconèixer als obrers el dret de constituir les formes reals de representació professional, reconèixer el dret de vaga;

—relacions amb la pagesia: assegurar a l'agricultura familiar una igualtat jurídica plena amb les altres formes d'explotació agrícola, en el marc de les estructures econòmiques actuals; desenvolupar l'autogestió pagesa;

—relacions amb el conjunt dels creients: suprimir tota discriminació en el pla de les llibertats religioses;

—relacions amb els no-afiliats al partit: assegurar llur igualtat jurídica plena amb els membres del partit i garantir llur participació en les decisions polítiques, socials i econòmiques;

—relacions amb els intel·lectuals, el món de la ciència i de la cultura: limitar i arranjar legalment els drets de la censura;

—relacions dins del partit: introduir una democràcia real, liquidar els privilegis, fer pública la vida del partit.

c) Reconèixer la necessitat de regularitzar i de transformar el marc jurídic, a fi de garantir el respecte a la legalitat, la igualtat davant la llei, la independència real dels tribunals i el control de la societat sobre la institució judicial.

d) Començar a treballar en una reforma del sistema de representació de la població, així com del sistema electoral. Anunciar reformes en el funcionament de l'aparell d'Estat.

e) Encetar els treballs que condueixin a una àmplia i profunda re-

forma econòmica, permetent la lliure expressió de les capes més àmplies de la població.

Tant de l'enquesta del DIP com de l'observació dels fets se'n desprèn que la crisi que sotraga el país és, primer de tot, una crisi de confiança (...)

En la mesura en què la situació del país i, d'antuvi, la seva situació econòmica, no millorarà en un futur pròxim, cosa que serà una font constant de tensions i de conflictes, és particularment important de posar bases sòlides de diàleg entre el poder i la societat. Sense això, serà difícil d'arribar als acords necessaris, de trobar solucions a curt termini i de plantejar sortides a més llarg termini.

La situació actual mostra, una altra vegada, que no es podrà pas sortir de la crisi si el poder no pren les decisions fonamentals per tal de crear una atmosfera de confiança. El poder ha de guanyar i consolidar aquesta confiança amb garanties apropiades, puix que per dues vegades ja —després d'octubre del 56 i després de desembre del 70— la nostra societat ha estat defraudada. Sense tals garanties, cap declaració no tindrà d'ara endavant la menor credibilitat. Les paraules ja no basten per fer creure que això que passa actualment ja no tornarà a passar, avui són necessaris fets vertaders.

Signat: el comitè de redacció del grup «Experiència i Avenir»

Segueixen 18 signatures
Varsòvia, 22 d'agost de 1980

*Grup format per independents, catòlics i membres del POUP.

DECLARACIÓ DEL COMITÈ DE VAGA INTEREMPRESES (MKS)

La totalitat del país espera, tens, informacions honestes i vertaderes sobre el litoral en vaga. Tanmateix, les informacions difoses per la premsa, la ràdio i la televisió són deformades i només en part corresponen a la realitat. Se silencia completament l'existència a Gdansk del Comitè de vaga interempreses i la de comitès semblants a Szczecin i Elblag. Se silencia el fet, essencial per tal de poder apreciar la situació al litoral, que el moviment de vaga està perfectament coordinat i dirigit per Comitès de vaga interempreses democràticament creats i als

quals els Comitès de vaga de les distintes empreses s'ha subordinat voluntàriament, donant així al MKS poders plens per negociar amb les autoritats. No es dona a conèixer a l'opinió pública que les comissions governamentals que es troben a Gdansk i Szczecin mai no han negociat amb l'única representació totalment reconeguda pel conjunt dels vaguistes —és a dir, els Comitès de vaga interempreses—, a despit de les repetides ofertes d'aquests Comitès.

S'amaga la solidaritat total dels vaguistes amb el Comitè de vaga in-

terempreses que ells han elegit i del qual formen part els representants de totes les empreses en vaga. Les temptatives de les autoritats de negociar per separat amb els representants de les diferents empreses, i fins i tot tallers, no han aconseguit de trencar aquesta solidaritat. Es manté en secret la llista de reivindicacions avançada pels vaguistes, presentada a les autoritats pel Comitè de vaga interempreses de Gdansk des del 18 d'agost, i que conté la reivindicació principal dels obrers polonesos —la de poder crear sindicats lliures.

Semblants temptatives de negociacions separades, destinades a dividir el moviment, en el curs de les quals les autoritats intenten de

comprar una part dels vaguistes amb augments importants de sou, es presenten com negociacions encaminades a satisfer les nostres reivindicacions i a acabar la vaga. Es fa creure que les empreses i els serveis que asseguruen el funcionament normal de la vida en el litoral, i el proveïment de la població, no fan vaga, mentre que en realitat, s'han unit a la vaga des de fa temps, sense interrompre la seva feina —amb l'aprovació del MKS— per tal de satisfer les necessitats fonamentals de la població i de garantir el patrimoni nacional. Se'ns fa retret de tendències antisocialistes mentre que les nostres reivindicacions s'ajusten completament al sistema legal en vigor a Polònia i no

es drecen per a res contra el règim ni contra les aliances de l'Estat.

Nosaltres remarcuem que la presentació enganyosa de la situació en el litoral i de les intencions dels obrers en vaga socava les darreres restes de confiança pel que fa a la premsa, la ràdio i la televisió censurades, i no contribueix a calmar l'estat d'ànim de la societat.

Exigim que es presenti a tots els polonesos una informació completa i vertadera sobre les nostres reivindicacions, sobre tots els aspectes de la vida quotidiana en les Tres ciutats (Gdansk, Gdynia i Sopot) sobre la situació a tot el litoral.

25 d'agost de 1980

DECLARACIÓ DEL BISBAT DE POLÒNIA

Comunicat de la Conferència del consell general del Bisbat de Polònia (transmès a l'Agència de Premsa Polonesa PAP el 27-IX-80)

En ocasió de la festa de la Verge de Czestochowa, el consell general de l'Episcopat de Polònia, reunit en sessió extraordinària i presidit pel cardenal Stefan Wyszyński, Prímat de Polònia, s'ha estatgut al santuari nacional de Jasna Góra, el 22 d'agost.

1. El consell general de l'Episcopat de Polònia s'ha preocupat, amb una profunda inquietud, per l'estat actual de les tensions socials, econòmiques i polítiques al nostre país, per al bé de la nació, de l'Estat i de cada ciutadà.

Aquestes tensions tenen diverses causes. Expressen el descontent que, des de fa anys, rosegua el nostre país i que és el resultat dels errors acumulats. Aquestes tensions només poden deturar-se en una atmosfera de calma i de pau interior. El consell general de l'episcopat expressa la seva estima, tant per als obrers en vaga i llurs comitès, com per a les autoritats, perquè han sabut prevenir les alteracions de l'ordre públic. És una prova de maduresa cívica i política. Aquesta actitud permet d'esperar que les dues parts trobaran, en un diàleg honest entre els comitès de vaga i els delegats de les autoritats polítiques i governamentals, una solució a tots els problemes. Cosa que va en interès de tota la nació.

Una solució ràpida d'aquests problemes és indispensable. En aquest diàleg, les dues parts haurien d'estar dispostes a trobar solucions acceptables d'una banda i de l'altra. Cal que els polonesos sapiguem entendre's i resoldre ells mateixos, a casa seva, llurs problemes.

Els acords fixats i amb garanties establertes han d'acabar amb les vagues per tal de permetre a l'economia nacional i a la vida social de funcionar normalment. Les dues parts han de respectar els seus compromisos, conforme al principi **pacta sunt servanda**.

2. El consell general de l'Episcopat de Polònia, pel fet de ser al servei de la nació, crida l'atenció de tothom sobre el mode de comportament i d'acció que predica l'Evangeli, pel que fa als principis d'amor i de justícia al servei de la veritat. Apellant a l'ordre, a la pau i a la raó, remarca amb insistència i recorda a tothom que el respecte dels drets inalienables de la nació és una condició de la pau interior.

Entre aquests drets, hi ha:

—el dret a Déu, a la plena llibertat cívica, a la llibertat religiosa i a l'activitat lliure de l'Església, a una tolerància real i no solament formal per a les conviccions d'altri;

—el dret a una existència decent per a cada família, i a una educació pública conforme a les conviccions de cadascú;

—el dret a la veritat, com a resultat, entre d'altres, d'una informació verídica i d'un diàleg honest entre els poders públics i la societat;

—el dret de conèixer la història completa del seu país i la totalitat de la seva cultura nacional, el dret de disposar de la veritat i d'expressar-la lliurement, el dret a la llibertat d'opinió;

—el dret al pa accessible a tothom segons les seves necessitats;

—el dret a la propietat privada de la terra en l'agricultura. L'aplicació d'aquest dret en la creació de condicions favorables per al desenvolupament de les finques privades les tornarà més eficaces, reforçarà els lligams familiars, acostarà els

homes a llur terror; tot això és al servei de la raó d'Estat de Polònia;

—el dret al treball en les condicions de dignitat i llibertat que es deuen al treballador;

—el dret a una remuneració justa pel seu treball;

—el dret de reunir-se, d'elegir representacions autònomes i comitès autogestionats. Tocant a aquesta última qüestió, el Concili Vaticà diu, entre altres coses: «Entre els drets elementals de la persona humana hi ha el dret dels treballadors a associar-se lliurement en unions que els representin realment i que puguin contribuir a donar a la vida econòmica un aspecte com cal, i, en conseqüència, el dret de cada treballador a participar lliurement en les activitats d'aquestes organitzacions sense exposar-se a represàlies».

Heus ací alguns drets que convé que es remarquin.

3. El poble polonès té necessitat d'una veritable renovació moral i social per retrobar la confiança en si mateix, en el seu futur, en les seves pròpies forces, per desvetllar l'energia moral i l'esperit de sacrifici necessaris per acomplir l'immens esforç que ens espera a tots. Cal, sense retard, restablir la confiança entre la societat i el poder, per construir, en un esforç comú, un esdevinidor millor per a la pàtria i per garantir els interessos de la nació i de l'Estat.

4. El consell general de l'Episcopat ordena, en nom de la Conferència Episcopal, pregàries en tota Polònia per tal que es trobi una solució feliç i benèfica per al país, de totes les tensions i de tots els problemes. El moment i la forma d'aquestes pregàries seran determinats pels bisbes ordinaris.

Varsòvia, 27 d'agost 1980

LA INFORMACIÓ ÉS EL DRET DE TOT HOM

per Josef Kusmierek

Aquest article va aparèixer al Butlletí d'Informació (del KSS-KOR) n° 5/39. El publiquem sense alguns fragments que no n'alteren el sentit.

Les darreres setmanes no han fet més que confirmar, una vegada més, una veritat ben coneguda: l'absència d'informació o la desinformació repercuten amb força sobre els sentiments i les actituds socials; no es poden, doncs, considerar per separat. No vivim en el buit. Els efectes que tenen les dificultats i les tensions econòmiques sobre els sentiments i els comportaments dels treballadors depenen de la veracitat de la informació sobre les causes i el grau d'aquestes dificultats (...).

L'absència d'informació sobre els problemes que ens toquen de prop i dels quals depèn el nostre futur i el dels nostres parents provoca la inquietud tant de l'individu com de petits grups socials. Quan es perllonga i s'estén a problemes d'ordre general, la inquietud s'apodera de tota la societat (...).

Hi ha motius per sentir-se inquiet. Un país que des de fa trenta-sis anys no ha fet cap guerra, que no està esqueixat per conflictes socials o nacionals duradors i que no pateix més cataclismes que els que són propis de la seva esfera climàtica és, des de fa quatre anys, amenaçat per la misèria. Des de fa un any, n'és realment afectat. No hi ha casa que no se'n senti.

Aquesta penúria adopta diverses formes:

- la manca de carn i de matèries grasses, de llet i de productes làctics; la manca cada cop més freqüent de cereals, de pastes i de pa, així com d'altres productes alimentaris de base;

- la manca de carbó per alimentar les refineries de sucre, les lleteries, els assecadors, etc.;

- la falta d'adobs, de farratge, d'energia i de carburants;

- la inexistència de peces de recanvi...;

- la manca de primeres matèries per a les fàbriques...;

- la incapacitat dels transports...;

- i per acabar, la insuficiència d'energia que immobilitza tota la nostra economia...

Les cues cada vegada més llargues davant dels magatzems buits, els prestatges deserts a les drogueries, les tallades de corrent, els retards dels trens i dels autobusos i, finalment, un senyal més alarmant que qualsevol altre, les aturades de la feina independents de la nostra voluntat, i la nostra espera desenfada davant els llocs de treball, en diuen molt sobre aquesta penúria

(...).

Entre les directrius del VIIè Congrés, trobem aquesta: «Cal dirigir cada anella de l'economia, cada institució i cada treballador cap a l'eficàcia (...)

Llavors ens agradaria saber, i tenim el dret a saber, cap a on es dirigeixen els nostres esforços passats, durant aquests darrers trenta-sis anys. Tenim el dret de saber en què han estat emprats els fruits dels nostres esforços passats, no gens minsos, perquè avui ens trobem en la situació que ja sabem. Jo tinc, com qualsevol altre, el dret de suposar que els «esforços» que se'ns proposen ara seran tan poc eficaços com els precedents. L'escepticisme està molt justificat, i no deixa d'inquietar-nos (...).

Des de fa trenta anys, si fa no fa, la meua generació, la que ja abandona l'escena, i la generació següent, la que va néixer i s'ha fet gran després de la guerra, no fan res més que sanear l'economia, vivint continuament en un règim de sacrificis, de penúria i d'esforços sempre renovats (...).

Constituïm dins d'Europa un fenomen particular, subjectes com estem, després de trenta anys, a errors monumentals, i sofrint des de fa tres decennis canvis de govern a l'estil latinoamericà.

Quins són doncs, els fronts en els quals no sofrem més que derrotes? Qui ens bombardeja amb una eficàcia que immobilitza la quarta part de les nostres inversions que, de cop i volta, ja no produeixen beneficis, ans al contrari, afeixuguen el pressupost nacional?

Se'ns crida sense parar a «participar en la discussió» sobre l'augment de l'eficàcia en el treball, sobre el compliment i la superació dels plans, sobre els nostres deures envers la pàtria.

Des de fa molts anys, sóc periodista en primera línia en el front de la informació. M'hi mantinc a desgrat de les suspensions de treball, de les dificultats i dels maldecaps. Estic ben col·locat per saber que tot el que s'havia de discutir ja ha estat discutit. Tot allò que s'havia de dir ja ha estat dit i ha quedat sense resposta (...).

En el seu discurs històric d'octubre de 1956, Gomulka va dir: «la classe obrera recorre a les vagues en situacions desesperades, quan totes les possibilitats de discussió i de negociació han estat esgotades. Per a la classe obrera la vaga és l'arma darrera». És lamentable que Gomulka hagi oblidat aquestes paraules, com tantes d'altres que ha pronunciat (...).

Els últims trenta-sis anys de la nostra història proven que els obrers vacil·len a recórrer a aquesta arma fins i tot quan usar-la estaria plenament justificat. L'ona de vagues que es desborda sobre el nostre país prova, per ella mateixa, que «l'ordre» al qual s'apel·la ja no pot ser mantingut, que els obrers aspiren a un ordre conforme a llur sentit de la llei, de l'economia i de la raó. La gent vol saber on han anat a parar els dòlars que ens han deixat, amb quines finalitats han estat utilitzats; prou que sentim la càrrega dels milers de dòlars que pesen sobre cada un de nosaltres. Això ja no és un deute de l'Estat o del «govern», és un endeutament nacional. Per contraure aquests deutes, el govern hauria hagut de demanar plens poders a la nació, i és a la nació a qui ha de retre comptes de l'ús que n'ha fet (...).

En la situació actual els obrers no tenen ningú amb qui parlar. L'ordre del qual depenem tots no regnarà abans que els obrers no elegeixin i atorguin llur confiança a llurs autèntics representants, i el poder deixi de tractar-los com a enemics del sistema, àdhuc si no senten, cosa que és certa, gaire simpatia pel règim actual.

L'atmosfera i les condicions d'aquestes discussions, — si s'arriben a produir — potser permetran abordar assumptes molt més importants que el preu de la mitjana de porc.

Ningú no desitja que les negociacions es desenvolupin en una atmosfera de tensió. Ja que llavors es podria arribar a una situació en què els representants del «poder» serien conduïts a discutir amb els obrers en edificis custodiats per tancs i metralladores, o els representants dels obrers haurien de protegir llurs cases dels atemptats i de les provocacions dels guàrdies armats del «poder».

Es podria arribar a una situació en què hom trobaria, d'una banda de la metralladora la gent que lluitaria pel dret al benestar, a la dignitat i a la llibertat, i de l'altra, els «defensors», que defensarien llurs places miserables, llurs títols buits, les aparences del poder, i es defensarien sobretot de ser considerats com a responsables de la situació del país.

Una nació que manté realment un lloc important en el món no pot resoldre els seus problemes, cada deu anys, sota l'amenaça d'una conflagració general. Tota nació — i en tot cas la nostra — arribarà a obtenir, tard o d'hora, potser al preu de grans sacrificis, els drets que li permetran de resoldre el seus problemes en la pau, la responsabilitat, d'acord a les tradicions del nostre poble.

Puix que hom ens priva, sota una forma o una altra, d'abordar els problemes qualificats de polítics, volem aclarir algunes de les intencions que inspiren les nostres reivindicacions. Això ens sembla tant més necessari en la mesura que la posició de la comissió governamental en aquest terreny, igual que l'actitud del poder, ens semblen incomprensibles.

Considerem que no hi ha, en l'actual situació, cap problema estrictament econòmic, fins i tot quan es tracta de qüestions tècniques o immediates. Tot el que pertoca a l'organització i al desenvolupament de l'economia, condueix inevitablement a un canvi de les relacions socials. Cadascú de nosaltres només té una vida, limitada en el temps, però en la nostra societat il·lustrada, educada, compromesa en els afers comuns, la consciència del que són les relacions socials és tan gran, que les mentides i l'omissió de certes qüestions no resolten res. Expliquem doncs que:

1. Coneixem la situació política mundial, sabem que tenim obligacions pel fet de pertànyer al camp socialista i al Pacte de Varsòvia, i que això ens imposa ser solidaris.

2. Creiem que cap dels nostres aliats no té cap interès perquè hi hagi al nostre país una mala organització de l'economia o sigui poc eficaç el nostre esforç social i el nostre treball. Ans al contrari, pensem que els nostres aliats sostindran les nostres temptatives de posar ordre a la nostra economia i d'augmentar la seva eficàcia, la qual cosa és el

nostre objectiu i una de les condicions de la millora de la nostra situació.

3. Considerem, en conseqüència, que tota al·lusió més o menys clara a la inquietud dels nostres aliats i a les possibles conseqüències de la nostra acció en el pla internacional, constitueix una ofensa per als nostres aliats i per a la nostra societat. A parer nostre, una tal manera de plantejar els problemes, siguin quines siguin les intencions dels qui fan aquestes al·lusions, pot servir als interessos d'un grup poc nombrós de persones de mala voluntat!

4. L'obrer polonès de 1980 és un membre conscient, raonable, de la nostra societat, al qual no s'ha d'espantar ni de calmar, perquè no té por ni crea desordre. La calma, la mesura i la disciplina dels habitants de la costa durant els darrers dies, en són la millor prova. Pel que fa al suport que han trobat les nostres posicions, a desgrat dels inconvenients patits pacientment per la població, és la prova de la justícia de les nostres posicions i de les formes escollides per expressar-les.

5. Les nostres reivindicacions no tenen com a finalitat ni posar en

qüestió els fonaments del règim socialista al nostre país, ni la seva posició en les relacions internacionals, i no fem costat a ningú que vulgui explotar les circumstàncies actuals en aquest sentit; ans al contrari, ens hi oposariem.

No reclamem pas culpables per les faltes comeses; però la presa de consciència de les faltes és necessària per tal de suprimir-les i evitar-les en el futur. Deixem el càstig dels culpables per a d'altres instàncies. El nostre objectiu és la creació de les condicions objectives que podran evitar els errors en el futur, errors comesos igualment en raó d'una mala política dels quadres.

6. Ens adonem que tot això necessita mesures de llarga durada, esforços i canvis en certes pràctiques. Tenim confiança en els militants socials i en els especialistes que insisteixen en la necessitat de reformes fonamentals en el sistema de planificació i de gestió de l'economia. Sabem que cal transformar l'estructura dels preus i el mecanisme de llur formació. Certament que això no és fàcil ni possible a curt termini, però cal encetar el procés de canvi fent pública la nostra vida socio-econòmica, i creant les condicions d'una autèntica participació de tots els qui treballen i tenen el dret d'esperar resultats de llur activitat, en l'elaboració del destí del nostre país.

7. Sabem que això és impossible sense una plataforma que tingui en compte la nostra participació en les decisions. L'absència d'una tal plataforma i d'una informació completa i general, una vegada més, ha conduït a la degradació sistemàtica de les condicions de vida d'una part molt gran de la nostra societat; ha provocat dificultats econòmiques que s'afegeixen a les que no podien ser evitades perquè són d'origen exterior.

És per aquestes raons que la nostra reivindicació essencial es dirigeix a la creació de sindicats lliures, ja que és l'única possibilitat d'evitar en el futur falles capitals.

8. Les actuals reivindicacions socials i salarials no provenen únicament del desig de tenir més diners. Aquestes reivindicacions tenen com a finalitat essencial suprimir les injustícies socials flagrants i ajudar immediatament un gran nombre de treballadors, i no solament els obrers.

Els representants del poder diuen que això no resol pas els problemes. Bé que ho sabem. Sovint ens plantejgen la següent qüestió: on es pot trobar no solament el paper moneda, sinó sobretot, els béns materials que li corresponen? No ens toca a nosaltres de respondre a aquestes qüestions, són els especialistes qui ho haurien de fer; però no importa quins, primer els que tenen el valor de dir al poder altres coses que les que vol escoltar.

Però ja que se'n planteja la qüestió, responem: cal, entre altres co-

ses, acabar amb el malbaratament. És difícil, en efecte, demanar un esforç als obrers sense garantir que no serà malbaratat o explotat per altres. Nosaltres pensem que la racionalització de la nostra economia podrà satisfer les nostres reivindicacions i també permetrà recuperar les pèrdues degudes als aturs del treball, que tanmateix eren necessaris per fer sentir la nostra veu.

9. Malauradament certes pèrdues degudes a la mala gestió, sobretot la degradació de l'entorn natural, no podran ser recuperades. Tampoc en aquest camp no cerquem culpables, malgrat que seria necessari. Primer de tot es tracta de crear les condicions que garantiran que no es tornin a produir aquestes pèrdues. Això serà possible quan el monopoli del poder ja no serà transformat per aquest poder en monopoli de la intel·ligència, del saber i de la racionalitat. No hi podem arribar sense descentralitzar el poder, sense crear les condicions que permetran la utilització del saber professional dels savis i de la intel·ligència col·lectiva de la classe obrera.

10. Ningú no nega que la finalitat del socialisme és la transformació socials, però els resultats aconseguits fins ara en aquest terreny han estat molt reduïts per l'aparició de grups injustament privilegiats, per la desigualtat de drets i d'obligacions, per la separació que hi ha entre l'extensió del poder i les sancions que n'haurien de limitar la utilització.

D'altra banda, no podem acceptar l'estat actual de les relacions humanes i la manera en què els superiors tracten llurs subordinats. No podem tolerar l'actitud de certs empleats ni de les venedores fatigades per llurs condicions de treball en magatzems mal proveïts.

No podem admetre el menyspreu del qual donen mostra molt sovint envers els obrers aquells que són el que són gràcies al treball de l'obrer i als esforços de tota la societat.

És per aquesta raó i únicament per aquesta raó que la nostra reivindicació essencial és la creació de sindicats lliures, perquè s'ha de començar per aquí. Tota la resta es farà gràcies als esforços de totes les persones de bona voluntat, gràcies al veritable saber i al bon treball.

11. A través de la garantia dels drets i de les condicions del diàleg, volem que el poder senti la veu autèntica de la classe obrera, i no solament l'eco de les seves pròpies paraules. Som els veritables representants dels obrers de la costa, i pensem que els treballadors de tot el país comparteixen els nostres criteris. Estem disposats a discutir de tots els problemes i a assumir totes les nostres responsabilitats en la realització d'accions comunes. Però només podrem fer-ho si tenim la confiança dels obrers, confiança que els sindicats actuals han perdut.

La Redacció
Solidarność, núm. 8
(28 d'agost de 1980)

DECLARACIÓ DE PERIODISTES POLONESOS

«Nosaltres, periodistes polonesos presents a Gdansk durant la vaga, declarem que moltes de les informacions publicades fins ara, i sobretot la manera com estan comentades, no correspon al que passa realment aquí. Aquest estat de coses comporta una desinformació. La interrupció de les telecomunicacions i la impossibilitat de publicar materials que mostrarien la veritat dels fets ens afecten profundament, i impedeixen completament una feina de periodista honesta.

Considerem que el fet de donar a la població informacions completes sobre els esdeveniments no pot més que afavorir la solució de les situacions conflictives i contribuir en el futur al desenvolupament social».

26 d'agost de 1980
Publicat per **Solidarność**, núm. 7
(27 d'agost de 1980)

EMPIJORAMENT DE LES CONDICIONS MÈDICO-SANITÀRIES

Comentari del punt 16 de les reivindicacions

La manca de lloc en els hospitals, l'excés de gent en els centres d'assistència i la manca de medicaments deterioren inevitablement la salut de la població i constitueixen una càrrega feixuga per als treballadors. És necessari absolutament i ràpidament millorar el proveïment de les farmàcies i dels hospitals en medicaments bàsics que hi manquen.

El senyor viceministre ha mencionat com a malalties socials de base a Polònia les malalties de cor i el càncer. Aquests són problemes europeus: de fet, a casa nostra, la malaltia més perillosa és, com al segle XIX, la tuberculosi. Aquest mal va ser dominant durant els anys 1968-76. Però des de 1976 hi ha hagut un augment brutal dels casos de tuberculosi, sobretot entre les edats de 23 a 35 anys. Les xifres es publiquen en els escrits dels professionals especialitzats, però la censura no permet de parlar-ne en els diaris destinats al gran públic. Per què no es prevé la societat? Qui n'és el responsable?

A més de la tuberculosi, la malaltia gràcies a la qual ocupem el segon lloc al món és l'úlcer d'estómac (això es va revelar al darrer congrés dels gastro-enteròlegs). L'augment d'aquestes malalties és testi-

moni de les condicions de vida dels treballadors: excés de població en els habitatges, alimentació escandalosa, manca absoluta de tall per als petits. El bou és introbable a la plaça, els pollastres s'engreixen amb hormones. Això condueix a la destrucció del nostre poble.

El nombre de metges per habitant és considerable a Polònia. Però, per què s'agafen tants metges per a feines administratives? El nombre de les operacions especialitzades és molt baix; ocupem un lloc d'excepció pel que fa a la mortalitat infantil a Europa. Cal esperar dues setmanes per operar un càncer, en comptes dels dos o tres dies necessaris.

I encara voldria abordar el problema del personal mèdic intermediari. Ni els sindicats de treballadors de Sanitat, ni el ministeri de Sanitat no jutgen aquesta feina en el seu veritable valor i, en conseqüència, les retribucions són molt minses. Les infermeres treballen molt durament i tenen una gran responsabilitat: malgrat això llur salari és al penúltim lloc a Polònia. El baix nivell de les remuneracions explica en gran part la fluctuació del personal. De les 60 infermeres que van acabar el 1973, només 15 continuen fent d'infermeres. Si no hi ha una millora radical, la qualitat del servei es degradarà encara més.

Ens solidaritzem doncs amb les

reivindicacions del MKS i reclamem:

1. L'anivellament de les nostres remuneracions a la mateixa alçada assolida pels altres serveis, com per exemple, el servei de seguretat.

2. Tres anys d'excedència per maternitat, pagats.

3. La garantia del 100% de suplement per a les assistències durant la jubilació.

4. Un suplement del 100% per les guàrdies i les festes.

5. El restabliment del suplement pel treball difícil, l'augment del suplement industrial.

6. La millora del proveïment en medicament i en apòsits; medicaments gratuïts per als treballadors sanitaris.

7. El restabliment de la reducció del 50% en els bitllets de ferrocarril, com es fa amb l'administració.

8. L'augment de la retribució per les guàrdies de nit (fins ara les infermeres rebien 13 zlotys).

9. La reducció del temps d'espera d'un habitatge —augment del nombre d'habitatges adjudicats.

10. Eliminació de les dificultats que es troben en la feina per raó de les conviccions personals.

Alina Pienkowska
Delegada del servei sanitari
Publicat a **Solidarność**, núm. 8
(28 d'agost de 1980)

CONTRA ELS PRIVILEGIS ADMINISTRATIS DELS MEMBRES DEL POUP

El punt 13 de la llista de reivindicacions del MKS diu: «Introduir el principi d'elecció dels quadres basant-se en la qualificació i no en el fet de pertànyer al partit.» Examinem de més a prop el problema suscitat en aquest punt. Hem rebut la circular del 16-1-1977, firmada pel director de la drassana de Gdansk, Klemens Gniech. Aquesta circular tracta de «la unificació dels principis i de les modalitats de presa de les decisions en matèria de personal en la nomenclatura del Comitè d'empresa i en la càrrega del partit». En altres termes, explica els principis d'elecció del personal dirigent, tal com són aplicats actualment. Una anàlisi breu de la circular aclarirà el sentit del punt 13 de la llista de reivindicacions.

El director de la drassana informa, per mitjà d'aquesta circular, els seus representants, els directors dels

departaments i els caps de seccions, del fet que els comitès executius del partit han de donar llur aval a les destinacions del personal en els següents llocs: tretze llocs de treball, entre els quals «cap de taller, suplent del cap de taller, cap d'equip, cap de colla dels treballs de construcció, cap del magatzem, mestre d'obres, mestre superior d'obres, constructor i d'altres». El procediment que finalitzarà amb l'aval dels nomenaments comporta «consultes amb el secretari de l'organització de base del partit», i les «candidatures a aquestes places, així com la documentació completa sobre els candidats han de presentar-se a la reunió del partit pel cap del sector afectat».

La circular comporta, a més, aquesta remarca: «Els nomenaments per a les altres places (o sia a totes les places: a les tretze susdites i

a les altres) han de tenir l'aval del comitè executiu del partit en l'empresa».

El procediment consisteix en consultes «que duu a terme el vicedirector de les drassanes amb el secretari del comitè executiu del partit en l'empresa, sobre la base de les propostes fetes prèviament al comitè executiu del partit».

Veiem clarament la dependència del vicedirector de les drassanes encarregat dels assumptes del personal del comitè del partit en l'empresa. El dret de decisió incumbeix a l'aparell del partit en l'empresa. El dret de decisió incumbeix a l'aparell del partit, l'únic autoritzat a afectar a qui li sembli bé als llocs dirigents. Cal que aquest procediment sigui independent de l'aparell del partit per poder sanejar la situació en les empreses.

La circular menciona igualment els

viatges a l'estranger. Vegem què diu sobre aquesta qüestió el director de les drassanes: «Els candidats proposats per a un viatge a l'estranger, per signar-hi contractes i discutir sobre llurs modalitats tècniques, per fer-hi estades, per assistir-hi a conferències, a simposis i a consultes, per encarregar-se de la recepció tècnica dels vaixells o de l'e-

laboració de contractes, han de ser sotmesos a l'aval del secretari del partit».

S'imposa una pregunta: el comitè del partit és veritablement competent en tots aquests terrenys? O potser es tracta més aviat de fer dependre tota l'empresa del partit? Ens sembla que el partit, en el desig de controlar i protegir el conjunt

de la producció oblida que l'autoritat és un assumpte de confiança, d'honestetat i de lligams autèntics amb la societat. Aquesta autoritat, el partit l'ha perduda, i li serà difícil reconquerir-la.

La Redacció
Publicat a **Solidarność**, núm 9
(29 d'agost de 1980)

ENTREVISTA AMB EL CINENISTA A. WAJDA

Andrzej Wajda, l'eminent director polonès, autor del cèlebre film **L'home de marbre** ha arribat avui a les drassanes de Gdansk. Aprofitant la presència del creador més gran del cinema polonès, li hem demanat de dir algunes paraules per a **Solidaritat**.

Solidarność: —Vostè és autor d'un dels millors films sobre la qüestió obrera avui. Em refereixo a **L'home de marbre**. Quasi tots els obrers en vaga coneixen aquest film. L'acció acaba precisament aquí, a les drassanes de Gdansk. Què en pensa, del seu film, al cap dels deu anys que han passat i a la llum dels recents esdeveniments?

Wajda: —Sempre he somiat poder fer una continuació d'aquest film. Em penso que seria molt feliç si pogués fer un film que expliqués la història del fill de l'heroi de **L'home**

de marbre. Crec que, mentrestant, vosaltres l'heu escrita, aquesta història, l'heu escrita amb els vostres actes, i els esdeveniments actuals en són l'expressió. És per això que hom sap ja el que seran l'aspecte, l'aparença d'aquesta història. Ja és acomplerta, ja ha tingut lloc. Esperem que s'acabi feliçment, perquè el seu final és la principal preocupació de tothom.

Solidarność: —L'acció del film **L'home de marbre** es va acabar fa 10 anys. Avui, com vostè diu, es compleix l'esperança que era el missatge d'aquell film. Els autors dels actuals esdeveniments són homes que no han estat mai «homes de marbre». Ells més aviat depositaven flors sobre llurs tombes. Es com si haguessin canviat d'origen. L'origen dels dirigents de la vaga. Què en pensa d'aquesta gent i dels motius de la seva actuació?

Wajda: —Crec que el que passa aquí està en la continuïtat del passat. M'agradaria fer la continuació del film perquè comprenc que allò que més necessitem, i que és molt important, és el sentiment de la nostra continuïtat. Jo afirmo que no hi ha res que comenci de zero, que tot té les seves arrels, antany i en algun lloc. Crec que no és pas solament des de dilluns que nosaltres som homes honestos; abans també n'hi havia, d'homes honestos. I encara que hagin sofert derrotes, o almenys no hagin conegut l'èxit, no estaria gens bé que nosaltres tornéssim a partir de zero. És per això que voldria un film que fos la continuació del precedent. Perquè tinc la sensació que en aquest film he aconseguit de dir alguna cosa que és verídica, he mostrat un perfil d'obrer, que tenia la seva dignitat, la seva ambició i la seva consciència de classe. I voldria veure com serà el seu fill. Crec que el fet que ell sigui el fill d'un «home de marbre» té la seva importància. Espero que no defraudarà. Dit d'una altra manera, que continuarà defensant la causa del seu pare. Cal que li digui que ara acabo d'arribar a les drassanes. Voldria veure i reflexionar sobre molts problemes.

Solidarność: —Per acabar la conversa, voldriem preguntar-li quines són les seves primeres impressions de les drassanes?

Wajda: —La primera impressió és precisament la que ens arriba a nosaltres, a Varsòvia i també a altres ciutats, una impressió de calma, de sang freda, una impressió de festa, d'una mena de cosa sublim i extraordinària. Tinc la sensació de ser testimoni d'un fragment d'història que no ocorre gaire sovint. En general la història passa pel nostre costat, però aquí hom la sent, aquí hom la veu, hom la toca.

Solidarność: —Molt agràits.

Solidarność, núm. 11
(30 d'agost de 1980)

PROTOCOL SOBRE LES REIVINDICACIONS

Text íntegra del protocol d'acord entre els vaguistes de Gdansk i el govern.

—Pel que fa al punt n° 1, el text del qual és: «Acceptar els sindicats lliures i independents del partit i dels patrons sobre la base de la convenció n° 87 de l'Organització internacional del treball, ratificada per Polònia i que fa referència a les llibertats sindicals», s'ha entès que:

1) L'activitat dels sindicats a la Polònia popular no ha respost a les esperances i a les aspiracions dels treballadors. S'estima que fóra útil crear sindicats nous autogestionats que serien una representació autèntica de la classe treballadora. No es posa en qüestió el dret dels treballadors a continuar adherits a l'antic sindicat i, de cara al futur, s'estudiarà la possibilitat de cooperació entre tots dos sindicats.

2) Creant sindicats nous, independents i autogestionats, el MKS declara que aquests últims respectaran els principis definits a la Constitució de la Polònia popular. Els nous sindicats defensaran els interessos socials i materials dels obrers i no tenen la intenció de jugar un paper de partit polític. Es funden en el principi de la propietat social dels mitjans de producció, base del sistema socialista que existeix a Polònia; reconeixen que el POUP (partit obrer unificat) juga un paper dirigent en l'Estat, i no s'oposen al sistema existent d'aliances internacionals. Volen assegurar als treballadors els mitjans conuenients de control, d'expressió i de defensa de llurs interessos. La comissió governamental declara que el govern garantirà i assegurarà el ple respecte a la independència i l'autogestió dels nous sindicats, tant pel que fa a llurs estructures d'organització com a llur funcionament a tots els nivells de llur activitat. El govern assegurarà als nous sindicats la plena possibilitat d'acomplir llurs funcions fonamentals a l'esguard dels interessos dels treballadors, a fi de satisfer les necessitats materials, socials i culturals dels obrers. Al mateix temps garanteix que els nous sindicats no seran objecte de cap mena de discriminació.

3) La creació i funcionament dels sindicats independents autogestionats és conforme a la convenció 87 de l'OIT pel que fa a les llibertats sindicals i a la protecció dels drets dels sindicats, i a la convenció 97 pel que fa al dret d'associació i a les negociacions col·lectives; totes dues convencions han estat ratificades per Polònia. La pluralitat de la representació sindical professional exigirà canvis d'ordre legislatiu. Per això el govern es compromet a prendre iniciatives en el pla legislatiu, sobretot pel que

fa a les lleis sobre els sindicats, sobre els consells obrers i sobre el codi del treball.

4) Els comitès de vaga tenen la possibilitat de transformar-se, a nivell d'empresa, en institució representativa dels treballadors, sigui com a consell obrer, consell dels treballadors, comitè obrer o comitè fundador dels nous sindicats autogestionats. El MKS, en tant que comitè fundador d'aquests sindicats, té la llibertat d'elegir la forma d'un sindicat o d'una associació a escala del litoral. Els comitès fundadors funcionaran fins a les eleccions establertes de les noves autoritats sindicals. El govern es compromet a crear condicions que permetin l'enregistrament dels nous sindicats al marge del Consell central dels sindicats.

5) Els nous sindicats hauran de tenir la possibilitat real d'intervenir en les decisions-claus que determinen les condicions de vida dels obrers, en allò que concerneix els principis de la repartició de la renda nacional entre consum i acumulació, la repartició del Fons de consum social entre els diversos objectius (salut, educació, cultura), els principis de base de les remuneracions i l'orientació de la política dels salaris, particularment pel que fa al principi de l'augment automàtic dels salaris segons la inflació, el pla econòmic a llarg termini, l'orientació de la política d'inversions i la modificació dels preus. El govern es compromet a assegurar les condicions necessàries per a la realització d'aquestes funcions.

6) El comitè interempreses crearà un centre de recerques socio-professionals la finalitat del qual seria una anàlisi objectiva de la situació dels treballadors, de les condicions d'existència dels obrers i dels mitjans per representar correctament els interessos dels treballadors. Aquest centre també farà els peritatges per a la fixació dels salaris i dels preus i proposarà formes de compensació. Aquest centre publicarà els resultats de les seves recerques. A més, els nous sindicats posseiran llurs pròpies publicacions.

7) El govern assegurarà el respecte a l'article 1, punt n° 1, de la llei sobre els sindicats que data de 1949, que garanteix als obrers i als treballadors el dret d'associar-se lliurement en sindicats. El nou sindicat en creació no s'adherirà a l'associació representada pel Consell central dels sindicats (C.R.Z.Z.). Convenim que la nova llei sobre els sindicats respectarà aquests principis. Al mateix temps, es garantirà la participació dels representants del MKS o dels

comitès fundadors del sindicat autogestionat i dels altres representants dels obrers en l'elaboració d'aquesta llei.

—Pel que fa al punt n° 2, el text del qual és: «Garantir el dret de vaga i la seguretat dels vaguistes i de les persones que els ajuden», s'ha entès que:

—El dret de vaga serà garantit en la nova llei sobre els sindicats. La llei haurà de definir les condicions que permetin convocar i organitzar vagues, els mètodes per mitjà dels quals s'hauran de resoldre els conflictes i les penes en cas de violació de la llei. Els articles nos. 52, 64 i 65 del codi del treball (que prohibeixen la vaga) no seran utilitzats contra els vaguistes fins el moment de l'adopció de la nova llei; el govern garanteix als vaguistes i a les persones que els ajuden, la seguretat personal i el manteniment de llurs condicions de treball.

—Pel que fa al punt n° 3, el text del qual és: «Respectar la llibertat d'expressió, d'impressió i de publicació garantida per la Constitució de la Polònia popular, i en conseqüència doncs, supressió de la repressió contra les publicacions independents i obertura dels mass media als representants de totes les confessions», s'ha entès que:

1) El govern introduirà a la Dieta —en un termini de tres mesos— un projecte de llei sobre el control de la premsa, de les publicacions i dels espectacles que es basarà en els principis següents: la censura ha de protegir els interessos de l'Estat. Això significa la protecció dels secrets de l'Estat i dels secrets econòmics, tal com seran definits més precisament per la llei, la protecció de la seguretat de l'Estat i dels seus interessos internacionals importants, la protecció de les conviccions religioses i, al mateix temps, la protecció de les persones no-creients, així com la prohibició de la distribució del contingut de publicacions que constitueixen un atemptat als bons costums.

El projecte de llei inclourà el dret de presentar denúncia davant del tribunal suprem administratiu contra les decisions de les institucions de control de la premsa, de les publicacions i dels espectacles. Aquesta llei s'inclourà en el codi d'activitats administratives per mitjà d'una esmena.

2) La utilització dels **mass media** per les associacions religioses en el terreny de llurs activitats religioses es realitzarà a través d'acords entre les institucions de l'Estat i les associacions religioses, tant pel que fa als problemes de contingut com a l'organització. El govern assegurarà la transmissió per ràdio de la missa dominical en el marc d'un acord particular amb l'episcopat.

3) L'activitat de la ràdio i la televisió, així com de la premsa i de les empreses editores, ha de servir per a l'expressió de les diverses opinions, parers i punts de vista. S'haurà de sotmetre al control social.

4) La premsa, així com els ciutadans i llurs organitzacions han de tenir accés als documents públics, sobretot als actes administratius i als plans socio-econòmics, etc., que són publicats pel govern i les institucions administratives sota el seu control. Les excepcions al principi de transparència de l'activitat administrativa seran definides a la llei, d'acord amb el punt n° 3, capítol 1.

—Pel que fa al punt n° 4, el text del qual és: «a) reintegrar als seus llocs de treball: les persones acomiadades —després de les vagues de 1970 i 1976—, els estudiants exclosos de l'ensenyament superior per llurs opinions; b) alliberar tots els presoners polítics (inclòs Edmund Zdrozinski, Jan Kozłowski i Marek Kozłowski); c) deturar la repressió per delictes d'opinió», s'ha acordat:

a) L'anàlisi immediata de la justificació dels acomiadaments posteriors a les vagues de 1970 i 1976. En tots els casos presentats, i si hi ha una injustícia, readmissió immediata, tenint en compte la nova qualificació, si els interessats ho desitgen. S'aplicarà el mateix principi en el cas dels estudiants.

b) Presentació del cas de les persones mencionades en el punt b) al ministre de Justícia qui, en un termini de dues setmanes, demanarà als seus serveis que es facin càrrec dels dossiers; en el cas que les persones mencionades siguin a la presó, cal suspendre l'execució de llur pena fins a nou judici.

c) L'anàlisi dels motius de les detencions temporals i l'alliberament de persones esmentades en l'annex.

d) Ple respecte a la llibertat d'expressió d'opinions en la vida pública i professional.

—Pel que fa al punt n° 5, el text del qual és: «informar, a través dels **mass media**, de la creació del MKS i publicar les seves reivindicacions», s'ha acordat que:

—Aquesta demanda serà satisfeta per la publicació d'aquest protocol en els **mass media**, a nivell nacional.

—Pel que fa al punt n° 6, el text del qual és: «Emprendre activitats reals que tinguin com a finalitat fer sortir el país de la situació de crisi, començant per donar al públic totes les informacions sobre la situació econòmica; i permetre a tots els mitjans i grups socials de participar en les discussions sobre un programa de reformes», s'ha acordat que:

Considerem necessària l'acceleració de la preparació d'una reforma econòmica. Les autoritats definiran i publicaran en els propers mesos les principals bases d'aquesta reforma. Cal permetre una àmplia participació en la discussió pública sobre la reforma. Particularment, els sindicats hauran de participar en l'elaboració de les lleis sobre les empreses socialistes i sobre l'autogestió obrera. La reforma econòmica s'haurà de basar en l'ampliació, l'autonomia i la participació dels consells obrers en la gestió. S'haurà de garantir mitjançant reglamentacions específiques que els sindicats podran acomplir llurs funcions tal com s'han definit en el punt n° 1 d'aquest acord.

Només una societat conscient i que tingui un bon coneixement de la realitat pot prendre la iniciativa i realitzar reformes de la nostra economia. El govern ampliarà de manera important l'esfera de les informacions socio-econòmiques a les quals tenen accés la societat, els sindicats i les organitzacions econòmiques i socials.

El MKS suggereix de crear, a més, perspectives duradores per al desenvolupament de les propietats agrícoles familiars, fonament de l'agricultura polonesa; d'igualar l'accés dels sectors agrícoles (col·lectiu i individual) als mitjans de producció, i a la terra; de crear les condicions perquè es reconeguin les cooperatives autogestionades.

—Pel que fa al punt n° 7, el text del qual és: «Pagar a tots els vaguistes pel període de vaga i durant els períodes d'excedència amb els fons del Consell central dels sindicats», s'ha acordat:

Els treballadors de les fàbriques que participin en la vaga rebran, pel període de vaga, una bestreta de l'ordre del 40% de llur salari després de tornar a la feina. La resta, fins al 100% del salari, es comptarà com per un període d'excedència, sobre la base d'un dia de feina de vuit hores. El MKS demana als obrers que en són membres que emprenguin —un cop acabada la vaga i en cooperació amb la direcció de les empreses i de les fàbriques— accions destinades a augmentar el rendiment del treball, a economitza primeres matèries i energia i a mantenir una disciplina més gran en el treball.

—Pel que fa al punt n° 8, el text del qual és: «Augmentar el sou base de cada treballador en 2000 zlotys per mes, en compensació per la puja dels preus», s'ha acordat:

Aquests augments de sou seran introduïts gradualment per a totes les categories de treballadors, i sobretot per a aquells que tenen els sous més baixos. Hi ha hagut un acord sobre el principi d'un augment dels salaris per branques i fàbriques. Els augments són i seran efectuats tenint en compte l'especificitat de les professions i dels sectors. Llur finalitat serà la de millorar els salaris per mitjà de la revisió de les escales o per l'augment dels altres elements del sou.

Pel que fa als empleats de les empreses, se'ls augmentarà el sou sobre una base individual. Els augments de sou discutits en aquest punt s'hauran de fer efectius d'aquí a final de setembre de 1980, en funció dels acords assolits a cada branca.

El govern, després d'haver analitzat la situació en totes les branques, presentarà d'aquí al 31 d'octubre de 1980, amb l'acord dels sindicats, el programa dels augments de salaris a partir de l'1 de gener de 1981, per a aquells que guanyen menys, i posarà l'accent especialment en les famílies nombroses.

—Pel que fa al punt n° 9, el text del qual diu: «Garantir l'escala mòbil dels salaris», s'ha acordat:

Cal aturar la puja dels preus dels béns de consum corrent, a través d'un control més gran dels sectors públics i privats, i particularment suprimint els augments dissimulats.

Tot seguit de la decisió del govern, s'emprendran estudis sobre el cost de la vida. Aquests estudis els faran igualment els sindicats i les institucions científiques. El govern elaborarà d'aquí a final de l'any 1980 els principis d'una compensació de l'augment del cost de la vida, principis que seran sotmesos a discussió pública. Un cop s'hagin acceptat, entraran en vigor. En aquests principis, convé tenir en compte el problema del mínim social.

—Pel que fa al punt n° 10, el text del qual diu: «Realitzar el proveïment complet del mercat interior en productes alimentaris, i limitar les exportacions a l'excedent», i el punt n° 11, el text del qual diu: «Suprimir els preus comercials i la venda en divises estrangeres en el marc de l'«exportació interior», i el punt n° 12, el text del qual diu: «Introduir cartilles de racionament per a la carn i els productes derivats fins que no s'estabilitzin els mercats», s'ha acordat:

Que es millorarà el proveïment de carn d'aquí al 31 de desembre de 1980, gràcies al creixement de la rendibilitat de la producció agrícola, a la limitació al mínim indispensable de les exportacions de carn, i per importacions suplementàries de carn. Al mateix temps, durant aquest mateix període, es presentarà un programa de millora de l'aprovisionament de carn, tenint en compte la possibilitat d'introduir un sistema de racionament mitjançant la instauració de cartilles.

Que en els magatzems «Pewex» (de divises), no es vendran productes nacionals deficitaris de consum habitual.

S'informarà la població, d'aquí a final d'any, de totes les decisions tocant al proveïment del mercat.

El MKS demana la supressió dels magatzems «comercials», l'ordenació i la unificació dels preus de la carn i dels productes derivats a un nivell mitjà.

—Pel que fa al punt n° 13, el text del qual és: «Introduir el principi d'elecció dels quadres basant-se en la qualificació i no en el fet de pertànyer al partit, i suprimir els privilegis de la policia (M.O), de la policia de seguretat (S.B) i de l'aparell del partit, igualant els subsidis familiars i suprimint els sistemes de vendes reservades, etc.», s'ha acordat:

S'accepta la petició que l'elecció de quadres es basi en el principi de les qualificacions i de les competències entre els membres del partit obrer unificat, del S.D. (partit democràtic), que aplega en principi els petits artesans privats), del Z.S.L. (partit pagès unificat, que amb els altres dos, formen la base d'unitat del Front nacional) i els no-afiliats. El programa d'igualació dels subsidis familiars per a tots els grups professionals serà presentat pel govern d'aquí al 31 de desembre de 1980. La comissió governamental declara que només dins de l'aparell del partit hi ha magatzems de venda directa, com en les altres fàbriques i institucions.

—Pel que fa al punt n° 14, el text del qual és: «Rebaixar l'edat de la jubilació per a les dones a cinquanta anys, per als homes a cinquanta-cinc, o després de trenta anys de treball a Polònia popular per a les dones o trenta-cinc anys per als homes, sense tenir en compte l'edat», s'ha acordat:

La comissió governamental considera que aquestes reivindicacions són impossibles de satisfer en l'actual situació econòmica i demogràfica del país. El problema es podrà discutir en el futur.

El MKS demana que els proble-

mes siguin analitzats d'aquí al 31 de desembre de 1981, amb la possibilitat de rebaixar cinc anys l'edat de jubilació per a la gent que treballa en condicions penoses (almenys durant quinze anys). Aquesta petició s'hauria de satisfer solament si els treballadors ho exigeixen.

—Pel que fa al punt n° 15, el text del qual és: «Augmentar les jubilacions i les pensions antigues fins al nivell de les que es paguen segons el nou sistema», s'acorda:

La comissió governamental declara que l'augment de les jubilacions i de les pensions més baixes es farà cada any en funció de les possibilitats econòmiques del país i en funció dels augments de sou més baixos. El govern presentarà un programa, a aquest efecte, d'aquí al 31 de desembre de 1981. El govern prepararà els projectes d'augment de les jubilacions i de les pensions més baixes fins al nivell del mínim social definit sobre la base d'estudis fets per instituts científics; es presentaran a l'opinió pública i seran sotmesos al control dels sindicats.

El MKS subratlla la gran urgència d'aquests problemes i manté les seves reivindicacions: augmentar les jubilacions i les pensions de l'antic sistema fins al nivell del sistema actual; tenir en compte l'augment del cost de la vida.

—Pel que fa al punt n° 16, el text del qual diu: «Millorar les condicions de treball dels serveis sanitaris a fi d'assegurar als treballadors una plena protecció mèdica», s'ha acordat que:

Cal augmentar immediatament els mitjans destinats a les inversions en les esferes dels serveis sanitaris, millorar el proveïment de medicaments per mitjà d'importacions suplementàries de primeres matèries, augmentar els salaris de tots els empleats de sanitat (canvi de categoria dels salaris de les infermeres) i preparar amb urgència programes governamentals i ministerials que tendeixin a la millora de la salut de la població. En l'annex s'esmenten altres accions en aquest camp.

—Pel que fa al punt n° 17, el text del qual és: «Assegurar en els jardins d'infants i a les escoles maternals un nombre de places suficient per als nens de les dones treballadores», s'acorda que:

La comissió governamental està plenament d'acord amb aquesta reivindicació. Sobre aquest punt les autoritats de l'ajuntament presentaran un programa d'aquí al 30 de novembre de 1980.

—Pel que fa al punt n° 18, el text del qual és: «Allargar la durada de l'excedència per maternitat a tres anys, per tal de permetre a la mare d'educar el seu fill», s'ha acordat que:

D'aquí al 31 de desembre de 1980 es farà una anàlisi de les possibilitats de l'economia nacional, juntament amb els sindicats, i es definirà l'import d'una subvenció mensual per a les dones que actualment són en excedència per maternitat i no cobren.

El MKS demana que s'inclougui en aquesta anàlisi l'establiment d'una subvenció, l'import de la qual en el primer any després del part, sigui igual al 100% del salari, i durant el segon any, igual al 50% del salari, però sense ser mai inferior a 2000 zlotys mensuals. Aquest objectiu s'hauria d'assolir gradualment, començant des de la primera meitat de l'any 1981.

—Pel que fa al punt n° 19, el text del qual és: «Reduir el termini d'espera per a la concessió d'un pis», s'ha acordat:

Les autoritats municipals presentaran un programa per tal de millorar la situació immobiliària, que tingui com a objectiu la reducció del termini d'espera per a la concessió d'un pis, d'aquí al 31 de desembre de 1980. Aquest programa se sotmetrà a una àmplia discussió a nivell municipal, i es consultarà les organitzacions competents (l'Associació dels urbanistes polonesos i l'Associació dels arquitectes polonesos, l'Associació central del tècnics, etc.). El programa haurà d'incloure, a més de la possibilitat d'utilitzar les empreses de construcció i les fàbriques de cases prefabricades que ara hi ha, un desenvolupament conseqüent de la base productiva de la indústria de la construcció. Es duran a terme mesures anàlogues a tot el país.

—Pel que fa al punt n° 20, el text del qual és: «Augmentar de 40 a 100 zlotys les despeses de transport i instauració d'una prima de vida cara», s'ha acordat que:

Es portarà a terme una resolució sobre l'augment a partir de l'1 de gener de 1981, de l'impost de les despeses de transport, sobre una prima de vida cara. El govern presentarà proposicions a aquest efecte, d'aquí al 31 d'octubre de 1980.

—Pel que fa al punt n° 21, el text del qual és: «Generalitzar el dissabte lliure, i per als treballadors en llocs de treball continuat, així com en el sistema dels tres vuit, compensar la manca de dissabte lliure per la prolongació del període de festa o per la

concessió d'altres dies lliures pagats», s'ha acordat que:

El principi i l'aplicació d'aquest programa que institueix el dissabte com a dia festiu o un altre mètode d'establiment d'un temps de treball més curt, seran establerts i presentats d'aquí al 31 de desembre de 1980. Aquest programa preveurà des de 1981 l'augment del nombre de dissabtes festius.

Les altres possibilitats d'acció en

aquesta matèria són esmentades a l'annex, on figura el punt de vista del MKS.

Després d'ahver arribat a les conclusions suara esmentades, s'ha acordat que:

El govern es compromet a:

Assegurar la seguretat personal i a mantenir les condicions de treball actuals dels participants a la vaga, així com a les persones que hi han fet costat.

—Examinar, a escala ministerial, les demandes específiques de les branques de producció, presentades pels obrers de totes les fàbriques associades en el MKS.

—Publicar immediatament en els mass media, a escala nacional (premsa, ràdio, televisió), el text íntegre del protocol de l'acord.

El comitè de vaga interempreses es compromet a acabar la vaga el 31 d'agost a les 17 hores.

PROJECTE D'ESTATUTS DEL SINDICAT INDEPENDENT "SOLIDARITAT"

Creació i denominació del sindicat

I. Es crea una organització professional dels obrers i empleats (designats d'ara endavant com a treballadors) sota el nom de Sindicat independent autogestionat (designat d'ara endavant com a sindicat).

II. El sindicat agrupa els treballadors de qualsevol professió que acceptin els seus estatuts.

III. 1. Les instàncies del sindicat són constituïdes pels Comitès de vaga interempreses (MKS, o altres comitès de vaga no federats en forma de MKS). Al moment de la constitució del sindicat, els comitès de vaga es transformen en comissions sindicals o oficines del nivell corresponent.

2. A les empreses on no hi hagi hagut cap comitè de vaga, les instàncies sindicals són creades pels treballadors, els quals designen comitès constituents. Aquests comitès declararan la seva integració prop dels MKS convertits en Comissions sindicals interempreses.

IV. Al litoral de Gdansk es crea l'organització sindical interempreses que agrupa els treballadors de les empreses d'aquest territori. Reuneix els treballadors que s'han organitzat dintre dels MKS de Gdansk.

Principis estatutaris

I. Fins del sindicat i mitjans per a realitzar-los.

El sindicat s'atribueix els fins següents:

1. Satisfereix les necessitats materials, socials i culturals dels seus membres i de les seves famílies, i facilitar la seva promoció quant a qualificació professional.

2. Assegurar els interessos econòmics i jurídics dels treballadors pel que fa al seu treball, les seves condicions de vida i la seguretat i higiene en la feina.

3. Intentar harmonitzar els interessos dels treballadors amb el funcionament de l'empresa.

4. Desenvolupar la democràcia i la solidaritat en les relacions entre els treballadors.

5. Afavorir una actitud activa dels treballadors de cara al bé de la pàtria i de tots els treballadors.

El sindicat realitza aquests fins:

a) Representant els seus membres davant de les empreses, les autoritats i els òrgans d'administració de l'Estat, com també davant de les altres organitzacions i institucions socials.

b) Facilitant ajuda jurídica i intervenint en el cas de conflictes entre un treballador i l'empresa.

c) Organitzant i dirigint les accions de protesta dels treballadors en cas que llurs interessos siguin lesionats; en particular, proclamant la vaga, si cal.

d) Organitzant l'ajuda mútua dels membres del sindicat, en particular a través de caixes d'ajut i de préstecs.

e) Menant activitats socio-culturals, creant condicions de repòs després del treball.

f) Col·laborant amb les autoritats i els òrgans d'administració de l'Estat en el marc definit per la llei.

II. L'estructura del sindicat i les seves direccions.

1. El cercle. La cèl·lula més petita del sindicat és el cercle d'empresa, que es compon d'un mínim de deu persones. El cercle és representat per un delegat elegit.

2. Les organitzacions d'empresa. L'organització d'empresa és l'estructura de base del sindicat. A les grans empreses poden existir grans intermedis sota la forma d'organització de secció. Diversos petits cercles d'empreses diferents poden constituir una organització interempreses. Els òrgans de l'organització de l'empresa són els següents:

a) L'assemblea dels membres, i, a les organitzacions de més de cinc-cents membres, l'assemblea de delegats de cercles o d'organitzacions de seccions.

b) Les comissions d'empresa (o de secció o interempreses), que són la direcció quotidiana i actuen com a oficina permanent.

c) Les comissions de control.

Les organitzacions d'empresa poden federar-se a nivell regional.

3. Les direccions del sindicat. La direcció del sindicat és formada per:

a) L'assemblea general dels delegats.

b) L'oficina permanent.

c) La comissió de control.

L'assemblea general reuneix els delegats de les organitzacions d'empresa. Dintre del marc del sindicat funcionen les seccions d'oficis, les quals agrupen els treballadors d'un ofici o d'oficis similars.

III. Els principis d'elecció:

Totes les direccions, a tots els nivells, són elegides. Les eleccions se celebren cada tres anys segons els principis següents:

1. El nombre de candidats no pot tenir cap limitació.

2. Hom vota individualment cada candidat (la qual cosa significa excloure les llistes tancades).

3. L'elecció és secreta.

4. El president és elegit directament per l'organització d'empresa (o de secció o interempreses) o l'assemblea general dels delegats, i no per la comissió o per l'oficina permanent elegides.

5. No es pot tenir la mateixa funció més enllà de dos mandats.

6. Tota persona que tingui una funció de direcció als òrgans d'administració de l'Estat, a l'aparell econòmic o a les instàncies d'una organització política no pot tenir responsabilitats en el sindicat.

IV. Creació del sindicat i vot dels estatuts.

Les persones que han participat en l'elaboració dels estatuts i que els sotasignants esdevenen membres fundadors del sindicat. Els altres treballadors esdevenen membres del sindicat al moment que les comissions d'empreses decideixen d'acceptar-los.

Publicat al butlletí Solidarność

Enric Cerdà

Contra la crisi econòmica: socialisme

**Les guerres condueixen a les revolucions,
i (...), per una altra part, les revolucions
guanyen guerres inguanyables**

Eric J. Hobsbawn

Les reestructuracions productives que, des de finals del 1973 (o, potser millor, des del 1967 o del 1968, amb els primers símptomes de recessió), comporta la crisi econòmica als països de l'Europa Occidental, estan menant la direcció de la política econòmica vers uns nords preocupants, almenys per al punt de vista de les esquerres tradicionals (socialistes i laboristes, comunistes, radicals, socialdemòcrates, etc.). Una nova recomposició de lloc està conduint a un replanteig dels processos d'acumulació mundial, i la qüestió se suscita a uns nivells tan cosmopolites, que allò que abans els experts en deien «economies nacionals» està entrant en unes vies de subordinació total als interessos dels grans grups transnacionals. I cal dir «transnacional», perquè darrera de la majoria de les societats anomenades comunament multinacionals s'amaga una nació, o un Estat (és a dir, un grup social dominant d'un Estat). Gratant gratant, sempre acaba tenint el domini definitiu, per exemple, algun grup nord-americà, algun grup suís, japonès, alemany o algun emirat àrab. La nova divisió internacional del treball que es ve configurant per a enfrontar la crisi, sota el punt de vista de la dreta, no fa més que reforçar uns determinats poders econòmics (que de liberals, ja no els en queda res), a nivell productiu, comercial i financer, la jugada hom creu que sortirà perfecta, si no fos que és extraordinàriament perillosa a termini mitjà. I poc científica, al capdavant, perquè parteix d'un model d'acumulació il·limitada basat en uns interessos privats molt localitzats, que no tenen res a veure amb els problemes econòmics reals de la població mundial. D'altra banda, cal no oblidar, tal com assenyala James O'Connor (1), que als EUA moltes empreses punta van íntimament lligades amb companyies dedicades a la indústria de guerra (2). Per exemple, els ordinadors més moderns són utilitzats exclusivament per l'exèrcit nord-americà, i només quan esdevenen obsolets són introduïts en els mercats comercials civils. A més, moltes empreses d'obres públiques que treballen per als Estats Federals dels EUA tenen la casa matriu en corporacions dedicades a la indústria de guerra. O'Connor precisa: «El desen-

volupament civil de la tecnologia militar sota els auspicis de les corporacions monopòliques i de les universitats i d'institucions privades d'investigació augmenta els requeriments militars i encoratja i activa noves investigacions i una producció militar més gran.» (3)

Moltes empreses punta van íntimament lligades amb companyies dedicades a la indústria de guerra.

Els nous fins i l'atur, tecnologia, alienació

Avui, al món, qui domina la tecnologia domina, més que mai, els beneficis. I qui domina els beneficis domina els processos d'acumulació i, en conseqüència, les finances, els mercats i, amb aquests, la política de preus, la propaganda per al consum (o per a l'estalvi), el «nivell d'atur desitjable», els costos del factor treball i, en general, tot el conjunt d'elements que intervenen dins dels processos econòmics. Abans, a l'època «daurada» del capitalisme de lliure competència —etapa primera del capitalisme, i forma d'actuar que avui es troba en retrocés del mode de producció— encara era possible començar des de zero i acabar assolint un pes important dins d'una branca de la producció. Avui, una aventura d'aquest tipus resultaria del tot impossible. D'entrada, perquè el cost de la tecnologia ja no és el mateix. Actualment, el cost de les instal·lacions i de la maquinària, per a muntar una empresa moderna que permeti uns beneficis llaminers i un domini dels mercats, és elevadíssim. D'això, se'n desprèn que només poden realitzar una inversió amb perspectives de rendibilitat aquells grups que hagin pogut amassar el capital suficient per a comprar tecnologia nova o, simplement, per a crear-la. A més, la rendibilitat —i el domini complet— arribaran després d'una etapa relativament llarga d'espera dels resultats de la inversió (una etapa més llarga que abans), i aquest lapse de temps, només el podran suportar els grups amb prou capacitat financera i amb l'experiència i la preparació necessàries per a poder complir puntualment les etapes d'un programa (d'un programa car, és clar). Per una altra banda, le **dernier cri** de la tecnologia tendeix a implicar reduccions importants en la mà d'obra, i això vol dir l'aparició d'un atur finançat, en la mesura de les possibilitats de cada país, pel conjunt de la societat a través de les vies impositives.

Els problemes econòmics que presenta l'atur —a més dels efectes psicològics de desmoralització individual per part d'aquells qui el pateixen— són d'índole diversa: per una banda, l'aturat no deixa de consumir, però no tant com si estigués empleat; per una altra banda, rep una subvenció, o un subsidi, per a no fer cap treball que tingui uns resultats econòmics. És a dir, el pretès «avenç tecnològic» implica que el conjunt dels contribuents paguin més impostos per finançar unes situacions improductives. Si bé és cert que és d'estricta justícia que un desocupat rebi el subsidi d'atur, no és menys cert que és una irracionalitat econòmica finançar la inactivitat, a través d'uns mecanismes d'assegurança que fan, naturalment, que l'assegurat pugui veure realitzada la cobertura del risc pel quan ha anat pagant unes quotes (normalment molt altes) durant temps i temps.

La innovació tecnològica, tan necessària per a

Schumpeter, està agafant, per tant, en l'actualitat de començaments dels anys vuitanta, unes connotacions desconcertants. Hi ha avui «empresaris innovadors» o «grups dominadors»? És realment útil, útil socialment, tota la tecnologia que volem vendre'ns? Què vol dir necessari?

En l'estratègia comunista de concepció tradicional, hom es plantejava els objectius de la planificació econòmica en funció de tot allò que era «socialment necessari». Calia establir unes prioritats, que havien d'ésser decidides per «la societat». En els països de transició vers el socialisme, «la societat» passava a ésser, però, massa sovint, el partit únic en el poder. Era —i és— lògic, en certa forma, car teòricament, si la societat (o els sectors anticapitalistes de la societat) s'organitzaven a través del partit, no hi havia raons per a no suposar que un partit, en aquest cas el partit comunista, d'ideologia marxista, no fos democràtic i no representés els interessos socials més generals. Hauria estat millor fer directament enquestes entre la població, perquè el partit, malgrat els esforços, potser no era prou capaç de sondejar i de copsar les necessitats reals?

Caldria, però, resituar les propostes de la filosofia comunista tradicional en el context capitalista occidental, per a entendre millor tant l'essència del capitalisme com la naturalesa de la crisi contemporània. Perquè, entenguem-nos: què és més democràtic, el PCUS o la Trilateral (o la CEOE, o la Mitsubishi, o la General Motors)? I, des d'un altre angle: què respondria la gent dels països capitalistes desenvolupats, avui (o sigui, sota els efectes de la propaganda, de la TV, dels **magazines**), si se'ls preguntés què volen, quines necessitats tenen? No contestarien, potser, que volen guanyar força diners per a tenir un bon cotxe, un xalet a la costa, tots els electrodomèstics del món i un receptor de TV en color? No contestarien influïts, en gran mesura, per la pressió ideològica dels reduïts grans grups que fan i desfan a llur guisa la política econòmica?

El pessimisme davant la crisi

La contundència de la crisi econòmica ha provocat una onada de pessimisme en l'actitud de bastants economistes d'esquerres, i també un cert abatiment entre l'electorat. Existeix una creença generalitzada —que no deixa de tenir una certa lògica— sobre el poder implacable dels nuclis (organitzats) que, de forma palesa, dirigeixen el procés capitalista. En canvi, molts veuen que l'esquerra es mostra impotent, a la pràctica, de minar aqueix poder. La victòria del president Reagan, el 5 de novembre de 1980, que implicarà probablement un retrocés històric i una recrudescència tant de la conflictivitat internacional com de les contradiccions de classes a l'interior dels EUA,

ajuda a embolicar el panorama pessimista (i a obrir unes perspectives inquietants de pertorbació de la pau mundial). Esdevé corrent, a Espanya, de trobar-se amb anàlisis econòmiques extraordinàriament fatalistes sobre els efectes de l'entrada en el Mercat Comú. No hi ha res a fer, vénen a dir, alguns economistes marxistes, perquè els ritmes inexorables de la divisió internacional del treball, el pes aclaparador dels grans monopolis i del gran capital europeu no deixen gairebé cap marge de maniobra a les classes treballadores. Tot està decidit. Si Espanya no pot aportar res a la guerra tecnològica —durant el franquisme no es va investigar, **hélas!**, i abans del franquisme encara menys, per allò del «**!que inventen ellos!**» d'Unamuno i per la influència absolutament nefasta de la generació del 98 sobre els intel·lectuals—, tot està perdut d'entrada.

Però començar per ésser pessimista —o optimista— no és més que un estat d'ànim. Hi ha, pel davall de tot això, la necessitat d'analitzar la realitat i de cercar els instruments per a transformar-la. I actuar-hi (fer política, en el fons) sempre és difícilíssim. Ho és ara i ho era durant la crisi de fi de segle, quan la fam i la misèria regnaven per les grans ciutats europees. El segle XIX, la situació de les classes treballadores era notòriament molt pitjor. L'historiador E.J. Hobsbawm ho recorda quan explica que «si hi hagué un factor que va determinar les vides dels obrers del segle XIX, aquest fou la **inseguretat**». Hobsbawm explica que ningú no sabia quants diners guanyaria en acabar la setmana, ni quant de temps duraria la feina, ni quant de temps es trigaria a tornar a trobar-ne, en cas de perdre-la. «No sabien —escriu Hobsbawm referint-se als obrers— quan es trobarien amb un accident o una malaltia i, tot i que eren conscients del fet que en un cert moment de llur vida, en l'edat madura —potser als quaranta anys per als obrers no qualificats, o als cinquanta per als més capacitats—, serien incapaços de dur a terme, en tota la seva extensió, el treball físic d'un adult, no sabien que els passaria entre aquest moment i la mort» (4). La situació era indiscutiblement pitjor que la d'avui. Però per a avançar, el capitalisme de finals del XIX s'organitzà d'una forma que l'ha marcat profundament: un tros de món pujà a cavall de la resta. Hi hagué «els vençuts», els països colonitzats que subordinarien llurs estructures productives als interessos dels països rics d'Europa, dels puixants EUA i del renovat imperi japonès de l'era Meiji. Però no perquè el capitalisme sortí reforçat de la crisi de fi de segle deixà el moviment obrer d'organitzar-se i de preparar unes bases noves que fessin possible les grans revolucions socialistes del segle XX. Uns resultats, en definitiva. Si avui la conjuntura és més complexa, no per això les forces socials progressistes han de renunciar a la lluita per una societat més justa i racional. Els economistes de la dreta ataquen aquesta possibilitat, perquè creuen que les formulacions teòriques que justificarien passar a una societat socialista són

Esdevé corrent, trobar-se amb anàlisis fatalistes sobre els efectes de l'entrada en el Mercat Comú.

incongruents. No hi hauria desenvolupament tecnològic, diuen. Compareu els EUA amb la URSS, ens recomanen, talment com si la URSS també hagués basat el seu desenvolupament en l'exploatació de mig planeta. Caldria contestar a aquests economistes, defensors d'una pretesa puresa de la ciència econòmica, que «un punt de vista insostenible —per utilitzar una idea de la Sra. Joan Robinson— que mena a una revolució afortunada és preferible a un argument correcte que permet subsistir en una societat podrida» (5)

L'aportació comunista

Els economistes d'esquerra han de maldar per a fer possible una «revolució afortunada». I per a això cal començar explicant el funcionament del mode de producció contemporani, el que ens fa la guitzia cada dia (6). Cal descobrir els centres neuràlgics del capitalisme, veure sota de quines formes manipulen —sovint sota d'una subtileza refinadíssima—, i contrarestar-los mil·límetre per mil·límetre a través de l'acció política i dels mo-

viments de masses per a tendir vers una democràcia econòmica alternativa. Aquesta almenys és la perspectiva que semblen tenir els partits comunistes de l'àrea mediterrània, malgrat el context de correlació de forces polítiques desfavorable. De bell antuvi, la primera pressió exercida pel comunisme llatí davant de la crisi (econòmica, social, cultural, de conductes) és purament defensiva enfront de l'agressió del model: hom parla d'austeritat, de salvar tots els llocs de treball salvables, de lluita contra l'atur, de no retrocedir en les conquestes ja assolides pels treballadors. Però hi ha, a més, elements que fan pensar que l'eurocomunisme està plantejant «embrions econòmics» per a una societat socialista nova, un model econòmic alternatiu: en serien exemples el sanejament i la racionalització del sector públic, el replanteig de la participació de la societat civil en la direcció dels afers econòmics (vulgues ésser tu el dirigent, aconsellava Bertolt Brecht amb saviesa), la bel.ligerància envers els oligopolis, l'oposició ferma a qualsevol embolic militarista (OTAN, per exemple) o el fet de marcar el discurs econòmic dins l'enquadrament del llarg termini. Existeix un intent, dins del comunisme més autocrític de reformular tota la política econòmica en un nou marc en el qual els oligopolis no tinguin el pes decisiu. En aquesta direcció, cal fer observar que hom suscita, entre d'altres, la qüestió de formar grans empreses públiques situades estratègicament, productores de mercaderies de valors afegits alts, altament competitives i que responguin a una tecnologia autòctona. És tracta, però, d'un nou model d'empresa moderna que ha de defugir la trampa de la cursa darrera de l'increment de l'excedent per a fer progressar la tecnologia (i aconseguir, així, de mantenir-se en punta); per contra, allò que es persegueix consisteix a assolir una influència contundent en la política econòmica i una apropiació social de l'excedent. No cal dir que això replanteja el paper, sempre necessari, que ha de jugar la tecnologia en el progrés social, dins d'un marc en què les estructures productives són incapaces de donar respostes adequades al creixement demogràfic (hi ha, almenys a Europa, un procés de desindustrialització a través del qual desapareixen productes, activitats i àdhuc sectors sencers; al costat d'aquest fenomen, apareix una terciarització elevada —finances, tecnologia, centres de decisió— conjuntament amb un increment de l'atur i de mercats de treball secundaris, subalterns i molt inestables). Hom està proposant també, el reforçament de les entitats financeres públiques, amb prou capacitat per a donar suport a projectes d'envergadura. És a dir, s'estan formulant, des de l'esquerra, els instruments adequats per a accentuar la contradicció entre els interessos dels grans oligopolis privats i els interessos populars en uns termes desacostumats, car no es vol partir dels esquemes productius i financers traçats pel capitalisme, sinó que es pretén de partir d'unitats noves i replantejades de dalt a baix, que

reclamin la necessitat biològica d'un mode de producció diferent. El comunisme meridional està posant damunt la taula, en primer lloc, un nou sector públic formulat a través de la planificació democràtica, i l'hegemonia d'aquest en la direcció de l'economia del país. Un segon aspecte a destacar: hom no menysté, sinó que els revaloritza, els sectors enserits dins del marc de la competència: les petites i les mitjanes empreses, les petites unitats agrícoles, les cooperatives, els treballadors autònoms tenen un paper a jugar en el context d'una economia redimensionada, en funció d'unes necessitats generals i a partir d'un reordenament més racional. Per tant, la nova societat no exclou d'entrada el capital privat, sinó que el resitua en un context nou dins del qual la política econòmica no té per què anar presidida exclusivament pels interessos privats. Tercer aspecte: el gran capital privat, i cal dir-ho sense ambages, és sotmès i, progressivament, substituït pel gran capital públic. Aquests tres aspectes, entesos com a processos no lineals, són essencials per a entendre com es pensa progressar vers una societat socialista. I, en tant que representen un avenç qualitatiu, esdevenen una direcció possible per a presentar una alternativa resolutiva a la crisi econòmica present. Per dir-ho amb paraules de James O'Connor, «la nostra proposta és que l'única solució duradora contra la crisi és el socialisme» (7). Una solució ben treballadora, certament, car resultaria molt més fàcil la *luite en avant*, però un camí per a apartar-se de la «societat podrida» i per a crear-ne una altra de més avançada (històricament). I més solidària ●

1).— Vegeu James O'Connor *Estado y capitalismo en la sociedad norteamericana*. Ediciones Periferia. Buenos Aires, 1974 (1ª ed. nord-americana del 1973). 363 p.

(2).— Vegeu Paul ROSEN (BARAN) *Militarism and American Technological and Scientific Progress*, a «Monthly Review», 9, març del 1957 (citat per O'CONNOR, op. cit., p. 235).

(3).— J. O'CONNOR: Op. cit., p. 215.

(4).— Vegeu E.J. HOBBSBORN, *La era del capitalismo*. Vol. 2. Ediciones Guadarrama. Colección Universitaria de Bolsillo «Punto Omega», n° 224. Barcelona, 1977. 230 p. Vegeu-ne les pp. 75-76.

(5).— Vegeu Joan ROBINSON, *Ensayos de economía poskeynesiana*. Fondo de Cultura Económica. México, 1959. 355 p. Vegeu-ne la p. 176, que correspon als *Essays in the Theory of Employment* (Oxford, 1953).

(6).— Recentment, «Nous Horitzons» ha publicat un article força original que ajuda bastant a entendre el capitalisme modern. Vegeu Lluís ARGEMI *L'imperialisme ahir i avui*, a «Nous Horitzons», núm 64, juny 1980, pp. 6-12. El lector interessat que vulgui conèixer les reflexions recents fetes a partir del PSUC sobre la crisi econòmica pot consultar, entre d'altres papers, els següents: COMISSIÓ ECONOMICA DEL CC DEL PSUC: *Contra la crisi econòmica: lluitar i avançar amb la majoria* (Barcelona, 1978); *Contra la crisi econòmica: solucions concretes, transformacions democràtiques* (Barcelona, 1979); *l'economia i la reconstrucció nacional* (Barcelona, 1980); i Antoni MONTSERRAT: *La crisi de l'estat unitarista a Espanya* («Nous Horitzons», 35, juny 1977) i *Tres notes sobre la crisi econòmica i reconstrucció nacional de Catalunya* («Nous Horitzons», 59, gener 1980).

La nova solidaritat: lluïta sindical i alienació

Francesc Borrás
Ma Jesús Izquierdo

Una bona part de les anàlisis polítiques i econòmiques dels darrers anys van repetint la mateixa tonada: inflació, atur i necessitat de canvis estructurals com a remei d'aquests mals. Tanta repetició no ens cansa pas perquè sigui falsa, sinó perquè les anàlisis no aconsegueixen de connectar amb el món de les nostres sensacions, ni tampoc ens fan reviure la nostra realitat quotidiana, ja que es basen en un enfocament quantitatiu de la nostra realitat.

Ens referim a l'accent posat per les lluites polítiques i sindicals, a través de la història, en l'explotació, fet que, si bé era inexcusable des de les primeres albers de la industrialització, fins ben entrat el segle XX, avui, en el context dels països occidentals, resulta insuficient ja que els nostres sofriments provenen d'elements qualitatius. L'explotació per ella sola no explica la nostra sensació d'aïllament i impotència, falta de domini sobre el temps, sobre la qualitat de la vida, etc.

De fet, s'ha estat ignorant que Marx, en la seva fórmula clàssica DMD' (essent D' més gran que D), ja expressava els dos elements fonamentals de la societat capitalista: l'explotació i l'alienació.

Les conseqüències de DMD' en el seu segon aspecte, el de l'alienació, s'esdevenen a tres nivells:

1. Estem separats de nosaltres mateixos quan venem la nostra força de treball. Hi ha una part nostra que unes quantes hores el dia no ens pertany.

2. Estem separats de les coses pel fet de no controlar allò que produïm, de tal forma que el producte del nostre treball ens és estrany.

3. Estem separats de les altres persones ja que no intercanviem el producte del nostre esforç pel producte de l'esforç d'altres persones sinó per diners.

El treballador no pot pas dir què, com, en quines condicions i per a qui produeix. El treball asalarat com a productor de valors de canvi és alienant pel fet que separa la persona d'ella mateixa, de les altres persones i de les coses.

Tant l'explotació com l'alienació tenen contingut propi, amb independència l'una de l'altra. Encara que en el capitalisme es presentin juntes, es produeix la paradoxa que, tot i ser molt més visibles els efectes de l'alienació (l'embrutiment del treball, la insatisfacció per la qualitat de productes i serveis, la falta de comunicació, la por, la bogeria...), no en tenim consciència, no la sentim. I, en canvi, sense sentir l'explotació, l'entendrem i hi lluitem en contra. És possible que l'una no vagi acompanyada de l'altra; pensem que en el feudalisme es donava l'explotació per tal com el plus-producte del serf anava a parar a les mans del senyor feudal, però, en canvi, aquell era amo de la seva força de treball i de l'organització del treball.

Tot i ser greu que no obtinguem en mercaderies l'equivalent al producte de la nostra força de treball, encara és més greu que no exercim el mínim control sobre aquesta, sobre el nostre potencial creador.

L'explotació no fa mal psicològicament a l'individu pel fet que rebi menys d'allò que dona, sinó pel fet que el treball es converteix en mercaderia, amb què una part de nosaltres deixa de ser nostra. Aquest esquinçament quotidià i violent que patim quan quedem desposseïts de nosaltres mateixos, reforçat per la concepció actual de la divisió tècnica del treball, comporta individus desagregats, incapaços de conèixer-se i, per tant, estranys a ells mateixos. Això és la follia.

Un resultat d'aquesta follia és que, com a treballadors, no vivim el nexa existent entre el treball i el seu consum, tot ignorant que amb el nostre treball se satisfan les necessitats d'altres que treballen per satisfer les nostres pròpies necessitats. Hem caigut al parany que ens ha posat el sistema des del moment que hem permès que, així com per al capital el fi de la producció és l'obtenció del benefici, és a dir, l'acumulació,

per a nosaltres el fi de la producció sigui l'obtenció dels diners amb els quals comprem. Si s'accepta que el fi del treball és l'obtenció de diners, oblidant que produïm per satisfer les necessitats d'altres com nosaltres i de nosaltres mateixos, estem seccionant amb un cop de destrall el nus de la solidaritat entre persones que es reconeixen a si mateixes, a partir de l'explotació comuna, i, més enllà d'aquesta, que es reconeixen en el sofriment de veure's estranyats d'elles mateixes i dels seus semblants per l'alienació d'un sistema que trenca la unitat personal. És més, la nostra ceguesa arriba a tal punt, que qualsevol intent d'incloure a les plataformes reivindicatives el dret a controlar la qualitat i la durabilitat del producte del nostre treball és condemnat al fracàs. La nostra mateixa actitud reproduïx la degradació del treball, que som nosaltres mateixos, i del consum, que és la manifestació externa d'una bona part de les nostres necessitats. L'aparició d'associacions de consumidors confirma l'esquizofrènia entre l'acte de produir i l'acte de consumir.

La política sindical dominant només té en compte, bàsicament, l'explotació en dos dels seus vessants: la defensa del salari real i la del lloc de treball, i cal matisar que una central sindical va donar suport, implícitament, a l'Estatut dels Treballadors, amb la qual cosa tolerava que s'obris la porta al comiat lliure individualitzat.

Encara que és de domini públic l'afirmació que els preus van davant dels salaris, es continua mantenint fidelitat al principi de la revisió salarial. I això reforça la idea que els preus continuaran sobrepassant els salaris, o cosa que és el mateix, que el sistema té recursos abundants per burlar aquesta estratègia; i n'és un exemple clar la inflació.

La inflació és inherent al sistema capitalista i bàsicament és una defensa davant dues de les seves contradiccions: a) l'increment del benefici (acumulació de capital) l'acaba reduint —la llei de la tendència decreixent de la taxa de guany— b) la contradicció treball-capital o benefici-salari.

La inflació o increment de preus (per tal que hi hagi beneficis, els preus que han de ser superiors als costos) prové de la necessitat empresarial de defensar els beneficis enfront de les crisis del mateix sistema i de les reivindicacions dels treballadors. En definitiva, és un instrument que serveix per distribuir la renda a favor del capital i per afavorir-ne l'acumulació.

Al nivell pràctic, els increments dels salaris s'efectuen sobre la base de la inflació acumulada durant els dotze mesos anteriors. Perquè es mantingués l'status quo entre els salaris i els beneficis, haurien de passar dues coses: 1r, que, a l'increment dels salaris per l'efecte de preus, s'hi afegís l'increment de productivitat del sistema; 2n, que, a més, durant els dotze mesos següents (si el conveni fos anual) no hi hagués cap increment dels preus.

Si prenem l'any 1979, l'increment dels preus va

ser d'un 15,6%, la productivitat global va augmentar un 4% i l'increment dels salaris es pot avaluar al voltant del 14% (informe anual del Banc d'Espanya); per tant, els beneficis van augmentar.

D'altra banda, una política sindical centrada en reivindicacions salarials fa cara (sense èxit) a l'explotació, és a dir, als aspectes quantitatius, acceptant tàcitament la separació entre l'home i el seu treball. I tot i que sembli una paradoxa, amb això es referma la categoria de mercaderia que el capital confereix al treball. D'aquesta manera és fàcil que el treballador accepti que el seu treball sigui una mercaderia més en aquest sistema, i no la Mercaderia, i això el menarà a lluitar per un preu just i no pas pel preu. Mentre només es lluiti per un preu just (un salari just), s'està reconeixent el dret a un benefici just, el dret a l'acumulació capitalista.

Si la nostra anàlisi és correcta, les tendències sindicals centrades exclusivament en reivindicacions salarials més que no pas reformistes, són contrarevolucionàries en el sentit que accepten, per elles mateixes, allò que és inacceptable, que el treball rebi el tractament de mercaderia.

Sembla que el nucli de la qüestió, tant polític com sindical, radicaria en la lluita contra la propietat (socialització dels mitjans de producció). Creiem que això és necessari, però no suficient, per posar les coses al servei de l'home, ja que ens sembla que el problema bàsic no està en el fet de perdre la propietat del producte del nostre treball, sinó en el fet que hem oblidat el sentiment que les mercaderies són el producte dels nostres esforços.

El comportament dels sindicats en aquests moments porta a una burocratització: 1r, perquè les reivindicacions són automàtiques: el cost de la vida ha pujat tant, doncs reivindicuem un increment salarial de tant. 2n, perquè porta a administrar coses, el treball com a cosa, tot negant al treballador els aspectes personals i creatius del seu treball.

Avui només els diners ens porten a acceptar el treball assalariat, com a mitjà de satisfer les nostres necessitats mitjançant la compra de mercaderies. Mentre dediquem la major part de les nostres vides al treball assalariat, la majoria de les nostres necessitats no es poden satisfer amb diners. És sorprenentment petita la part de la nostra vida que no tenim alienada (llogada) i de la qual podem disposar lliurement.

Molt debatuda pels sindicats europeus ha estat la proposta de reduir la jornada laboral a trenta-cinc hores setmanals. Nosaltres la subscribim, ja que és una forma d'aconseguir que els treballadors comencem a ser amos del nostre temps i del nostre nivell de consum de mercaderies, individual i col·lectiu. L'acceptació generalitzada d'aquesta proposta depèn del fet que cada un de nosaltres ho entengui així.

Ara per ara, és extremament difícil d'aconseguir un treball que s'ajusti al tipus de vida que

desitgem; i entre altres aspectes, no és pas el menys important és el que es refereix a la reducció de la jornada laboral. Avui no podem (no ens deixen) treballar menys cobrant menys perquè hàgim decidit reduir el consum de mercaderies per tal de disposar de més hores lliures per practicar activitats no assalariades. El mínim de treball és rígid, i el moment del dia en què el realitzem també ho és. Això és una font de poder que va més enllà de la propietat dels mitjans de

producció: mentre una minoria (capitalista o no) decideixi les hores que hem de treballar i en quin moment del dia ho farem, aquesta minoria està predeterminant el nivell de consum del país.

A aquestes altures no cal pas destacar la incidència positiva de la reducció de la jornada laboral sobre el nivell de l'atur. Ara, si anem més lluny, i tot parafrasejant «la distribució equitativa de la renda», ja és hora que comencem a parlar d'una distribució equitativa del treball assalariat entre tota la població en edat productiva, que contribueixi a trencar la separació funcional entre població activa i població inactiva i que avui consisteix, fonamentalment, en la divisió sexual del treball. Els mascles participen en l'esfera hegemònica de la producció —valors de canvi—, i les dones en l'esfera amagada i negada de la producció —valors d'ús (cura de la casa, dels malalts i dels nens, etc. Aquesta divisió del treball produeix en el mascle un atrofiament de la seva capacitat afectiva i en la dona un atrofiament de la seva capacitat instrumental. Creiem que aquesta és una de les bases de la difícil relació entre homes i dones per tal com hi ha dos codis completament distints. A més, pel fet que l'activitat hegemònica del sistema (producció de mercaderies) estigui pràcticament en mans del mascle les relacions de poder fan transcendir a l'esfera privada el conflicte entre classes, ja que el salari és la font de poder de l'home sobre la dona.

Fins ara hem parlat de la necessitat que nosaltres, els treballadors, siguem amos del temps, que el treball, tant l'assalariat com el no assalariat, deixi de tenir sexe, i finalment volem assenyalar la necessitat de ser amos del nostre producte. Una de les contradiccions més palpables de la vida quotidiana és veure com un treballador es queixa de la baixa qualitat de les mercaderies que consumeix quan ell mateix és testimoni, diàriament, de les queixes respecte a la qualitat del producte que ell fabrica. Això equival a ignorar que l'explotació té dues cares: la de la producció i la del consum, i que els principals perjudicats a causa d'un treball negligent són uns altres treballadors com nosaltres, fins i tot som nosaltres mateixos.

Proposem, com a tema a debat, el control de la qualitat del producte per part dels mateixos treballadors que porta a una expressió nova de solidaritat, que transforma el nostre treball d'una activitat alienant en una forma de relació.

Insistim en l'esterilitat de les reivindicacions immediates per un salari més alt, que tot el que ens proporciona són els mitjans per comprar mercaderies cada vegada més cares, amb una relació qualitat-preu cada cop més baixa i en un medi cada vegada més contaminat i deteriorat. En canvi, cal contemplar la lluita contra l'explotació i l'alienació des d'una perspectiva més àmplia en la qual es tinguin presents tots els nivells de la realitat. Hem oblidat que la persona és indivisible.●

Nicaragua: primer bull de l'olla centroamericana?

Josep Broç

Poc més tard del primer aniversari de la victòria de la revolució sandinista a Nicaragua, sembla que és un bon moment per fer un primer balanç d'aquest procés. El nostre company Josep Broç ha estat un mes i mig al país de Rubén Darío i en aquestes ratlles ens explica les seves reflexions.

El 19 de juliol del 1979, la **Junta de Gobierno** que s'havia constituït a l'exili nicaragüenc prenia el poder, després de la retirada de Somoza i els seus íntims i de la rendició dels darrers nuclis resistents de la **Guardia Nacional**.

En prendre el poder, la **Junta de Gobierno** es va trobar un país totalment en ruïna. Una societat desarticulada, en la qual l'ombra de qualsevol cosa que semblés un Estat servia exclusivament per defensar els negocis dels Somoza amb una capital en ruïna que esperava ser reconstruïda des del terratrèmol del 1972, en què va quedar totalment arranada, ja que Somoza s'havia embutxacat els fons recollits per la solidaritat internacional destinats a reconstruir-la, i amb una economia col·lapsada pels darrers mesos de guerra, durant els quals Somoza havia bombardejat i destruït moltes de les poques indústries del país.

Provisionalment, es va acordar de crear un **Consejo de Estado** amb representats de les organitzacions i dels sectors socials més representatius del país. Les funcions d'aquest consell havien de ser semblants a les d'un Parlament provisional, al qual el govern ha de consultar qualsevol iniciativa important i des del qual poden fer-se totes les propostes que es considerin oportunes... Malgrat tot, la majoria absoluta de què gaudeix el FSLN, juntament amb les organitzacions de masses afins, dóna a aquest una hegemonia absoluta en el procés polític. La impossibilitat de fer sentir efectivament la veu dels sectors no sandinistes en el procés polític va portar, no fa gaire, a la dimissió de Robelo de la **Junta de Gobierno**. Al mateix temps dimitia, per raons de salut, Violeta Chamorro. Ja més recentment quatre partits (el **Movimiento Democrático**, el **Partido Liberal**, el **Conservador** i el **Social-Cristià**) i les organitzacions de masses no sandinistes s'han retirat del **Consejo de Estado**, sense especificar si es tractava d'una decisió definitiva o no.

El FSLN ha respost a aquestes crítiques adjudicant-se el paper d'«avantguarda de la revolució» que li ha estat reconegut explícitament per alguns partits des del moment en què han constituït un

Frente Patriótico que proclama la superioritat del sandinisme en el procés revolucionari. Però, què és el sandinisme?

El sandinisme

El **Frente Sandinista de Liberación Nacional** fou fundat fa vint anys per Carlos Fonseca, que en va ser el dirigent màxim fins al 1976, quan va caure en combat contra la **Guardia Nacional**. Augusto César Sandino, dins la tradició del qual es referma el **Frente**, fou un militar liberal i nacionalista que havia estat en estreta relació amb el moviment obrer mexicà i que, quan va lluitar contra la intervenció americana del 1926, en la qual la burgesia local va adoptar una actitud de lliurament, radicalitzà els seus plantejaments socials i va iniciar un moviment popular d'un contingut classista molt marcat. Les línies programàtiques generals del **Frente** avui segueixen els plantejaments de Sandino. Però el sandinisme també pretén ser una ideologia d'Estat, malgrat que Sandino no va pas ser un pensador fecund. Un ideari seu preparat per Fonseca es basa en els discursos, les cartes i els manifestos del «general d'homes lliures» i no passa de recollir les grans aspiracions del liberalisme progressista i els objectius ètics del socialisme.

La pobresa del pensament de Sandino exigia, doncs, que els dirigents del **Frente** recorreguessin aviat a un esquema teòric de la revolució, que estigués més elaborat. La pràctica política dels sandinistes els va dur a apropar-se al marxisme. A través de la seva visió blanquista de la presa del poder, es van acostar al leninisme; la necessitat de buscar un suport internacional els ha portat a estrènyer els seus llaços amb el bloc socialista, i, en general, la seva tasca de govern ha trobat en el marxisme-leninisme un esquema teòric i ideològic més desenvolupat i que coincideix, en general, amb els postulats bàsics del sandinisme. Aquest acostament, però, es fa amb una gran cautela i amb unes característiques pròpies. Entre aquestes cal assenyalar el paper exercit pel cristianisme.

Cal tenir en compte l'enorme religiositat del poble de Nicaragua, així com el compromís polític de molts cristians i religiosos catòlics amb el sandinisme. Fa poc, Boyardo Arce, un dels membres de la **Junta de Comandantes**, va afirmar que mentre hi haurà sandinisme a Nicaragua es venerarà

la Verge, i Fidel Castro, durant la visita que va fer al país en el primer aniversari de la revolució, declarà que per ser un bon comunista calia ser marxista i cristià. Així és com la fusió del marxisme-leninisme amb el cristianisme s'ha pogut fer a Nicaragua en nom del sandinisme.

Les transformacions econòmiques

En el terreny econòmic, una de les primeres mesures dutes a terme pels nous dirigents de Nicaragua va ser requisar les propietats de la família Somoza i dels seus amics més fidels. Es tractava d'una fortuna immensa: Somoza considerava Nicaragua una propietat particular d'ell. En un país miserable i ignorant, Somoza i els seus eren propietaris dels bancs, les agències d'assegurances, les fàbriques, les terres, les mines, la companyia d'aviació «La Nica», les emissores de televisió i de ràdio, els diaris, etc. Tot això ara ha passat a ser propietat de l'Estat.

Les terres han estat repartides entre els pagesos pobres des de l'**Instituto Nacional de Reforma Agraria** i aquest mateix organisme està impulsant un projecte cooperativista que inclou la modernització dels utilatges agrícoles, la roturació de terres noves, la creació de canals nous de comercialització, etc, amb el finançament a llarg termini per part dels bancs rurals de l'Estat.

En el terreny industrial, els dirigents sandinistes, quan es refereixen a les noves relacions de producció, les defineixen com una economia mixta, la qual inclou les empreses propietat de l'Estat, unes altres de caràcter cooperatiu i unes altres de caràcter privat, en alguns casos amb participació de l'Estat. El salari dels treballadors s'ha igualat i en general s'ha multiplicat per tres durant el darrer any. També s'han fet avenços notables en els serveis d'assistència sanitària, pràcticament inexistents abans.

Malgrat tot, no s'ha aconseguit de frenar l'accelerat procés inflacionista, i una política monetària rígida en relació amb les divises ha generat un creixent mercat negre en dòlars. Bona part de l'ajuda internacional ha estat canalitzada vers la construcció i el sector serveis en general. Cal recordar que Managua, la capital, estava pràcticament intacta des del terratrèmol que la va arrasar el 1972. El monopoli del comerç exterior que es reserva l'Estat fa difícil de preveure quin serà el signe de la futura evolució dels negocis amb l'estranger.

A tot això cal afegir l'actitud expectant de l'empresariat democràtic. Agrupats en el COSEP (Consejo Superior de la Empresa Privada), els empresaris no veuen amb prou garanties el futur de les seves empreses sota el nou règim. A causa del procés inflacionista accelerat, la majoria de les empreses estan descapitalitzades i per això es veuen obligades a recórrer als préstecs bancaris. Els tràmits per a la realització efectiva d'aquests no baixen dels sis mesos i ja s'ha donat algun cas d'intervenció de l'Estat en empreses per tal de fer cara a les necessitats econòmiques d'aquestes. Davant del temor d'una asfíxia del sector privat per part de les autoritats sandinistes, el COSEP exigeix només una cosa: la convocatòria d'eleccions lliures.

Les eleccions democràtiques

La qüestió de les eleccions, però, no és un problema que afecti tan sols el COSEP i l'empresa privada. La qüestió de les eleccions és un indicador del grau de llibertat que hi haurà en el futur estat nicaragüenc, que avui és en construcció.

Durant els darrers mesos hem assistit a una dura polèmica, entre el COSEP i els diversos organismes sandinistes, que pot ser il·lustrativa de les tensions futures: l'organització empresarial assegura que una de les condicions que va posar per integrar-se al **Consejo de Estado** era que, com a màxim el 19 de juliol, el dia del primer aniversari del triomf de la revolució, s'anunciés la convocatòria d'unes eleccions lliures i que els sandinistes van adquirir un compromís formal en aquest sentit. El dia 19 no es va fer aquesta convocatòria i això desencadenà la protesta del COSEP, que, primer, va ser silenciada i, després, tergiversada pels òrgans d'expressió del sandinisme (del **Frente** i de l'estat). Només la veu de «La Prensa», «Radio Corporación» i els partits **Movimiento Democrático, Partido Conservador, Partido Social-Cristiano i Partido Liberal** s'han unit a l'exigència d'eleccions.

La resposta oficial ha estat, reiteradament, que el poble ja es va pronunciar en la jornada de l'aniversari i la va convertir en un autèntic plebiscit amb la magna concentració a la plaça de la Revolució. Durant la polèmica, un dels membres de la **Junta de Comandantes**, el ministre de defensa

Boyardo Arce, va assegurar que el poble faria eleccions quan ell volgués i com ell volgués i amenaçava «els representants de certs partits que només la generositat de la revolució explica que encara subsisteixin». Amb això els dirigents sandinistes només fan que accentuar allò que els seus rivals polítics els critiquen: erigir-se en portaveus exclusius del poble i de la revolució, sense cap més raó que els legítimi que el fet d'exercir el poder.

A les crítiques de contrarevolucionaris, imperialistes i somozistes, dirigides a aquells que difereixen de la posició del FSLN, ha seguit l'escissió d'alguns partits històrics, com el liberal i el socialcristià, i una secció de cada un d'ells s'ha integrat a l'esmentat **Frente Patriótico** juntament amb altres grups afins al sandinisme que accepten una posició subordinada en el procés polític. D'aquesta forma el FSLN compta amb un instrument que és prou heterogeni per defensar-se de les crítiques de monopolització del poder.

Finalment, i en una degradació cada vegada més tensa de les relacions polítiques i entre nombroses detencions practicades cada dia a altes hores de la nit per la policia i l'exèrcit arreu del país —de les quals tenim notícia gràcies a les notes publicades per «La Prensa»—, finalment, dèiem, el dia 23 d'agost, a l'acte de clausura de la campanya d'alfabetització, es van anunciar les polèmiques eleccions: no abans de cinc anys!

La construcció de l'estat

Ens hem referit ja a la feble articulació de la societat nicaragüenca i a la inexistència pràcticament d'un estat abans de la revolució. Una de les tasques prioritàries, doncs, de les noves autoritats consistia a construir aquest Estat i a cohesionar el país.

En efecte, un dels objectius proclamats pels sandinistes és la integració de la costa atlàntica —«un gigante que despierta»— els departaments de la qual cobreixen gairebé la meitat del territori del país i on la població autòctona parla l'anglès (de resultes de la influència britànica exercida a través de segles mitjançant un protectorat defensat per pirates i filibusters, com Peter Wallace —el primer d'ells— i William Walker —l'últim—) o diverses llengües indígenes, com el **misquito**, el **zumo** o el **rama**; territori d'immenses riqueses naturals i de moment inaccessible per terra des de la zona occidental on hi ha les grans ciutats.

Tanmateix, s'observa una certa confusió pel que fa als criteris de construcció d'un Estat i a les tasques dels partits polítics, particularment del FSLN. Així és com organismes estrictament estatals porten l'adjectiu «sandinista» en el seu nom oficial: **Ejército Popular Sandinista** —format per voluntaris sense límit d'edat: hi abunden els nois de dotze o tretze anys—, **Policia Nacional Sandinista**, **Fuerzas Aéreas Sandinistas**, **Medios de Co-**

municación Sandinista, etc. El país, en ocasió de les festes de l'aniversari, es va cobrir de banderes sandinistes posades al costat de l'enssenya nacional, i les organitzacions de base, instruments, diuen, de la democràcia popular, poderoses organitzacions territorials estructurades per carrers, barris, poblacions, districtes, etc, són qualificades també de **Comités de Defensa Sandinista**. Malgrat tot el que hom en pugui pensar, el sandinisme no és pas considerat un patrimoni nacional, que desborda el marc del partit: no fa gaire va ser rebutjada una sol·licitud de registre d'un partit que havia afegit a les seves sigles l'adjectiu «sandinista». I sense cap mena de dubte, el lloc on aquesta «confusió» és més clara és en l'organització de la campanya d'alfabetització.

La campanya d'alfabetització

Fins al darrer 23 d'agost, l'activitat fonamental del país ha girat a l'entorn de l'anomenada oficialment **Cruzada Nacional de Alfabetización**. Durant sis mesos la resta d'activitats del país han estat, si no paralitzades, sí totalment subordinades a la campanya. Durant dos mesos es van formar els 130.000 alfabetitzadors que després van anar a complir-la. La universitat i les escoles han tancat les portes per tal que els estudiants s'afegissin a la magna mobilització. Només al cap de poques setmanes d'haver-se iniciat aquesta, es van reprendre les activitats a les escoles agràries i a la facultat de medicina: les necessitats urgents en aquests dos terrenys no permetien luxes excessius.

Abans de començar la campanya, s'estimava que més de la meitat de la població no sabia ni llegir ni escriure. L'objectiu principal de la **Cruzada** era, doncs, eradicar l'analfabetisme, i al mateix temps es proposava una colla d'objectius paral·lels: eradicar la malària, recollir i sistematitzar llegendes, cançons i tradicions culturals populars, posar les bases d'una futura educació permanent d'adults, etc. Però la realització de la campanya suggereix que hi havia altres objectius no declarats.

Cal assenyalar que l'alfabetització del poble, malgrat ser un objectiu nacional, no ha estat organitzat per l'Estat sinó pel FSLN directament, sense deixar d'utilitzar, no obstant això, les estructures estatals, com és ara el ministeri d'educació, per tal d'atendre determinats aspectes essencials: canalitzar la solidaritat internacional, satisfer les necessitats d'assistència mèdica, finançar l'edició dels materials educatius, el transport, el vestit i l'aliment dels alfabetitzadors, etc.

El mètode que es va escollir per ensenyar els analfabets és una síntesi d'experiències anteriors, particularment la cubana i el sistema de Paulo Freire. Tanmateix, en el contingut, la campanya és una vastíssima operació de propaganda i d'enquadrament de la joventut a favor del sandinisme:

els temes de lectura són dedicats a Sandino, Carlos Fonseca, el FSLN, l'**Ejército Sandinista**, els **Comités de Defensa Sandinista**, distints aspectes del programa del govern, etc. Hi ha, a més, un llibre per als alfabetitzadors en el qual es desenrotllen detalladament aquests aspectes polítics i ideològics. Per a aquests 130.000 alfabetitzadors, la campanya haurà estat una oportunitat excel·lent de conèixer la ideologia i els objectius dels sandinistes, i aquests hauran aconseguit gratuïtament l'adhesió entusiasta i incondicional d'una part substancial de la «crème» del país.

En un excés d'identificació de la campanya amb el FSLN i amb la tradició militar d'aquest, s'ha dividit el país en sis «fronts», que coincideixen, i en duen els mateixos noms, amb els fronts militars de la lluita armada endegada pel FSLN contra Somoza. Els alfabetitzadors també van ser organitzats en un **Ejército Popular de Alfabetización**, dividits en brigades, columnes i esquadres i dotats fins i tot d'uniforme propi. Com a complement d'aquest exèrcit, s'han organitzat a les ciutats unes milícies d'alfabetitzadors, i tot l'esforç no directament educatiu fet a l'entorn de la campanya ha estat qualificat de «suport logístic» (el transport, les comunicacions, l'assistència mèdica, etc). La campanya s'ha donat per acabada després d'una «ofensiva final» que va permetre declarar Nicaragua un «territori alliberat» de l'analfabetisme.

D'aquesta forma els sandinistes, que fa un any, quan van entrar victoriosos a Managua, eren a penes uns 4.000 homes organitzats, ara comptem amb el suport de masses i una divulgació extraordinària de les seves doctrines que, sense cap dub-

te, no haurien aconseguit si haguessin fet la campanya des d'instàncies no partidistes.

Perspectives

A més de les forces nacionals i les tendències interiors que aquí hem volgut resumir, el futur de Nicaragua depèn també de l'evolució de diversos factors estrangers. Cal assenyalar, en primer lloc, que les forces de l'antic règim, si bé van ser derrotades, no han desaparegut ni abandonat la seva esperança de tornar a instal·lar al país la seva dominació. Així, el dictador Anastasio Somoza, reclus en el seu nou búnker al Paraguai, fa uns mesos que va declarar que tenia la determinació de tornar a Nicaragua. Després de la seva mort violenta —celebrada jubilosament pel poble nicaragüenc—, els sectors més reaccionaris del país es troben, de moment, sense un líder acceptat unànimement. Aquests sectors, tanmateix, tenen uns recursos financers enormes per alimentar l'activitat subversiva dirigida per «Tachito», el fill del dictador difunt («quien a hierro mata, a hierro muere»). Les restes de la **Guardia Nacional**, reforçada per un nombre imprecís de mercenaris, actua més o menys impunement des d'Hondures, perseguint l'exèrcit i la policia, assassinant els brigadistes de la campanya d'alfabetització, els pagesos que realitzen la reforma agrària, robant ramats de bestiar a l'estil «cuatrero» més pur, enverinant les collites de cafè, etc.

La victòria de Reagan a les eleccions presidencials nord-americanes és, sense cap dubte, un factor important per al futur proper del subcontinent. Davant aquesta eventualitat, finalment feta realitat, ja fa uns mesos que es va iniciar una escalada en l'activitat de les forces revolucionàries centramericanes, clarament impulsades per Nicaragua i Cuba. Davant l'alternativa de reforçar els seus vincles amb el bloc soviètic a través de Cuba —fet que comporta el suport a la lluita armada als països veïns, l'enfrontament sense concessions amb les forces democràtiques no sandinistes del país i la construcció d'un estat de partit únic, amb restriccions serioses de les llibertats individuals i polítiques—, bé de reforçar les relacions amb Europa i altres països neutrals la consolidació d'un pacte democràtic amb les altres forces democràtiques nacionals per tal d'iniciar una reconstrucció pacífica, sembla ja clar, en aquestes altures, que els líders sandinistes han optat per la primera via. La construcció d'una base naval soviètica a la costa de l'Atlàntic —notícia no confirmada, però tampoc no desmentida pel govern sandinista— i el recent assassinat, per part de la Policia, del president del COSEP, Jorge Salazar, sembla reforçar la idea que l'opció ja és irreversible, i les perspectives d'una enemistat i d'un enfrontament creixent amb el govern nord-americà de Reagan, i sobretot amb els sectors no sandinistes del mateix país, configuren un panorama no gens tranquil de cara al pròxim futur de Nicaragua●

NOUS HORIZONS vol retre homenatge al gran poeta rus Vladimir Maiakovski al complir-se els 50 anys de la seva desaparició. Ho fa publicant cinc poemes de la primera època futurista (1912-1916) aprofitant la traducció catalana de Manuel de Seabra i Joaquim Horta, que treballen en equip i es troben preparant les obres completes del poeta rus. Els dos primers volums sortiran per la Festa del Llibre de 1981, editats per Laia. En aquests la gran extensió dels grans poemes com «La guerra i el món», «El núvol amb pantalons», «La flauta vertebral», etc., fan impossible la seva reproducció en aquestes pàgines. Es per això que només us oferim aquests breus poemes, com a homenatge mínim però sentit.

LA BRUSA FATUA 113 (Kofta fatà)

Encomanaré uns pantalons negres
del vellut de la meua veu,
una brusa groga de tres metres de
[vesprada].
I per l'avinguda Nèvski del
[món, pels seus viots polits,
caminaré amb passos de Don Joan
[presumptuós].

Que la terra gemegi, en repòs
[afeminat:
«Tu aniràs a violar les primaveres
[verdes!]
Jo, somrient, cridaré al sol, tot
[mostrant la meua dentadura:
«Per l'asfalt llis m'agrada parlar en
[veu ben alta!]

No és perquè el cel és blau
i la terra és la meua amant neta i
[polida, en festa,
que jo us dono el meus burlescs
versos, com un putxinell, 115
però afilats i necessaris com els
[escuradents!]

Dones, que heu amat la meua carn,
[i tu
noia, que m'esguardes
[fraternalment,
cobriu-me de rialles, a mi, el poeta,
que jo, com flors, les brodaré
[a la meua brusa fàtua!

(1914)

A VOSALTRES (Vam)

A vosaltres,
que viviu d'orgia en orgia,
que teniu wáter i cambra de bany!
¿No us avergonyiu de llegir als diaris
els vostres noms a la llista de
[condecorats
amb la creu de Sant Jordi?

¿Vosaltres sabeu, innombrables
[mediocres,
vosaltres que només penseu en
[menjar cada dia millor,
que potser, en aquest moment, una
[bomba
ha arrencat una cama al tinent
[Petróv?

¿Vosaltres us imagineu
si el que duen a l'escorçador ferit,
us veïes de sobte
amb els llavis regalimant de salses i
taral.lejant sensuals cançons de
[Severiànin?

¿Cal donar la vida
per tipus com vosaltres
que tan sols voleu dones i bona
[taula?
Prefereixo anar a servir suc de pinya
a qualsevol taverna de putes!

(1915)

VOS PODRÍEU? (A vy mogli by)

D'un sol col vaig embrutar el mapa
dels meus dies grisos
esquitxant-lo amb la tinta d'un
[flascó.

Després he mostrat en un plat
[de gelatina
els pòmuls oblics de l'oceà.
A les escates d'un peix de llauna
he llegit la crida de nous llavis.
Vós
podríeu
tocar un nocturn
amb la flauta de les canonades
per on corre l'aigua?

(1913)

ESCOLTEU! (Poslúxajte!)

Escolteu!
Certament si hi ha estrelles que
[brillen,
vol dir que són necessàries a algú,
[no és cert?
Vol dir que algú les desitja així?
Vol dir que algú escup aquests
[gargalls de perles?
Obrint-se camí esforçadament
a través de les tempestats de sorra
[del migdia,
arriba a Déu,
tement arribar tard,
plora,
li besa la mà nuosa,
implora,
exigeix un estel, com sigui!
Jura
que no pot aguantar aquest turment
[sense estrelles!]

Després
passeja anguniejat
però fingint-se serè.
I diu a algú:
«Ara va tot bé?
No teniu por?
No?»
Escolteu!
Certament si hi ha estrelles
[resplendents
vol dir que són necessàries a algú,
[oi?
Vol dir que per algú és
[indispensable,
que cada nit,
sobre els teulats,
almenys una estrella s'il.lumini?»

(1914)

Jaume Vicens Vives i el marxisme

Francesc Roca

Els vint anys de la mort a Lió (França) de Jaume Vicens i Vives han tingut un ressò inesperat. El president de la CEOE, Carles Ferrer, en un acte públic celebrat al Cercle d'Economia s'ha declarat deixeble de l'historiador gironí i, reblant el clau, ha explicat com, de fet, Vicens era el seu únic mestre. El president Pujol, en diversos actes, ha situat Vicens com un dels seus mestres, però hi ha afegit que li havia costat d'acceptar les tesis desmitificadores de Vicens, donada la seva identificació amb el romanticisme romai-virgilià (**Treball** ha dedicat tota una pàgina amb fotografies a l'esdeveniment). Si fem un balanç del que s'ha publicat entorn de «Jaume Vicens, avui» (1), és fàcil de descobrir que la influència de Vicens és molt més àmplia del que hom pot sospitar d'entrada: si un important club d'empresaris, el president (conservador) d'un país (d'esquerres) i l'òrgan oficial del partit comunista dediquen la seva atenció a una personalitat com Vicens, el fet és prou inusual perquè les reflexions que suscita no puguin ésser considerades com un pur joc.

D'entrada, cal advertir que Vicens no és únicament un historiador de vàlua capaç d'obrir nous camps a la investigació. És cert que Vicens ha sofert un cert «segrest» per part d'una inexistente escola històrica catalana. Però també és cert que Vicens ha causat un fort impacte entre els qui treballen en altres camps: l'economia, la ciència política, la geografia, la demografia, la història de la literatura, la sociologia, l'assaig. Però l'interès de Vicens no deriva de la seva influència en disciplines diverses, fruit de la seva gran capacitat de treball (i de la seva participació activa en la petita indústria de la cultura del seu temps), sinó de les característiques metodològiques i de la filosofia social que corren en l'interior del seu treball. Però mètode i filosofia són per a Vicens guia per a l'acció: suscitaven una determinada oferta cultural i menen a una determinada però complexa, lluita política.

Aquest punt és central: cal esbrinar per sota de les figuracions actuals quina és la lluita de Vicens. Fóra massa senzill —i perfectament fals— pensar que Vicens s'identifica amb els sectors més avançats de la burgesia catalana. De fet, seria més exacta assenyalat que aquests sectors al seu moment, és a dir, els darrers anys de la dècada dels cinquanta, no existien gairebé i

que Vicens es dedicà a empènyer gairebé físicament alguns dels seus possibles líders en un futur no llunyà.

Però també és cert que l'obra —i la lluita— de Vicens no tenia un únic destinatari (una burgesia nacional gairebé inexistente per pròpia voluntat), sinó que volia projectar-se sobre el conjunt del cos social. Això és exactament el que s'assenyala al número 1 d'una revista teòrica del PSUC, **Quaderns de cultura catalana**, antecedent immediat de **Nous Horitzons**. Cal fixar-se en cadascuna de les paraules de la citació d'un text que revisa els diversos intents —car no es pot parlar encara de corrents organitzats— del catalanisme dels anys cinquanta: hi ha, s'hi diu, «una concepció europeïsta», hi ha «una democràcia cristiana», hi ha:

«un altre intent —no pas deslligat de l'anterior— (que) cerca la inspiració doctrinal en una reconsideració de les fonts històriques catalanes. És aquest l'intent més seriós de destacar les bases històrico-socials de la personalitat nacional catalana. Amb un indubtable i valuós rigor científic, aquest corrent no té un valor substantiu des del punt de vista estrictament catalanista ans ve a proveir d'interessantíssima matèria primera les fórmules d'altres corrents de voluntat política més concreta.» (2)

La «reconsideració» de la història —i de la societat catalanes— és obra de Vicens. Aquesta «reconsideració» feta amb «rigor científic» pot anar lligada als corrents europeïstes i democristians (avui en diríem «pujolistes»), però també —i sobretot— forneix d'«interessantíssima matèria primera» altres corrents, que cal identificar amb l'esquerra socialista i comunista. Vicens, doncs, subministraria «matèria primera» als corrents polítics que, com a conseqüència d'una anàlisi històrica, defineixen «un catalanisme dirigit pel proletariat» i que fan «la constatació pràctica del formidable impuls que va prendre el problema nacional català vers la seva solució quan va ser enfocat i dirigit per la classe obrera que trencava, així, amb el seu tradicional apoliticisme.» (3)

El moment en què Vicens analitza seriosament «les bases històrico-socials de la personalitat nacional catalana» és un moment especialment important per a l'esquerra, car ha estat definit, amb precisió, com a «segona fundació del PSUC» (datable entre el I Congrés —1956—

i el VI Congrés del PCE —1960). Subministrar «interessantíssima matèria primera» en aquest moment no és, doncs, cap bagatel·la.

Hi ha, en aquell moment i des del PSUC, diverses valoracions del significat de l'obra de Vicens. El 1955, quan es parla de «la creació de cèl·lules del Partit Socialista Unificat de Catalunya a la universitat i altres centres docents» (4) (cosa que fa suposar que encara no existeixen), es diu que cal tenir molt en compte «l'esforç notable d'un grup d'historiadors catalans, els quals amb llurs treballs estan restablint el contingut real del passat de Catalunya adoptant, en bona part, el mètode científic del materialisme històric» (5). El 1960, al número 1 d'**Horitzons**, en una nota dedicada a Vicens, motivada per la seva mort, es parla de les «fluctuacions metodològiques» de la seva obra. S'hi destaca, però, el seu caràcter obert: «obrir molts camins: el que cal és anar endavant...» En aquesta mateixa nota Vicens Vives és definit com «un home polític, en el sentit ampli de la paraula» (6). I aquesta observació pot fer més comprensible un fet: quan el PSUC es planteja a la fi dels anys cinquanta de confeir una síntesi manejable sobre el fet català, és a dir, quan es realitza un llibre col·lectiu —«**El problema nacional català**», prologat per Pere Ardiaca (7) destinat a esdevenir un element fonamental entre les eines polítiques dels seixanta —i dels setanta—, l'obra de Vicens esdevé molt útil. Fluctuacions metodològiques a banda, un text com **Industrials i polítics** hi és citat sovint, a **El problema nacional català**, com a font i com a guia.

Si Vicens —l'obra de Vicens— té aquesta presència en un moment decisiu de la nostra història (i vint anys més tard, la polèmica ha tornat

a obrir-se), cal, potser, deturar-se i assajar de copsar-ne els trets que la defineixen.

S'ha dit que Vicens «descobri» els mètodes d'historiografia moderna al Congrés Internacional de Ciències Històriques celebrat a París el 1950. Però Vilar s'ha preguntat darrerament (8) qui ensenyava a qui, qui aprenia de qui, car Vicens anà a París amb un treball extraordinari sobre la lluita de classes a la Catalunya del segle XV, mentre per a una part de la historiografia coetànica les classes no existien.

De fet, Vicens havia viscut joiosament la revolució de 1936-39 (i Bosch i Gimpera i Alexandre Cirià ens n'han donat testimoniatge en les seves memòries). I, després, havia romàs al país fent un treball intel·lectual sovint duríssim per tal de superar les difícils condicions de vida de la postguerra.

Aquest és un fet excepcional i un intel·lectual de vàlua la categoria científica del qual seria a poc a poc reconeguda a nivell internacional, vivint llargs anys sota un feixisme progressivament aigualit. Arribat el moment, els grans intel·lectuals solen exiliar-se (o, en certs casos, esdevenen políticament auto-

ritaris). La llarga reflexió de Vicens en un marc tan determinat com el de l'Espanya dels anys quaranta i cinquanta, amb l'antifeixisme com a punt de partida, podia traduir-se, si reeixia, és clar, en fórmules noves. Vicens havia après coses del marxisme i el marxisme català podia aprendre coses de Vicens.

Vicens llança vers el futur els esmortits empresaris del Cercle d'Economia, representants d'una burgesia nacional que s'autonegava, però al mateix temps influi decisivament en l'esquerra, en els pensadors i polítics (i polítics-pensadors) de l'esquerra. Sense Vicens, les dificultats per a usar creadorament la «caixa d'eines» que suministra el marxisme haurien estat, en el nostre cas, molt superiors. Obrir el pany que tancava la història contemporània de Catalunya era quelcom més que iniciar la investigació en un nou camp: era fer visible el passat immediat i fer comprensible la dinàmica de la societat catalana. A la Catalunya dels anys cinquanta, la burgesia havia dipositat la seva responsabilitat en una burocràcia inoperant i els treballadors maldaven per sobreviure, sense gaires possibilitats pràctiques d'autoi-

dentificar-se. Vicens, a més d'explicar la història del segle XIX, volgué participar en la història del segle XX contribuint, alhora, al ressorgiment de la consciència burgesa i a la recreació de la consciència treballadora.

Com el vell David Ricardo, Vicens defensà el benefici i el salari, davant les rendes parasitàries, i obrí el pas als qui, plens d'optimisme, defensaven la potencialitat creadora del salari i l'ús socialment racional del benefici.●

(1).— A retenir: un número especial de **L'Avenç**, un article de Josep Fontana a **Serra d'Or** 253, una nota d'Ernest Lluch a **Recerques**, 10.

(2).— Mateu Oriol: «Consideració sobre el catalanisme», **Quaderns de cultura catalana**, 1, veg. pàg. 11.

(3).— **Op. cit.**, pàg. 8.

(4).— «Panorama de la literatura catalana actual», **Cultura nacional**, 3.

(5).— **Op. cit.**

(6).— «En la mort de Jaume Vicens i Vives», **Horitzons**, 1.

(7).— **El problema nacional català. 1ª part: antecedents històrics**. Mèxic, Edicions Horitzons, 1961, 75 p.

(8).— Pierre Vilar.

John Harrison

ECONOMIA MARXISTA PARA SOCIALISTAS

Ed. Crítica

Fins ara, la forma tradicional d'entrar en el camp dels principis de l'economia política marxista era, tant en el camp acadèmic com en el més ampli dels militants socialistes, el llibre de Sweezy en la majoria dels casos. I si bé s'ha de dir que pel que fa als que s'han de dedicar a temes econòmics d'una manera més professional, Sweezy encara manté la seva superioritat, pel que fa a tots els que podem anomenar militants no-economistes feia falta una obra que, a més de simplificar el tractament formal, es dirigís a aspectes més polítics. L'obra que ha traduït l'editorial Grijalbo té precisament aquest fi. Sorgida inicialment d'unes xerrades que l'autor donava en un bar d'Oxford, l'economia marxista per a socialistes és important precisament

per la senzillesa de l'exposició i per anar directament al tipus de temàtica necessària per a una militància política d'esquerra. A més, té l'avantatge que la senzillesa no implica, en aquest cas, la reducció a un cos conceptual presentat de forma a vegades massa dogmàtica i mecànica.

Després d'un capítol introductori, en què es presenta la vida i l'obra de Marx, fent una síntesi de la seva concepció materialista, la primera part es dedica a l'anàlisi de les formes més bàsiques del sistema capitalista, partint d'un sistema mercantil simple. La presentació d'aquests conceptes (mercaderia, valor, etc.) en aquest context es fa per la senzillesa que apareix en aquest tipus de societat, però també Harrison recorda les crítiques que Marx dedica a Proudhon, representant del que anomenem socialisme burgès, i que és l'exemple més clar de les confusions a què porta la identificació del capitalisme i la producció senzilla de mercaderies (o modus de producció mercantil simple, com se l'anomena també). Per això, Harrison introdueix aquesta primera part amb referències a Proudhon, cosa que podria sorprendre ja que l'obra madura de Marx no donava massa importància a l'autor francès.

Una vegada ha desenvolupat els conceptes fonamentals, amb la crítica d'aquest socialisme burgès, la segona part passa directament a l'anàlisi d'un sistema capitalista des-

envolupat, intentant, en aquest marc, fer la crítica de les posicions econòmiques de la social-democràcia. Però aquesta segona part té un sistema d'exposició històric: formació del capitalisme, les crisis i les sortides revolucionàries, i el capitalisme de postguerra, on a part de les descripcions i anàlisi teòriques també es dona la informació necessària dels diferents economistes que han tractat el problema. La darrera part d'aquest últim capítol és precisament la que es dedica a l'anàlisi de les propostes de l'esquerra britànica, centrades en les de l'ala esquerra del partit laborista (Crosland), i en les propostes de Stuart Holland. I és aquí on existeix més clarament la justificació del subtítol que porta el llibre (una crítica del reformisme), encara que, tal com he dit, aquesta intenció apareix d'una forma o altra al llarg de tota l'obra. També, en llegir l'obra des de Catalunya, aquesta darrera part és la que menys ajuda, per desconèixer tant de la situació concreta anglesa com de les propostes concretes que s'esmenten. La substitució d'aquesta última part pel material corresponent a la nostra situació (tant l'anàlisi de la crisi a casa nostra, com la crítica de les propostes fetes aquí) donaria lloc a una obra excel·lent per a la formació de militants. I encara que s'usi en la seva forma actual, aquest llibre serà un material essencial per a aquesta funció.●

Lluís Argemí

nous horitzons

NÚMEROS ENDARRERITS

- Nº 33. Els comunistes i el parlamentarisme.
Joaquim Sempere.
La Carta 77.
- Nº 34. Jordi Pujol i el futur de Catalunya.
Joaquim Sempere.
La "comissió Trilateral" i la nova estratègia imperialista. *Antoni Domènech.*
- Nº 35. La crisi de l'estat unitarista a Espanya.
Antoni Montserrat.
Notes sobre la concepció del partit en Gramsci. *Maxim Loizu.*
- Nº 36. Sobre la tradició comunista i la seva vigència.
Joaquim Sempere.
Autonomia i Constitució. *Rafael Ribó.*
- Nº 37. La política marxista, és conscientment cultura? *Alfons Comin.*
El PSUC i la formulació d'una política lingüística democràtica. *Francesc Vallverdú.*
- Nº 38. El IV Congrés del PSUC i la seva relació amb els congressos anteriors.
Gregori López Raimundo.
Sobre la dictadura del proletariat.
Joaquim Sempere.
- Nº 39. Un debat per iniciar: partit i sindicat.
Jaime Aznar.
Partit de govern i de lluita. *Gianni Cerveti.*
- Nº 40. L'ocasió perduda de Jorge Semprún.
La redacció de N. H.
Objectius per una política territorial per a Catalunya. *Marçal Tarragó.*
- Nº 41. Cultura i lluita pel socialisme.
Joaquim Sempere.
Eleccions sindicals, democràcia obrera i lluita de classes. *Josep M. Rodríguez Rovira.*
- Nº 42. Partit, sindicat i socialisme. *Bruno Trentin.*
La primavera de Praga.
Conversa amb Jiri Pelikan.
- Nº 43. 1968, amb la perspectiva de deu anys.
Francesc de Carreras.
Les dones no es resignen. *Laura Tremosa.*
- Nº 44. Notes sobre la democràcia interna als partits comunistes. *Rafael Ribó.*
B. Brecht, el feixisme i la llibertat d'expressió. *L'el·li Formosa.*
- Nº 45-46. Poders locals: comunistes i gestió pública.
Jordi Borja.
L'eurocomunisme i l'actual etapa d'acumulació de forces. *Joaquim Sempere.*
- Nº 47-48. Número especial dedicat al:
Fet nacional i Països Catalans.
- Nº 49-50. Del consens com hegemonia: l'estratègia gramsciana. *Christine Buci-Glucksmann.*
- Nº 51. L'espai polític dels comunistes. Implantació i resultats electorals a Barcelona el 1977. *Joan Gay.*
Tendències del comunisme europeu i nova cultura. *Antoni Tapies.*
- Nº 52. Sobre el partit dels comunistes de Catalunya. L'entrevista amb *Antoni Gutiérrez Díaz.*
Dona i violència. *Terttu Eskelinen.*
- Nº 53. Algunes observacions sobre l'acció sindical en els serveis públics.
Josep Lluís López Bulla.
La família en la societat del benestar. *Agnès Heller.*
- Nº 54. Vagues i eleccions. *Jaime Aznar.*
La immigració a Catalunya.
Gregori López Raimundo.
- Nº 55. Fets nacionals i Estat espanyol avui.
L'entrevista amb *Pierre Vilas.*
Avortament: un debat que comença.
Teresa Pàmies.

Completeu la vostra col·lecció de NOUS HORITZONS
fent una comanda
dels números endarrerits que us falten
a Vallespir, 171, Barcelona-14

PREUS ESPECIALS PER ALS NÚMEROS ENDARRERITS

- Nº 33-43 (ambdós inclusiu): 35 ptes.
Nº 51-52-53-55: 50 ptes.
Nº 54: 75 ptes.
Nº 45-46/49-50: 100 ptes.
Nº 47-48: 125 ptes.

Demaneu l'índex amb la relació de tots els articles publicats a
"Nous Horitzons"

**nous
horizons**

125,- PTES.